

Foto Tamara Mizerit

Jesen v Brdih

Uvodnik

Ambrož Kodolja

Na večer pred Vsemi svetimi

Prenavljajte se po duhu svojega mišljenja...
(Ef 4,23)

V naši sredini se še vedno veliko ljudi prišteva med verne. Zanimivo je, da smo prav v vernem okolju priče dogodka, ki poteka pred Vsemi svetimi ali na večer pred dnevom mrtvih, in ta dogodek nekateri s ponosom imenujejo Halloween. Zapazili boste na oknih in ograjah izpraznjene – votle buče, z izrezom strašila, in v njih gorečo svečo. Prav tako po vaseh ali mestnih ulicah letajo našemljeni otroci, celo kakšen starejši se najde med njimi, ki predstavljajo vampirje ali čarovnice. Ponekod celo te čarovnice jašejo metle...

Zastavlja se vprašanje: "Kaj predstavljajo te figure, saj nam je ta navada tuja?" Te našemljene figure ponazarjajo Zlo – Hudočijo. Če ustavite otroka, ki je našemljen, vam ne bo znal pojasniti, zakaj je tako oblečen, in navadno reče: "Mama me je tako oblekla, učiteljica nam je dala domačo nalogo, ko nam je o tem govorila..."

Na večer pred Vsemi svetimi ali dnevu spomina na mrtve je najpomembnejše, da skupaj v družini obujamo spomine na naše pokojne bodisi z molitvijo ali celo, da gremo skupaj na pokopališče. Ob teh strašilih, ki se ta večer pojavljajo, se zastavlja vprašanje: "Čigavi pokojni so strašila? Moji, vaši, sosedovi??? Kakšen vzor dajemo otrokom s tem počenjanjem in kaj podpiramo?..." Čas je, če smo verni, da rečemo takšnemu obašanju: NE! Ne postajajmo kultura "praznih buč"! S takim obašanjem dokazujejo našo omejenost.

Cerkev nas prav te dni še posebej vabi, da se spomnimo naših dragih mrtvih. Istočasno pa molimo za zdravo pamet vseh tistih, ki pripadajo (ne) kulturi "izvotljenih melonov"!

Nedopustno dejanje!

Gnusno spolno izsiljevanje

Minuli teden je iz goriške nadškofije tudi k nam prispelo skopo tiskovno sporočilo, v katerem je pisalo, da je goriška nadškofija umaknila p. Valentina z delovnega mesta v goriški bolnišnici, kjer je deloval kot bolniški kaplan. Za umaknitev so se odločili po ogledu videoposnetka, ki ga je predvajala znana televizijska oddaja in na katerem se jasno vidi, da je omenjeni pater nedostojno spolno izsiljeval neko gospo. Tako bi najbolje na kratko razložili, kaj se je zgodilo tudi v goriški nadškofiji. Tudi zato, ker pri nas verniki nismo vajeni tega; naše duhovnike, ki jih je vse manj, cenimo in podpiramo predvsem zato, ker se zavedamo njihove nenadomestljive vloge na duhovnem, a tudi družbenem in narodnem področju.

Goriški dogodek, ki je dvignil nemalo prahu, govori predvsem o vse večjem nezaupanju v Cerkev in duhovnike, saj bi sicer pričakovali, da bi duhovniki o nedostojnem vedenju omenjenega patra morali kaj vedeti, a tudi o nezaupanju v pravosodni italijanski sistem. Prav iz teh vrst je namreč prišla potrjena vest, da niso prejeli ene same prijave o tem in ne podobnih kaznivih in seveda nedostojnih dejanjih, kar je žalostno, saj govori o tem, da se je tudi zaupanje v državne ustanove izgubilo. Zadnje vesti govorijo, da so goriški kapucini omenjenega patra poslali drugam, drugih vesti nimamo.

Na družbenih omrežjih so se omenjeni posnetki predvajali nešteto krat, največkrat je šlo za komentarje, ki so imeli samo namen še bolj napadati Cerkev in posredno vse nas, izjemno malo ljudi je tudi stopilo na stran izsiljevanje žrtve, gospe, ki je iskala delo, v zameno pa dobila spolno izsiljevanje, bila nespodobno napadena.

Jurij Paljak
/ str. 2

SSO in SKGZ

ZaJezik

Vsredo, 17. oktobra 2018, je v Tržaškem knjižnem središču potekala pomembna predstavitevna konferenca, ki sta jo sklicali krovni organizaciji, Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno-gospodarska zveza. Predstavili so *Službo za jezikovne pravice ZaJezik*, ki je namenjena spodbujanju koriščenja jezikovnih pravic ter nudenju pomoči pri pravnem uveljavljanju in sporih na področju zaščitne zakonodaje. Zahteven projekt sta izpeljali obe krovni organizaciji. "Danes imamo na razpolago zakon, ki daje naši skupnosti možnost, da se lahko suvereno uveljavi v naši skupnosti in državi. Dovolj, da pomislimo na dejstvo, da je še premalo posameznikov, ki so spremenili svoje priimke v izvorna imena, premalo dvojezičnih izkaznic in uporabe slovenskega jezika v javnih institucijah."

zajezik

služba za jezikovne pravice

uveljavi v naši skupnosti in državi. Dovolj, da pomislimo na dejstvo, da je še premalo posameznikov, ki so spremenili svoje priimke v izvorna imena, premalo dvojezičnih izkaznic in uporabe slovenskega jezika v javnih institucijah.

/ str. 11

Shod v Štandrežu

Spet se prebuja "rumitarski duh"

Prebivalci Štandreža so zaskrbljeni in vedno bolj jezni. Spet so vstali pokonci in začenjajo dvigati glas. Skupnost teh, ki nasprotujejo gradnji plinske termoelektrarne, ki jo podjetje Tei Energy namerava zgraditi v industrijski coni, se iz dneva v dan veča. Na srečanju 15. oktobra, ki ga je organiziral odbor NoBiomasseGO, je nad 100 oseb (na prejšnjem sestanku jih je bilo okrog 50) napolnilo spodnjo dvorano štandreškega župnijskega doma Anton Gregorčič in pozorno spremljalo razpravo o spornem projektu. Štandrež je bil v preteklosti že dovolj "tepen". V neposredni bližini vasi tečeta avtocesta in železnica, tam ležita tovarno postajališče in industrijska cona, tovarne so zgradili skoraj do hiš; po dolgih političnih bitkah sta propadla načrt šole za finančne stražnike in za razlastitev zemljišč na Jeremitišču. Prav "rumitarski duh" je spet zavel prejšnji teden, ko so se Štandrežci spomnili zmage, ki je privedla do tega, da zaselek ni bil izbrisan z zemljevida.

/ str. 6

Ob Škrabčevem letu 2018

Ob 100-letnici smrti Stanislava Škrabca je bila tudi slavnostna akademija v novogoriškem Kulturnem domu

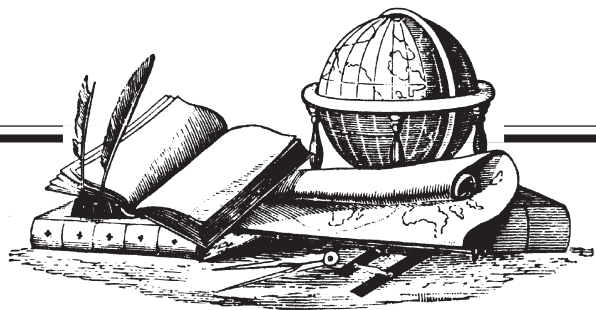
3

Pogovor

Walter Lazzarin, mlad italijanski, že večkrat nagradjeni avtor, je verjetno edini "pisatelj na ulici" na svetu

8

Trst / Seja paritetnega odbora

Govor je bil o deželni mreži za slovenski jezik

O srednja tema zadnjega zasedanja paritetnega odbora je bila tako imenovana deželna mreža za slovenski jezik, ki naj bi povezovala občinske uprave, javne institucije in koncesionarke javnih storitev. Po besedah deželnega odbornika Pierpaola Robertija naj bi ta mreža pričela delovati po novem letu. Odbornik Roberti je pojasnil: "Po formalnem oblikovanju te mreže moramo zdaj še konkretizirati delovanje mreže na območju. Trenutno se postopoma srečujem s pristojnimi župani z namenom, da bi jim obrazložil delovanje te nove strukture, kako bodo lahko uporabili finančna sredstva, ki bodo namenjena delovanju mreže."

Foto damij@n

Skupno bo na razpolago 3,2 milijona evrov, razdeljenih v treh letih". Odbornik je poudaril, da je cilj zagotoviti enakovredne storitve na vseh področjih, kjer je prisotna slovenska manjšina. "Odpri bomo 'okenca' z usposobljenim osebjem, ki pozna slovenski jezik, zato da bodo lahko državljanom nudili informacije". Poleg tega bodo

občine lahko združile določene storitve zato, da bi dosegle boljšo učinkovitost na območju.

Usklajevanje tega bo vodil osrednji urad za slovenski jezik, ki bo zagotavljal dvojezičnost pri uradnih dokumentih in pri prevajanju tistih italijanskih birokratskih tehničnih izrazov, ki jih slovenski jezik nima. Pri tem delu bo urad sodeloval z osebjem Slovenskega raziskovalnega inštituta (SLORI), ki bo prevzel naloge, da poišče ustrezno terminologijo, ki jo bodo uporabljali v dokumentih javne uprave. Med sejo je beseda tekla tudi o vrnitvi Narodnega doma v Trstu. Odbornik Roberti je dejal, da deželna uprava podpira slovensko narodno skupnost in upa, da se bo dokončna vrnitev palače udejanjila vsaj do 100. obletnice njenega požiga. Glede slovenskega govorečega osebja v javnih uradih civilne motorizacije je odbornik dejal, da bo takoj poskrbel, da se preveri stanje postopka zaposlitve.

MAN

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

vabi cenjene člane
na območni srečanju:

- v ponedeljek, 29. oktobra 2018, ob 20. uri
na sedežu ZKB na Opčinah

- v torek, 30. oktobra 2018, ob 20. uri
v kulturnem domu Jožefa Češčuta v Sovodnjah

Iz organizacijskih razlogov vas naprošamo, da prijavite udeležbo tajništvu (tel. št. 040-2149278) v vaši podružnici ali po elektronski pošti na naslov clanisoci@zkb.it

Kruta realnost v današnji družbi

Revščina ali socialna izključenost v EU ogrožata 113 milijonov ljudi

V Evropski uniji se delež tistih, ki jim grozita revščina ali socialna izključenost, znižuje, vendar pa v teh razmerah še vedno živi 113 milijonov ljudi, je pred 17. oktobrom, mednarodnim dnevom boja proti revščini, objavil evropski statistični urad Eurostat. V Sloveniji sta leta 2017 revščina in socialna izključenost ogrožali 345.000 prebivalcev. Delež tistih, ki jim grozita revščina ali socialna izključenost, se v EU od leta 2012, ko je bila ogrožena skoraj tretjina prebivalcev, nenehno znižuje. Lani sta revščina ali socialna izključenost v Evropski uniji ogrožali 112,9 milijona ali 22,5 odstotka vseh prebivalcev. Revščina ali socialna izključenost sta leta 2017 ogrožali več kot tretjino prebivalstva v treh državah EU, in sicer v Bolgariji (38,9 odstotka), Romuniji

(35,7 odstotka) in Grčiji (34,8 odstotka). Najnižji delež tistih, ki jim je grozila revščina ali socialna izključenost, so zabeležili na Češkem, in sicer 12,2 odstotka, na Finskem, kjer je znašal 15,7 odstotka in na Slovaškem, kjer je bil 16,3-odstoten.

V Sloveniji sta revščina ali socialna izključenost lani ogrožali 17,1 odstotka prebivalstva, kar je prav toliko kot v Franciji. V Sloveniji sta revščina in socialna izključenost lani ogrožali 345.000 ljudi, kar je manj kot leta 2016, ko je bilo

takih 370.000 ljudi oziroma 18,4 odstotka prebivalstva. V obdobju od leta 2008 do leta 2017 se je tveganje za revščino ali socialno izključenost povečalo v desetih državah članicah, najbolj pa v Grčiji (za 6,7 odstotne točke), Italiji (za 3,4 odstotne točke) in Španiji (za 2,8 odstotne točke). Najbolj pa se je zmanjšalo na Poljskem, in sicer za 11 odstotnih točk. Na ravni EU se je delež tistih, ki jim je grozila revščina ali socialna izključenost, od leta 2008 zmanjšal za 1,2 odstotne točke, v Sloveniji pa za 1,4 odstotne točke. Zmanjšanje števila ljudi, ki se srečujejo s tveganjem revščine ali socialne izključenosti v EU, je eden glavnih ciljev strategije Evropa 2020. Generalna skupščina Združenih narodov je leta 1992 razglasila 17. oktober za mednarodni dan boja proti revščini.

S 1. strani

Gnusno spolno ...

Že res, da ne hodimo v Cerkev zaradi duhovnikov, a verniki smo ob takih dejanjih prizadeti, ker nas postavljajo tako veliki grehi in seveda kazniva dejanja pod velik vprašaj. Od duhovnikov verniki namreč pričakujemo svetniško držo, pa čeprav sami ne živimo svetniško in se tega vsaj nekateri tudi zavedamo. Duhovnik je posvečena oseba, je posrednik med Bogom in nami, duhovnik je vsaj za nas vernike oporna točka, na katero se lahko zanesemo. Zato taka grešna in kazniva dejanja posameznikov delajo krivico večini naših duhovnikov, ki

zgledno živijo med nami. Že res, da so tudi duhovniki samo ljudje, kot smo mi tudi samo ljudje, v tem stavku je zajeta vsa naša krhkost in veličina človeka obenem, a prav tako je res, da mora biti duhovnik pokončen mož v službi Ljubezni, ki jo oznanja. Predvsem pa pričakujemo, da tako cerkveno vodstvo kot pravosodje ustrezno ukrepata. In kaže, da tega tukaj ne bo; če se je goriška Cerkev takoj in jasno odzvala, se pa pravosodje ne more, ker ni podane kazenske ovadbe. Nam vernikom ne preostaneta drugega kot molitev in pokončna drža, ki zahteva tudi po-

moč duhovnikom, predvsem pa, da se sami zavemo, da ima prav papež Frančišek, ki naroča, da se taki grehi in kazniva dejanja, ki niso vredna dostojanstva nobenega moškega, kaj šele duhovnika, vedno prijavijo, da se o takih grdih stvareh javno spregovori, četudi je to težko, četudi je to žalostno. Le tako bomo lahko dosegli, da se podobnih dejanj ne bo več zmotno pometalo pod preprogo in skrivalo, da se ne bodo dogajale tudi med nami stvari, ki se jih mora sramovati in zanje odgovarjati vsak človek, kaj šele kristjan! Tik pred zaključkom redakcije smo izvedeli, da je bila podana prijava sodnim oblastem s strani neke druge ženske, omenjeni pater naj bi namreč večkrat spolno nadlegoval različne ženske.

SVP ohranja vodilno vlogo v bocenski pokrajini SSk čestitala Južnotirolski ljudski stranki

Deželni politični tajnik stranke Slovenska skupnost Igor Gabrovec je po objavi izida nedeljskih volitev na Južnem Tirolskem čestital predsedniku SVP Philippu Achammerju in dosedanjemu predsedniku bocenske pokrajinske uprave Arnu Kompatscherju. "Kljub nelahkim političnim okoliščinam, ki so zdaj volilno neprijazne do

zmernih strank, je SVP uspelo ohraniti vodilno vlogo v pokrajini Bocen in je daleč najbolj nagrajena stranka na prizorišču, kar potrjuje njeno zgodovinsko zasidranost na teritoriju", je med drugim zapisal tajnik SSK. Stranka nemške narodne skupnosti je zdaj pred nelahko vlogo sklenitve upravne koalicije, ki bo nujno odražala nova razmerja sil in

opredelitev volivcev italijanske narodnosti. Prihodnje leto bodo poleg upravnih na vrsti tudi evropske volitve, na katerih SSK že vrsto let nastopa v povezavi z zbirno stranko nemške manjšine. O tej temi se bo vodstvo SSK že v kratkem sestalo s političnim vrhom SVP, razširjenim na njene parlamentarce v Rimu, in z evropsolancem SVP Herbertom Dorfmannom.

Čestitke SSO Južnotirolski ljudski stranki ob uspehu na volitvah

Da bi uspešno delovala v prid manjšini

Predsednik SSO Walter Bandelj je posredoval predsedniku bocenske pokrajine Arnu Kompatscherju in predsedniku južnotirolske stranke SVP Philippu Achammerju ob volilni zmagi na pokrajinskih volitvah, ki so

potevale v avtonomni pokrajini Bocen. V pismu je predsednik Bandelj izpostavil, kako pomembno je, da narodne in jezikovne manjšine ohranijo upravljanje lastnega teritorija ter da se jim zagotovi primerno

predstavništvo v izvoljenih organih javne uprave. Bandelj je še izrazil upanje, da bo mogoče še naprej sodelovati na področju varstva manjšin, kot je bila evropska državljanska pobuda Minority Safepack.

Povejmo na glas

Velike ovire pri ozdravljanju podnebja

V prejšnji številki smo usmerili svojo pozornost v podnebje oziroma v nujno izboljšanje njegovega stanja, danes se lotevamo problema še z druge strani, namreč da njegovo resnično ozdravljanje nikakor ne bo enostavno. Kot je bilo objavljeno, bo naslednje desetletje odločilno, ali bomo na svetovni ravni sposobni delovati tako odločno, da bo podnebje ozdravelo, ali tega ne bomo sposobni. In tu moramo biti pozorni, saj se res temeljitemu posegu za izboljšanje naših življenjskih pogojev, kar zdravo ozračje, zdrave vode in zdrava zemlja nedvomno so, postavljajo po robu nemajhne in resne ovire. Še naprej nam pade v oči razmeroma tih glas politike, kar se tiče skrbi za okolje in človeka v njem. To ne pomeni, da se politika problema ne zaveda, gotovo razpolaga z vsemi podatki o poškodbah podnebja in okolja, očitno pa ni prepričana, da bi si z močnejšim zavzemanjem zanj povečala priljubljenost pri volivcih, narobe - borcev za zdravo in s tem prijazno okolje volivci menda sploh ne bi volili. In tako je pol bitke že izgubljene, saj politika skrbi za naravo ne postavlja na svoje dnevne rede ali vsaj ne na prve točke, kot bi bilo treba. Tukaj pa se znajdemo pri javnem mnenju, pri ljudskih množicah, ki jim blede okoljsko ukrepanje na videz odgovarja, in to zaradi posebnih razlogov. Problem okolja, njegovega zdravja in ne nazadnje zdravja vseh nas je tako vseobsežen, da je videti nerešljiv, čeprav bi ga morali zaradi vse bolj katastrofalnih posledic reševati

takoj, celovito, z vso voljo in prepričanjem. Tako o zadevi resno ne razmišljamo, ker se nam zdi nerešljiva, in jo potiskamo ter slednjič potisnemo v pozabo. Tu pa se odpre veliko in še kako bistveno vprašanje: je veliko težavo bolj ne videti kot pa reševati? Obstajajo problemi, ki so večji od nas in jim zato hočeš nočeš puščamo prosto pot, da postajajo vse bolj usodni? Kot posamezniki in človeštvo torej pristajamo na poraz? Kaj res ni druge možnosti? Nas je silovit tok sedanega časa, ki nas vsakodnevno poganja v vse večje drvenje in vse večji nemir, kaj nam je takšna sedanost res vzela vse moči, da se ne moremo spopasti s problemom, ki se lahko spremeni v vedno večjo grožnjo, vedno večjo rušilnost? Velikanska ovira pri ozdravljanju podnebja so slednjič veliki kapitali, ki v bistvu dajejo zagon današnji vse bolj stopnjevani naglici in posledično nemoči posameznikov - ti postajamo le del tega vrtinca. Enkratno zgovoren primer teh kapitalov in njihovega odnosa do stvarstva je ameriški predsednik Trump. Zanj problem onesnaženja sploh ne obstaja, in to zato, pravijo izvedenci, ker veliki kapitali hočejo dobiček in užitek ob njem že zdaj, za prihodnje generacije in za sedanje prebivalstvo jim ni nič mar, saj ukrepi za zdravo okolje preprosto stanejo preveč. Ljudske množice mislijo enako? Ali pa bodo vendar spoznale, da je za zdravje narave, v dobro vseh, nujno storiti nekaj prelomnega in smiselnega?

Janez Povše

Nova Gorica / Ob Škrabčevem letu 2018

Slovesna sveta maša, akademija in prireditve: pravi praznik slovenske besede!

Leto 2018 bo ostalo v spominu vseh tistih, ki jim je pri srcu lepa slovenska beseda. V vsem letošnjem letu so se na Goriškem z najrazličnejšimi prireditvami spominjali 100-letnice smrti patra Stanislava Škrabca (1844-1918), našega največjega jezikoslovca in slovenista 19. stoletja, utemeljitelja slovenskega pravorečja, pravil, ki določajo in predpisujejo glasove in naglas knjižnega jezika. "Vse, kar sem napisal, sem pisal iz ljubezni do slovenščine in iz ljubezni do Slovencev, vseh skupaj, kakor tudi vsakega posebej".

To je ena izmed Škrabčevih misli, ki so jih organizatorji, Frančiškanski samostan Kostanjevica Nova Gorica, navedli na zgibanki s programom večera, posvečenega p. Škrabcu. V petek, 5. oktobra 2018, je bila v župnijski cerkvi Gospodovega oznanjenja Mariji na Kostanjevici slovesna spominska sveta maša, ki jo je daroval gvardijan samostana p. Niko Žvokelj

za dva patra, ki sta v samostanu pustila neizbrisne sledi. To sta p. Stanislav Škrabec in p. Aleksander Vaupotič, "zvesta Frančiškova sinova". Med homilijo se je navezal na patra Stanislava Škrabca, ki je izjavil tudi to: "Ni Božja služba zavoljo jezika, temveč jezik zavoljo nje". Na koru je ubrano pel župnijski mešani zbor Kapela - Nova Gorica pod vodstvom Hermine Ličen in ob orgelski spremljavi Marte Ličen. Pel je mašne dele iz Vodopivčeve maše v čast sv. Katarini. Po sveti maši je bila v cerkvi akademija s poudarkom na Škrabčevem življenjskem poslanstvu *biti duhovnik - sin sv. Frančiška*. Z njo se je hotel oddolžiti spominu na patra frančiškana, ki je 42 let preživel na Kostanjevici in ga še zmeraj premalo poznamo in cenimo, tudi župnijski zbor, ki je za to priložnost izbral predvsem Marijine pesmi, ker je p. Škrabec še posebno častil Kostanjeviško Marijo. Izbrali pa so skladatelje, ki so bili Škrabčevi sodobniki ali pa taki, katerih obletnice smrti ali rojstva smo obeležili v letošnjem ali preteklem letu. Med pesmimi je bila tudi

Kostanjeviška si Kraljica, ki jo je uglasbil Stanko Jericijo, čigar 10-letnica smrti je potekala lani. Občuteno so izzvenele vse, tudi lepa majniška *Marija, majnik gre čez trate* Vinka Vodopivca (1878-1952), čigar 140-letnice rojstva se spominjamo letos. Program devetih nabožnih melodij je sklenila pesem *Najprej Bogu vsa zahvala* I. Čajkovskega. Ob pesmi se je izrisovala klena osebnost patra Škrabca, ki je bil skromen v posvetnih stvareh, a velik in duhovni, ustvarjalni moči. Gospa Petra Zavrtanik je med pesmimi prebiral tehtno besedilo, ki ga je napisala Mira Bastiančič o patru Škrabcu in njegovem delu na Kostanjevici, le-ta je bila takrat za gimnazijo, modroslovjem, bogoslovjem kulturno in duhovno središče Goriške.

Spominski večer se je sklenil z odprtjem razstave *Filatelistična in kartofilska razstava o patru Stanislavu Škrabcu in samostanu Kostanjevica*, ki jo je v atriju samostana pripravilo društvo zbiralcev Ajdovščina - Nova Gorica. Na panojih je bilo mogoče razbrati zgodovino kostanjeviške cerkve in vse to, kar je ta sveti kraj moral prestat med vojnami. Na ogled so bile tudi znamke, nanašajoče se na p. Škrabca in Kostanjevico in na rože. Znano je, da je pater Škrabec zelo ljubil cvetje, zlasti gladiole, ki jih je k nam prinesel prav on in jih vneto gojil in vzgajal nove sorte... O razstavi, še zlasti podrobno o zgodovini kostanjeviškega samostana, je govoril predstavnik aj-

dovskih filatelistov Jože Ropoša.

V soboto, 6. oktobra 2018, prav na dan smrti p. Škrabca, pa je slovesno vzdusje napolnilo veliko dvorano Kulturnega doma Nova Gorica. Frančiškanski samostan Kostanjevica Nova Gorica, Kulturni dom Nova Gorica in Mestna občina Nova Gorica so bili soprireditelji slavnostnega večera ob 100-letnici smrti patra Škrabca. V zamisli dramaturginje in profesorice na gledališki smeri Gimnazije Nova Gorica Samante Kobal, ki je tudi z občutkom zrežirala večer, in Nataše

Frana Ferjančiča.

Pozdravna nagovora sta imela župan Mestne občine Nova Gorica Matej Arčon in p. Niko Žvokelj, OFM, gvardijan Frančiškanskega samostana Kostanjevica. Matej Arčon je poudaril predvsem pomen, ki ga imajo take prireditve, kot je bila ta slovesnost, in vse ostale v tem Škrabčevem letu, "ker so jih pripravili ljudje, ki vse to delajo s srcem. Verjamejo namreč v vrednote, kot je ljubezen do slovenskega jezika, slovenske zemlje in kulture. Ta ljubezen, ki jo je gojil p. Škra-

Utrinek s slavnostne prireditve v Kulturnem domu v Novi Gorici v poklon p. Škrabcu

Konc Lorenzutti, igralka, pisateljica in profesorice na isti gimnaziji, se je skrbno odbrani program vil na elegantno zasnovani odski podobi, na kateri je bila pomenljivo v sredini preprosta pisalna miza s knjigami. Osrednje odra pa je krasila čudovita kompozicija iz gladiol. Vse skupaj je izzvenelo kot en sam čudovit praznik slovenskega jezika, ki ga moramo ljubiti in biti nanj ponosni. Če ga izgubimo, izgubimo tudi svoje korenine. V središču vsega je bila lepota slovenskega jezika. Vse je bilo slovesno, a obenem tako domače in toplo. Točno ob uri, ko je p. Škrabec pred 100 leti odšel v večno

bec, mora biti zmeraj tudi v nas. Verjamemo v našo kulturo, jezik in moramo oboje ohranjati. Naš jezik je eden izmed najlepših jezikov, kot je dejal p. Škrabec".

Pa novogoriškim županom je besedo povelj p. Niko Žvokelj, ki je dejal tudi, da so patri ponosni, ker živijo v samostanu, po katerem je hodil in v katerem je deloval p. Škrabec. Izrazil je tudi srčno hvaležnost vsem, ki so prispevali, da se je v tem Škrabčevem letu zvrstilo toliko prireditev in da so pri teh sodelovali vsi, otroci, učenci, dijaki in študentje. "Danes je praznik slovenskega jezika", je vzkliknil in se z iz srca zahvalil županu, da je podprl zamisli v Škrabčevem letu. "Pater Škrabec je obvladal veliko jezikov, a ljubil je samo enega! Le v njem lahko izraziš najlepše, kar čutiš", je dejal p. Niko. Slavno-stni govornik je bil pa p. dr. Edvard Kovač OFM, čigar poglobljen, vsebinsko bogat govor objavljamo v celoti. (Slišati bi ga morali tudi v Ljubljani,

od koder ni bilo televizijske kamere, da bi posnela izredno pomenljivo prireditev!)

Iva Koršič

Ob 100-letnici patra Stanislava Škrabca 6. oktobra 2018 v Novi Gorici

Spoštovani g. župan, spoštovani p. provincial, dragi ljubitelji slovenske besede, gospe in gospodje!

Danes smo se zbrali, da počastimo velikan, slovenskega jezikoslovca, očeta slovenskega glasoslovja, moža, ki je bil etično zavezan kleni slovenski besedi, urednika in pisatelja, duhovnega človeka in redovnega manjšega brata, p. Stanislava Škrabca.

Letos poteka 100 let, odkar je pater Stanislav umrl, ali bolje povedano, odkar se je rodil za večnost in vstopil v svet, v katerega mu je pomagala verovati lepota slovenske besede. Danes se spominjamo moža, ki je prisluškoval melodiji materinega jezika in se hkrati poganjal na jezikovna razpotja številnih drugih jezikov, se opravil z njihovim bogastvom, ter se nato vračal nazaj k domačemu jeziku, da bi ga bolje doumel, razčlenjeval in ga pojasnjeval, predvsem pa ljubil. Spominjamo se velikega domoljuba in izjemnega svetovljana.

Kot vemo, je pater Stanislav iz idilične Ribniške doline odšel na študij v mestu Ljubljano in Gradec, na-

to pa prišel na Goriško, prav v tukajšnji kraj, na Kostanjevico, in ostal v najbolj sončnem predelu Slovenije več kot 42 let. Velika vojna, ki je s soško fronto ogrozila njegov samostan, ga je izgnala iz rajskega vrta Goriške in popeljala v Ljubljano, kjer je na današnji dan pred 100 leti usahnil. Na njegovem grobu, ki ima na pokopališču Frančiškovih bratov na Ljubljanskih Žalah osrednje mesto, je vklesan napis: "Slovenecem jasnil je slovenskega jezika dušo".

Jezikoslovci, slovenisti in glasoslovci nam bodo še naprej na simpozijih razkrivali veliki pomen njegovega znanstvenega dela, meni pa nocoj dovolite, da se skušam vsaj malce zazreti v globino njegove duše. Pater Stanislav je deloval, kot vemo, v času, ko se je v slovenskem jezikoslovju spopadalo dvoje pogledov: prvi (povezan z M. Čopom) je bil jezikovno zelo dosleden in je zagovarjal strogo spoštovanje jezikovnega izročila, in drug pogled (povezan z J. Kopitarjem), ki je upošteval prvenstveno živi govor.

Pater Stanislav se nam najprej razkrije kot zelo moder mož, ki je uvidel, da je za razvoj jezika potrebno upoštevati oboje: na eni strani tradicijo, vse tja do protestantskih piscev, a dlje ne, saj ne vemo, kje bi se potem ustavili. In na drugi strani je potrebno upoštevati živo govorico, saj si vsak jezik sam utira svojo življenjsko pot. V tem zelo modernem upoštevanju obeh načel se nam pater Stanislav Škrabec razkrije kot človek miru in sprave. Uvidel je, da zaradi jezika ni dobro imeti pravde, saj prekanje o jeziku ni nujno samo duhovita črkarska pravda, ob kateri se je muzal naš Prešern. Naš spor nas lahko preveč razdvoji in razprši, jezik pa mora povezovati in ne ločevati. Najbrž pa je p. Škrabca k tej spravi dveh načel nagnil tudi njegov evangeljski duh, kajti v sveti Knjigi piše, da dober gospodar prinaša iz zakladnice novo in staro. Poznati je potrebno bogastvo starega izročila, hkrati pa se odpirati k novim izrazom, ki jih imajo morda narčja iz obrobne Slovenije ter lahko bogatijo govorico osrednje Slovenije. P. Stanislav Škrabec je uresničeval čudovito načelo velikega misleca in teologa Johna Henryja Newmna: tradicija se mora spreminjati, da ostane ista. Če jezik hoče izražati nove vidike življenja in biti svež ter mlad, se mora bogatiti, s tem pa tudi spreminjati.

Rekli smo, da imamo patra Stanislava Škrabca za očeta slovenskega glasoslov-

ja. Vidimo, da je že kot suplent na Novomeški frančiškanski gimnaziji napisal razpravo iz fonetike: "O glasu in naglasu našega knjižnega jezika v izreki in pisavi". Tujci, ki se uče slovenskega jezika, zelo težko razumejo spreminjanje našega naglasa. Pater Stanislav je vedel, da moramo tudi v naglasu odkriti zakonitost in jo spoštovati.

Toda njegovi pogledi na zven slovenskega jezika niso bili le sad poglobljenega študija, ampak tudi rezultat njegove ljubezni do materinega jezika, ko je zaslišal pojočnost domače besede, podobno kot veliki Stendhal, ki je, ko je slišal slovensko govorico, dejal: "Njih jezik je kakor pesem". Pater Stanislav je polno zvočnost slovenskega jezika slišal ne samo v svoji materinski dolenski, ampak tudi v tukajšnji goriški govorici, tisti govorici, ki je s svojo blagolaglastnostjo osvojila Simona Gregorčiča. Vemo, da je pater Stanislav zelo strogo ocenjeval preveč umetne in okorele poizkuse ustvarjanja novih jezikov, kot so bile različne oblike esperanta, zato je sam ponudil neko različico svetovnega jezika, katere mu je dal ime "evlalijski", kar pomeni "blagolaglasna". Tudi novi izrazi ali neologizmi morajo biti blagolaglasni in izražati ne samo umne domislice, ampak tudi utrip srca. Vendar moramo priznati, da je v svojih obravnavah zveneč zakonitosti slovenskega jezika bil na trenutke tudi pater Stanislav prestrog. Zato je Pleteršnik, ki se je sicer ob njem učil fonetike, kdaj v svojih slovarjih ubral enostavnejšo pot. Tako je pač narekoval živi jezik. Včasih vidimo, da nekdo še bolj uresničuje neke naše zamisli, če so prave, in to se je kdaj zgodilo tudi patru Stanislavu Škrabcu.

Dovolite mi, da poleg dveh načel pri razvoju jezika in poleg poudarjanja blagolaglastnosti slovenskega jezika omenim še znamenito teorijo "izvršilnosti" besede, ali tako imenovano performativnost.

Pater Stanislav je v veliki debati o glagolskem vidu, se pravi o dovršnih in nedovršnih glagolih, razvil tudi še svojo teorijo performativnosti, kar pomeni, da lahko neka dejanja izvršimo le, če jih izrečemo. Takšen glagol je npr. objubljam. Če te besede ne izrečemo, če ne objubimo, tega dejanja enostavno ne bo. Pater Stanislav je bil prepričan, da se je moč slovenske besede, ki vsebuje tudi izvršilnost, razvila preko branja in prevodov bibličnih besedil, ali še bolj določeno, preko bogoslužnega jezika. Liturgični jezik človeka zavezuje.

Danes je v strokovnem svetu (Igor Žagar) že uveljavljeno dejstvo, da je teorijo o performativnosti besede prvi razvil pater Stanislav Škrabec in sicer že 50 let pred Austinom, ki je veljal za njenega začetnika. Kako je lahko prišel pater Stanislav do takšnih genialnih rešitev? Najbrž zato, ker je razumel, da je lepota jezika v etični zavezanosti pomenu njegove besede. Etična zahteva je tista, ki daje besedi najvišje dostojanstvo in lepoto, ker potem ta beseda ne samo, da odseva resničnost, ampak to dejanjskost in resničnost celo ustvarja.

Od tod spoznanje patra Stanislava, da bomo Slovenci obstali, dokler bo v nas etična pokončnost. Če jo bomo ohranili, bomo sposobni izražati tudi pristnost slovenske besede. Znal bomo izraziti tisto, kar je resnično med nami, ter hkrati postaviti to, kar govorimo. In če je ta lepa slovenska beseda povezana z ljubeznijo, potem postane tudi ljubezen zavezujoča in nam odpira prihodnost. Hvala lepa!

P. dr. Edvard Kovač OFM

Razstava v kostanjeviškem samostanu

“Proces, ki teče naprej v vseh religijah/ideologijah” Še o sekularizaciji! (1)

Diskusija o sekularizaciji je vsekakor omogočena zaradi izjemne odprtosti uredniške politike Novega glasa, za kar gre uredništvu vsekakor priznanje in zahvala.

V podporo tej odprtosti naj ponovim iz samega Novega glasa, ko je 6. sept. 2018, na str. 5, poročal o maševanju pa tudi o predavanju - pridigi, ki jo je imel msgr. ljubljanski škof Anton Jamnik na Dragi 2018:

“Ob stoletnici smrti Ivana Cankarja je prav, da se učimo od tega velikega iskalca”, da se navzamemo lepote in “žara biti”. Če na poti vere ni dvoma, je nekaj narobe”; toda, “kadar se ima kdo v Cerkvi, državi, družbi za nekoga, ki je v posesti resnice, pa naj bo to škof, duhovnik, politik, ali kdorkoli drug, ta človek totalitarno razmišlja. To uničuje njega in okolico, v kateri živi”. Zato “se učimo pluralnosti in dialoga”! Človek, “ki je v sebi močan, ki v sebi nosi ljubezen in vero, bo spoštoval različne poglede”. Temeljna načela moderne demokracije so, da živimo v pluralni družbi, da spoštujemo pravni red in civilno družbo, ki ni podaljšek vlade, temveč nekaka “vest sodobne družbe”, ki ima tudi preroško vlogo. “Ob vseh pravilih, ki jih imamo, ohranimo svobodo duha. Človek lahko vse izgubi, svobode duha pa ne prodajmo”.

Vem, da je prostor v Novem glasu omejen, naloge tega krščanskega tednika pa široke. Bojim se, da daljše diskusije o tej problematiki ne bo moč voditi. Ob tem pa znotraj krščanskih skupnosti ni poglobljenih razprav o sekularizaciji. Navadno se vse konča z navajanjem upada statističnih podatkov o “vernosti” sodobne družbe in s posplošenimi diskvalifikacijami in obtoževanjem družbe zaradi tega. Zato sem se odzval na članek Andreja Vončina. Dialog o tem je še kako potreben.

Na polemiko o sekularizaciji se je odzval s svojimi pogledi g. Ivo Kerže. (Novi glas

6. in 13. sept. 2018).

Ivo Kerže meni, da je v ozadju pojava sekularizacije nekaj razpad “*sinteze vere in razuma*”, kar naj bi, namreč sintezo vere in razuma, predstavljalo antično krščanstvo. Razkol naj bi se začel, po Keržetovem mnenju, v času vpliva srednjeveške islamske filozofije na krščanstvo, nekako v XII. stoletju. Iz tega razpada pa naj ne bi izšel racionalni monoteizem platonskega ali aristotelskega porekla, temveč je pod vplivom takratne in kasnejše novoveške misli (Descartesa, Kanta, Hegla, Marxa, Nietzsche-ja itn.) izšel antropocentrizem, ki je postavil za večni temelj stvarnosti končnega človeka. Naj ga citiram: “V imenu take iracionalne antropocentrične racionalnosti se dogaja torej to, kar smo zgoraj označili za proces sekularizacije. Gre za proces, v katerem krščanstvo (tj. katolištvo) izgublja svoj družbeni vpliv ne zato, ker bi se njegovi nauki izkazali v sebi iracionalne (kakoli naj bi se, ko vemo, da prihajajo od Boga samega), pač pa ker se kot taki kažejo iracionalni antropocentrični misli sodobnika, ki se je sama (iracionalno) razglasila za racionalnost samo”.

Da “sinteza vere in razuma” (prav bi bilo reči: verovanja in razuma) v antiki ni bila tako idealna, nam pove incident (Lk 17,31,32), ki ga je imel apostol Pavel na atenskem aeropagu. Ne obstaja in ni obstajal nikak racionalni monoteizem. Za monoteizmom (kot tudi za politeizmom) je vselej stala in bila delujoča ideološko/religijska dinamika, ki jo vedno bolj jasno spoznavamo. Zahteva, naj bo filozofija “ancilla” (dekla) teologije, se je vlekla pravzaprav do novega veka in s tem spreminjala filozofijo v apologijo (zagovarjanje) religijskih postavk (dogem, religijskih trditev). Še celo v toliko

hvaljeni encikliki “Fides et Ratio” vidimo, da je papež Janez Pavel II. vztrajal pri stari ideološko/religijskem zahtevi: “Razum - spoznanje (mišljen v pomenu filozofije oz. znanosti) naj sledi “resnici” religije”. Seveda je ta zahteva v današnjem “času in kraju”, ne samo v zahodnem svetu, neuresničljiva. Razum, prav je reči: razumni človek, bi zatajil sam sebe, če bi več ali manj slepo sledil religijsko-ideološkim zahtevam. Le v morebitnih “totalitarnih” sistemih bi bilo to še mogoče.

Si dovolim tudi opozoriti g. Iva Keržeta, da bi moral zgoraj zapisati glede nauk, da verujemo, da prihajajo od Boga same-

ga, in ne, da vemo to. Ne vemo, le verujemo! To prehajanje v govoru s področja verovanja in skrivnosti kar na področje vedenja (zemeljske stvarnosti), v smislu: to vemo, ne pritiče religijskemu govoru. G. Ivo Kerže izreče, da so se nauki krščanstva kazali oz. se še kažejo “iracionalni antropocentrični misli sodobnika kot iracionalni” in zato krščanstvo izgublja svoj vpliv. Jaz bi rekel drugače. Človek si lahko še kar dovolj racionalno predstavi take religijske trditve, kot npr. različne čudeže, vstajenje od mrtvih, nebovzetja ipd. Tudi s strani “svetih” spisov in duhovništva religij zatrevane podobe Bogov religij so predstavljeve. Tudi zato, ker so te predstave (podobe) človeške. Toda absolutna verjetnost vseh teh religijskih (verskih) trditev je dandanes v upadu in marsikaj

tudi v odpadu iz intimnega verovanja, kot nam razkrivajo anonimna vpraševanja vernikov (raziskave Aufbruch). To se ne dogaja samo v krščanstvu (katolištvu), se tudi v drugih religijah. Ne samo zato, ker religije izgubljajo moč. V določenem, predvsem razumsko/spoznavnem pogledu je k temu pripomoglo tudi to, kar je izšlo iz prosvetljenstva; najprej poglobljeno proučevanje Biblije, primerjalna religijologija, filozofija religije z antropologijo itn. Seveda obstaja tudi možnost zdrsa v antropocentrizem. Vendar ne bi prosvetljenstva, sodobne filozofske, družbene, umetniške, kulturne misli, obtoževal iracionalnega antropocentrizma.

Dalje je treba jasno povedati, da se sekulariziranemu sodobniku kažejo iracionalni oz. relativno (ne) verjetni predvsem “nauki” Cerkve o “podobi” Boga (religije). S “podobo” Boga religije je tu mišljen širok pojem, ki vključuje vse, kar se v konkretni religiji pripisuje Bogu. Sodobnik namreč Boga, tako pod vplivom filozofije religije kot pod vplivom primerjav “podob” Bogov različnih religij, vedno bolj doživlja kot “absolutno skrivnost”. Na drugi strani pa ima sekularizirani kristjan do krščanskega “etosa”, do moralnih naukov oz. do Jezusovega učenja, prej kot ne, angažiran odnos in razmere dejansko niso tako slabe ali uničujoče.

V svoj drugi del “odziva na polemiko o sekularizaciji” (Novi glas 13. sept. 2018) je g. Ivo Kerže vključil svoje poglede na II. vat. koncil in še posebej na koncilsko Izjavo o verski svobodi (Dignitatis humanae...). V ta namen je navedel tudi nekdanja stališča Cerkve, to je stališča nekaterih papežev in teologov o nauku Cerkve v smislu “pravih” oziroma “zmotnih” nauk in o dolžnosti državnih oblasti do tega. Navajam: “V okrožnici Quanta cura papež Pij IX. v čl. 3 obsodi trditev, ki pravi, da “najboljše upravljanje javnosti in družbeni razvoj zahteva, naj se človeška družba vzpostavi in vlada

brez kakršnegakoli ozira na vero, kakor da ta ne obstaja ali vsaj ne da bi se kakorkoli razlikovalo med pravo in napačnimi verami”. In naprej Ivo Kerže navaja, da papež, v isti okrožnici, obsodi trditev, ki pravi, da “je najboljše stanje človeške družbe tisto, v katerem oblast ne priznava dolžnosti, da popravi, s pomočjo kazni, nasprotnike katoliške vere, razen če to zahteva javni mir”. Prav tako papež Pij IX., po navedbah Iva Keržeta, obsodi tudi trditev, da “je svoboda vesti in verovanja pravica, ki pripada vsakemu človeku”.

Stavki okrožnice Quanta cura, ki jih Ivo Kerže tu navaja, so miselno precej zaviti, tako rekoč obrnjeni in le bolj pozorno branje pove, kaj pravzaprav govore. Govore namreč, poenostavljeno rečeno, da bi morala imeti državna oblast in njeno politično upravljanje javnosti in družbene razvoja dolžnost sodelovati v izvajanju verskih zadev, da naj bi posvetni oblasti bila naložena celo dolžnost popravljanja nasprotnikov katoliške vere, vključno s kaznijo, in da ni res, da bi bila svoboda vesti in verovanja pravica vsakega človeka.

G. Ivo Kerže še doda, da so v encikliki Quanta cura obsojene točno tiste trditve, ki jih koncilsko Izjava o verski svobodi zatruje. In potem, ko pove, da še vrsta drugih predkoncilskih dokumentov vsebuje podobna stališča, kot enciklika Quanta cura, se vpraša: “Kaj torej reči glede sekularizacije? Naj poslušamo II. vatičanski koncil ali pa predhodni nauk Cerkve?”

Sam meni, da je potrebno poslušati predhodni nauk Cerkve in ne II. vatičanskega koncila! Reči ob vsem spoštovanju do Iva Keržeta, da je tu v zmoti, njegove zmote ne bo odpravilo. Dejansko ne gre toliko za zmoto kot za določeno miselnost. Miselnost, ki je vedno tudi izraz razmerij moči med religijo /ideologijo in razumom in se v tem smislu oblikuje. Tudi v citiranih stavkih Quanta cura se čuti miselnost tistega časa. A razvoja se ne da ustaviti. II. vat. koncil je to skušal reševati, tudi z Izjavo o verski svobodi (Dignitatis humanae...).

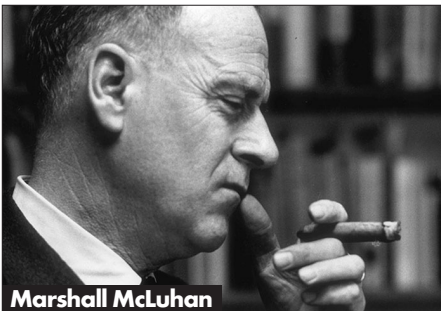
/ dalje
Romuald Jovan, 13. okt. 2018

Cerkveni in družbeni antislovar (49b)

V kot VAS 2

Obstaja torej danes še globalna vas oz. lahko o njej še vedno govorimo v svetu, v katerem imajo posamezniki svobodo, da si informacije celo “izdelajo” po želji, in sicer s pomočjo multimedijske interakcije in medmrežja? Najprej se je treba za odgovor ozreti jasno na to, kaj ta globalna vas sploh je, da bi se potem lahko ozrli na trenutno stanje, pa da lahko nato kritično pretresemo izraz in vidimo, kaj lahko pove današnjemu času. McLuhan izraz uporabi že leta 1962 v delu Gutenbergova galaksija (“The Gutenberg galaxy”), v katerem se ukvarja tudi s pojavom fragmentacije, ki se je začela z iznajdbo tiska, kakor smo že pisali. Pravi takole: “Pospešek v elektronski dobi je za zahodnega človeka... nenadna implozija in fuzija med prostorom in funkcijami. Naša civilizacija... vidi, kako se vsej njeni mehanizirani fragmenti nenadoma in spontano reorganizirajo v organski in vseobsežni skupki. To je novi svet globalne vasi”. Če dobro pogledamo, McLuhan ni prvi, ki bi se skliceval na “vas”. Že Robert E. Park, sociolog chicaške šole, uporabi leta 1923, ko študira “mesto”, to metaforo, da bi opisal novo urbano resničnost, ki jo je prinesel vpliv medijev, posebej v tem primeru časopisov: “Časnikarji in tisk težijo, zavestno ali nezavestno, da odslikavajo v mestu, ko-

likor je pač mogoče, življenjske razmere “vasi”. Na vasi so se vsi poznali, se klicali po imenu. Vas je bila demokratična. Tudi naša danes je država vaščanov. Naše institucije so v bistvu tiste, ki jih najdemo na vasi. Na vasi so bile kvante in javno mnenje glavne moči družbenega nadzora”. Če se vrnemo k McLuhanu, potem lahko za razumevanje “globalne vasi” uporabimo njegov znameniti moto “medij je sporočilo” (“the medium is the message”), ki je sinteza t. i. “tehnične teorije” - ta predstavlja bistveni doprinos avtorja k zgodovinski analizi komunikacij. “Elektrika predstavlja radikalno, prežemajoče in

Marshall McLuhan

decentralizirano sporočilo, ki se prestavi v odstranitev tistih dejavnikov časa in prostora, ki sta po gojevala naše življenje vse do včeraj. To je tudi bistveno sporočilo radia, telegrafa, telefona, televizije in računalnikov - to so vse sredstva, ki nam, ne glede na to, kako jih uporabljamo, sporočajo, da sta prostor in čas odpravljena, istočasno pa ustvarjajo

zavzetost v globini. Sama elektrika je sporočilo. “Sredstvo je sporočilo”. Globalno vas danes poziva zlasti princip globalizacije kot odločilni dejavnik, prihodnjik pa bomo videli, da je še kar nekaj drugih principov, ki so s tem povezani. Vsekakor globalizacija deluje na mnogih ravneh, ki se med seboj prepletajo, povezujejo, na ta način pa tudi ojačajo, potem pa prodrejo na mnoga področja, od geopolitičnega do ekonomskega, od družbenega do kulturnega. Kar se zgodi na kateremkoli koncu zemlje, je, kot da bi se zgodilo pod našim balkonom. Zahod npr. ne more spregledati, da je ogromno ljudi na svetu materialno revnih, pa ne samo iz humanitarnih razlogov, temveč tudi zato, ker migranti pritiskajo na naše meje ter zahtevajo sprejetje, delo in integracijo, s tem pa vzpostavljajo nove težave tam, kjer imamo že ogromno lastnih. Kaj ta čas delajo mediji? Ker pravi McLuhan, da so danes “edine novice slabe novice”, nam sporočajo razne nesreče, katastrofe in krivice. Vse to po eni strani kliče k odgovornosti, po drugi strani pa vnaša frustracije. Ko smo tako tesno skupaj, sicer res to privilegira neko “homologacijo” različnih ras in kultur, kar bi nekateri tako radi vsilili, a odsotnost razlik je vedno bila in je škodljiva in kvarna, ne le za neko skupnost, temveč tudi za posameznika oz. osebo, če rečemo krščansko. Globalizacije torej ne moremo sprejemati pasivno, nekritično ali sprizanjeno. Nadaljujemo v še enem delu.

Andrej Vončina

ZAKAJ PRAV JEZUS? (43)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusov spust v podzemlje

Za Jezusa je bila smrt tako stvarna kot njegova človeškost. (Heb 2,14-15) Sveti Pavel pravi, da je sešel okolišarja izpraznil od svoje Božanskosti, da se je v vsem približal ustvarjenemu svetu in sprejel tudi greh in smrt, ki sta mu bila najbolj nasprotna. (Flp 2,8) **Njegovo počivanje v grobu primerja Bulgakov počitku Boga po šestih dnevih stvarjenja.** In vendar je bil tudi ta čas velike sobote zelo dejaven.

Sveto pismo povezuje Jezusovo počivanje v grobu z **njegovim spustom v podzemlje.** Jezusovo vstajenje je namreč razvezalo vezi podzemlja, (Apd 2,24-31) Jezus se je spustil v nižje prostore zemlje. (Rim 10,7; Ef 4,9) Zlasti o tem govori sveti Peter, ki poudarja, da je bil Jezus umorjen v njegovo telesno duhovno povezavi, vendar sta njegova duša in osebno jedro živela v Duhu. “V tem Duhu je šel in oznanjal tudi duhovom, ki so bili v ječi”. (1 Pt 3,19) Na drugem mestu dopolni to misel. Ti ljudje so bili sicer sojeni kot ljudje, vendar jim je oznanil evangelij, da bi v Duhu živeli po Božje. (1 Pt 4,5-6) Jezus jim ni pridigal, ni jih spodbujal k spreobrnjenju, ampak jim je oznanil **dejstvo odrešenja in vstajenja.** S tem je ječjo neodrešenosti spremenil v pot osvoboditve in vstajenje.

Šeol ali podzemlje je kraj, kjer počivajo umrli, tako dobri kot slabi. (1 Sam 28,18) Je kot zapor brez vrnitve, dežela večnih senc (Job 10,21), tišine, zapuščenosti, osamljenosti, nesposobnosti slaviti Boga (Iz 38,18; Ps 6,6), kar je glavni smisel človekovega življenja. V to kraljestvo negativnega in brezizhodnosti, kjer je komaj še mogoče govoriti o življenju, je stopil Jezus, bil solidaren z umrlimi in jim prinesel veselo novico osvoboditve. **Kjer ni bilo komunikacije med mrtvimi, je Jezus prinesel povezavo,** saj je on vez med mrtvimi, ki so v grobovih in v neodrešenosti. Njegova žrtev je premagala absolutno greha in zavračanje Božjega daru. Spustil se je v najnižje plasti podzemlja, tisti, ki so bili naravnani nanj in v njegovo odrešenje, so stopili v blaženost nebes, kar je novo rojstvo, tisti, ki so se pred tem darom zaprli in ga zavrgli, so bili de-

ležni druge smrti, kar je pekel.

Pri razlagi Jezusovega spusta v podzemlje se odpirata zlasti dve razlagi. **Jezus je zares umrl,** izkusil je smrt do kraja. Zdi se, da je bil prav ta vidik vključen v apostolsko veroizpoved, ko pravimo, da “je umrl in bil v grob položen, šel pred pekel”. (Grillmeier) Ker je bilo popolno njegovo izpraznjenje v smrti, je tudi vstajenje v popolni čudež Božje milosti, ki ga je rešil vezi podzemlja. Drugi vidik tega spusta **želi poudariti odrešensko razsežnost,** da je bila smrt na križu za vse ljudi v zgodovini. V veselju ni stvarnosti, ki ne bi bila zaznamovana s tem dogodkom, tudi mrtvi so bili nagovorjeni z Jezusovim darom odrešenja.

Njegova solidarnost z umrlimi je odprla upanje ne le za prihodnost na svetu, ampak za popolno prihodnost pri Bogu, ki velja za vse ljudi, tudi za umrle. Brez te povezave bi bila vera v odrešenje nepopolna. Zmagalo bi pravo močnejših in zgodovina bi bila zgodovina zmagovalcev. Takšna solidarnost bi pozabila ne prejšnje rodove, vse krivice bi pometla pod prag zgodovine in bi prinašala krivice prihodnjim rodovom. Pri tem se je treba zavedati, da ne more nihče prevzeti bremena mrtvih in popraviti krivic ter škode razen Boga, ki je postal človek in odrešil človeštvo. Božja pravičnost je v njem prinesla zmago življenja v zgodovini, (Kasper) ljudje jo lahko sprejememo ali zavrnemo. Božji dar upošteva svobodo ljudi.

Ikonografija upodablja ta dogodek s podobo Jezusa, ki vleče iz groba Adama in Evo. Pomenljiva je tudi misel von Balthasarja, ki pravi, da je s prihodom Božjega Sina v **podzemlje, to postalo kraj dokončnega razodetja Božje ljubezni.** Biti z umrlimi in od Boga oddaljenimi je največja mera Božje solidarnosti s človekom. Turnšek je zapisal, da **sodobni človek,** ki dobro pozna kulturo smrti in pekel osamljenosti, morda **še lažje ponorjanji Jezusovo osvobajajočo solidarnost v smrti.** Božji Sin je sestopil v prepad skrajne osamljenosti, a z namenom, da bi jo “razbil” z neuničljivo skupnostjo ljubezni Svete Trojice. Kajti, kjer je Jezus, tam sta tudi Oče in Sveti Duh”.

Koprski škof Bizjak vabi v soboto, 27. oktobra 2018, na Sveto Goro

Slovesnost ob 100-letnici konca prve svetovne vojne

Koprski škof msgr. Jurij Bizjak vabi vse duhovnike in vernike na spominsko slovesnost ob 100-letnici konca prve svetovne vojne, ki bo **v soboto, 27. oktobra 2018, ob 17. uri** na Sveti Gori. Sveto mašo za vse padle in umrle na soški fronti in v prvi svetovni vojni bo vodil Njegova Ekscelenca dr. Juliusz Janusz, Apostolski Nuncij v Sloveniji. K somaševanju so povabljeni vojaški ordinarij Republike Italije, predstavniki cerkva in verskih skupnosti, ki so na soški fronti imele svoje kurate, ter predstavniki cerkvenih in civilnih oblasti v Republiki Sloveniji. Pred spominsko sveto mašo bo ob 15. uri v baziliki nastopil Orkester Slovenske vojske, pri sveti maši bo pel mešani pevski zbor iz Levpe, takoj po sveti maši pa bo v baziliki nastopil moški pevski zbor 'Razpotje' s sporedom pesmi v jezikih različnih narodov. **V nedeljo, 28. oktobra**

2018, ob 11. uri pa bo na Cerju obred polaganja vencev pred spomenikom vsem padlim. "Žrtvam prve svetovne vojne se zahvaljujemo za njihov zgled žive vere v smisel trpljenja in smrti, za njihovo trdno upanje v lepšo prihodnost, za njihovo brezmejno ljubezen do domovine, in prosimo Gospoda, naj vsem rajnim podeli večni pokoj, nam pa vzajemno blaginjo v trajnem miru".

OJ TA SOLDAŠKI BOBEN (Razmišljanje škofa Jurija Bizjaka ob 100-letnici konca prve svetovne vojne)

'Kdo je hodil po dolini soški? Milost Božja, kaj je znamenaj tam?!' (Župančič). Med takšna sveta znamenja v dolini soški lahko štejemo tudi vsa znana in manj znana vojaška pokopališča prve svetovne vojne, s katerimi je tako na gosto posejano celotno Posočje. Tudi vsak izmed nas lahko reče, kakor piše prerok Ezekiel: 'In Gospod me je peljal ven ter me postavil sredi doline, ki je bila polna mrtvaških kosti

...' (Ez 37,1).

Podatki o številu padlih in številu žrtev soške fronte se gibljejo

med 186.000 padlih, ki so zabeleženi, pa do tri ali štiri in tudi do petkrat večjega števila pogrešanih, ki jih tudi običajno štejemo med žrtve vojne, to pomeni kar nekajkrat več od sedanjega števila prebivalcev naše Goriške, ki se vrtili okrog 120.000. Zgodilo

se je, kakor piše apostol v Razodetju: 'In angel je zamahnil s svojim srpom po zemlji ter obral vinsko trto na zemlji in (grozde) vrgel v veliko tlačilnico Božjega srda' (Raz 14,19). In vse to naj bi bilo brez smisla in brez pomena? Ko pa so vsakemu človeku tudi lasje na njegovi glavi vsi preštet (Mt 10,30)?

Spopadi in razsula tolikšnih razsežnosti, kakor so svetovne vojne, še dodatno dajejo slutiti in

vojskuje v vaših udih? Hlepite, pa nimate. Ubijate in zavirate, pa ne morete dobiti. Borite se in se vojskujete, pa nimate, ker ne prosite. Prosite in ne prejimate, ker prosite s slabim namenom: da bi utešili svoj pohlep' (Jak 4,1-3). In koliko soldaških bobnov tolče žalno koračnico tudi številnim današnjim ljudstvom in njihovim voditeljem, kadar kratkovidni izganjajo Gospoda iz svoje sredine in njegove zapovedi poriva čez obzorje, še posebej kadar v divjem pohlepu brezčutno lomastijo po najšibkejših in s preglasovanjem poljubno premikajo meje naravnih moralnih zakonov, pa njihovi ukrepi in dejanja kljub temu veljajo za pravilne in dobre, ker pač vsi ali vsaj večina tako misli in tako dela! Gospod pa se jim posmehuje: 'Naj ljudje vidijo, da so sami zase živina' (Prd 3,18). Job namreč pravi o Gospodu: 'Narode povečuje in jih pokončuje, narode razširja in jih ugonablja' (Job 12,23). Vedno v skladu z njih lastnimi hotenji in odločitvami, seveda!

Kolo zgodovine pa se vrtili naprej: zemeljska kraljestva se rušijo in se rojevajo nova – vsako seveda spet z izvirnim grehom v svoji duši. Kakor da ni bilo in ni druge poti – in je očitno tudi ni bilo in je ni in je nikoli ne bo! In kadar nobena stran ne zmore spraviti meča v nožnico (Jn 18,11), morata obe strani kelih trpljenja izpiti in posrkati do dna (Iz 51,17).

Tudi za vse, ki na vojaških pokopališčih soške fronte čakajo na vstajenje, pa veljajo tudi besede preroka Izaija: 'Zanosili smo, se zvižali, rodili smo veter. Deželi nismo prinesli rešitve in niso se rodili prebivalci svetu: Toda tvoji mrtvi bodo oživel, tvoji umrli bodo vstali. Zbudite se in se radujte, ki v prahu počivate! Zakaj rosa svetlobe je tvoja rosa: Zemlja bo vrnila sence' (Iz 26,18-19). In tudi vsa vojaška pokopališča soške fronte, ki jih ob stoletnici konca prve svetovne vojne pogostejše obiskujemo, nam kličejo v spomin tudi besede našega Gospoda o semenu, ki mora pasti v zemljo: 'Resnično, resnično, povem vam: Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umre, ostane samo, če pa umre, obrodi obilo sadu' (Jn 12,24).

In tudi zanje veljajo besede psalmista: 'Kateri sejejo v solzah, žanjejo v veselem petju. Odhajajoči odhajajo in jočejo nesoči seme za sejanje, prihajajoči prihajajo z radostjo nesoči svoje snopce' (Ps 126,5-6).

Dragi bratje. Tudi setev soške fronte je bila obilna in brez dvoma je obilna tudi žetev. Škoda, kadar se bolj malo zmenimo zanjo: 'Žetev je velika, delavcev pa malo' (Lk 10,2). Tudi žrtve soške fronte nam sprašujejo vest in nam kličejo: Naš opomin je hud in pretresljiv in zgodovina je učiteljica življenja!

Škof Jurij Bizjak

Nova Gorica / Šesta dobrodelna prireditev Goriška dlan

"Ljubeče srce odpira roke"

Všportni dvorani OŠ Milojke Štrukelj v Novi Gorici je Goriška območna Karitas (GOK) že šesto leto po vrsti pripravila dobrodelno prireditev Goriška dlan. Letošnja z naslovom *Ljubeče srce odpira roke* je bila 12. oktobra z motivom iz besed sv. Terezije iz Kalkute: "Sad vere je ljubezen. Sad ljubezni je služenje. Sad služenja je mir."

prostovoljstvu predstavlja več kot 260 tisoč evrov. V obeh centrih Karitas, v Novi Gorici in Grgarju, je leta 2017 pomoč v hrani prejemale 283 družin in 169 posameznikov, pripravljenih pa je bilo 7.025 paketov hrane za 1.158 oseb. Večina prosilcev je ob tem izbrala tudi oblačila, obutev in druge uporabne predmete. Lansko leto je GOK pomagala pri plačilu nujnih

mladi Harmonikarji s Planote, Otroški pevski zbor iz Mirna (na sliki), MoPZ Provox, plesalci KUD Plesne sanje, Gregor Rihtar s hčerko Elo, ansambel Jureta Zajca ter baritonist Marko Kobal ob spremljavi citrarja Tomaža Plahutnika, zgodbo o Aleksandrinkah pa so pripovedovale igralke iz Društva žena Prvačina. Predsednik GOK Cvetko Valič je v uvodnem

Foto atelje Pavšič-Zavadlav

Namen dobrodelne prireditve je bil tudi letos zbiranje sredstev za pomoč družinam, posameznikom, bolnim in invalidom v finančni stiski. Tistim, ki živijo na pragu revščine, GOK pomaga s hrano, z oblekami, s higienskimi in drugimi pripomočki ter s plačilom zapadlih računov. GOK deluje na celotnem Goriškem pastoralnem območju v 41 župnijah in povezuje 251 stalnih in 200 občasnih prostovoljcev, ki so v letu 2017 opravili več kot 26.300 ur prostovoljnega dela, kar po zakonu o

zapadlih položnic v skupnem znesku 42.137 evrov. Na lansk prireditvi Goriška dlan je bilo zbranih skupaj z darovi za prireditev, srečelovom in drugimi dobrodelnimi prispevki 7.845 evrov. Z zbranimi sredstvi je GOK za pomoč družinam, otrokom, starejšim in invalidom nabavila hrano in higienske potrebščine, del sredstev pa je bil namenjen poravnavi zapadlih računov. Tudi letos je polna dvorana na dan prireditve z navdušenjem spremljala program, ki so ga oblikovali

nagovoru poudaril, naj nas dejanja dobrote vodijo k resničnemu srečanju z ubogimi, kajti, če res želimo srečati Kristusa, se ga moramo dotakniti v življenju trpečih in ubogih, ki niso težava, ampak izziv, da bi lahko živeli evangelij. Nadaljeval je z zahvalo organizatorjem večera, karitativnim delavcem pri pripravi dvorane in sodelujočim umetnikom, vsem dobrotnikom karitas in prisotnim, ki so pomagali tako z darovi kot prisotnostjo na prireditvi.

Urška Testen

Odšel je starosta slovenskih misijonarjev

In memoriam / G. Ciril Čarga

V 102. letu starosti je 10. oktobra umrl g. Ciril Čarga, lazarist, ki je dolga leta svojega pastoralnega delovanja preživel na Kitajskem, v Kanadi in po Italiji. Kjerkoli je bil, se je rad družil s slovenskimi rojaki, sploh pa je vedno ostal navezan na svoje ljudi.

Rodil se je 3. julija 1917 v Idriji pri Bači. V redovniško bogoslovje misijonske družbe sv. Vincencija Pavelskega (lazaristi, CM) je vstopil 30. avgusta 1934, večne zaobljube je opravil 31. avgusta 1936 v mestu Chieri pri Turinu. V zavodu je bil vzgojitelj apostolske šole (srednja izobrazba za fante), v kateri so jih pripravljali za bogoslovje. S sobratoma (g. Janez Kopač in g. Karel Wolbang) je nekaj let deloval kot misijonar na Kitajskem, dokler jih niso izgnale komunistične oblasti. Sobrata sta nato šla v ZDA, g. Čarga pa v Italijo. Skupno z misijonarjem Alojzom Grilom CM iz Mirna sta vodila misijone v Sasariju na Sardiniji in drugod po Italiji. Iz turinske province Misijonske družbe je g. Čarga šel v Kanado leta 1977. V letih 1978-1983 je misijonaril po slovenskih nasebinah v Britanski Kolumbiji in Alberti. Nato je bil 11 let župnik pri Lurški Materi Božji v Winnipegu, Manitoba. Leta 1984 je vstopil v slovensko (jugoslovansko) provinco. Od leta 1994 do 2000 je bil kaplan pri Mariji Pomagaj v Torontu. Po 24 letih v Kanadi se je novembra 2000 vrnil v Turin, svojo prvotno provinco. Nato je prišel v Videm. Po navodilih takratnega škofa, dokler je še vozil avto, je misijonaril tudi med Beneškimi Slovenci. Bil je vdan častilec Marije Žanjice v Porčinju: za razvoj božje poti, kamor že vrsto let prihajajo tudi skupine slovenskih romarjev, je veliko naredil; njegovo delo na-

daljuje župnik iz kraja Ahten (Attimis), g. Vitorino Ghenda. G. Čarga je rad pomagal tudi na Sv. Višarjah. Zaradi zdravstvenih težav se je moral vrniti v zavod lazaristov v Videm. Poleti 2016 je obhajal 70 let mašništva, "železno mašo". Zadnja leta je preživel v domu Casa di ospitalità e cura San Vincenzo v Turinu, v mestu, kjer je kot mlad deloval in največ prispeval. Na vrtu doma še vedno stoji lipa, ki jo je g. Ciril posadil pred več kot 80 leti.

Kot nam je povedal g. Lucijan Mozetič, se je pogreba v rojstni Idriji pri Bači dne 17. oktobra udeležilo veliko ljudi. Somaševanje okrog 25 duhovnikov (med njimi je bilo kar nekaj sobratov lazaristov iz Vidma, Ljubljane in od drugod) je vodil msgr. Anton Stres, ki pripada isti redovni družini. Pri žalnem obredu je čudovito pel farni pevski zbor. Sobrat je orisal pokojnikovo življenjsko pot, prebrali so pismi, ki sta ju poslala koprski škof Jurij Bizjak in škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji Karel Bolčina.

Naj mu bo lahka domača zemlja, kjer je želel biti zakopan. Gospodar življenja pa naj ga obilno plača za vse, kar je dobrega naredil kot Njegov služabnik po vsem svetu!

Komorni zbor Ipavska v Štandrežu

Komorni zbor Ipavska, ki že 20 let združuje pevce iz različnih koncev Vipavske doline, je imel 21. oktobra v Logu pri Vipavi jubilejni koncert, v tem tednu pa bo na gostujoči turneji na Švedskem: koncertirali bodo v Štokholmu, za tam živeče Slovence pa bodo imeli koncert slovenske glasbe. V ponedeljek, 15. oktobra, je odlični zbor pod vodstvom nove dirigentke Damjane Vončina poklonil (žal maloštevilnim) goriškim poslušalcem izreden koncert, pravi užitek za ljubitelje vrhunske zborovske glasbe. V cerkvi sv. Andreja v Štandrežu pri Gorici so predstavili pesmi iz programa švedske turneje, najrazličnejše biser avtorjev iz različnih držav, tudi skladbe, ki so jih za komorni zbor napisali domači in tuji skladatelji. Med drugimi omenimo odlično izvedbo Lauridsenove O magnum mysterium, Makorjeve O lux beata Trinitas, pa tudi Vodopivčeve Ave Marije in drugih. Nekaj posebnega je bila pesem latvijskega skladatelja Eriksa Esenvalds, ki je pesmi dodal še uglasbene zvonečke kozarce, ki glasbi dodajajo neko mistično razsežnost. Čaroben glasbeni jesenski večer so pevci z odlično zborovodjo sklenili s slovensko Sonce že zahaja.

Kratke

Javni razpis / 15. Priznanje Kazimir Humar

Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati **do 31. decembra 2018** na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete – 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: **“Predlog za priznanje”**.

Vpis abonmajev Slovenskega stalnega gledališča za sezono 2018/19 v Gorici

Slovensko stalno gledališče (SSG) se tudi letos predstavlja na Goriškem z zanimivim repertoarjem abonmajske sezone 2018/19, ki obsega osem večerov: štiri uprizoritve SSG, dve gostujoči predstavi ter dva brezplačna glasbena dogodka, ki ju “podarjata” goriška domova Kulturni dom in Kulturni center L. Bratuž.

Prva predstava, pravzaprav koncert, bo na sporedu v četrtek, 25. oktobra 2018, ob 20.30 v gledališču Verdi v Gorici; koncertni večer bo izoblikovala priznana slovenska skupina Perpetuum Jazzile.

Cene abonmaja SSG v Gorici (6 predstav in dva koncerta): redni 100 evrov, znižani (za študente brez starostnih omejitev) pa 50 evrov. Posamezne vstopnice: redna 20 evrov, znižana 17 evrov (under 26, over 65), dijaki, študentje in brezposelni 10 evrov. Posebna ponudba: mini abonma za 4 predstave po lastni izbiri (razen Perpetuum Jazzile) znaša 60 evrov.

Vpisovanje abonmajev pri blagajni Kulturnega doma v Gorici (+39 0481 33288) vsak delavnik od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00.

Vse predstave abonmajskega programa bodo opremljene z italijanskimi nadnapisi in bodo v dvoranih Kulturnega centra Lojze Bratuž, Kulturnega doma in gledališča Verdi v Gorici.

Celoten program abonmaja SSG 2018/19 in splošne informacije so na razpolago tudi na spletni strani Kulturnega doma Gorica www.kulturnidom.it in na spletni strani Slovenskega stalnega gledališča www.teaterssg.com.

V Štandrežu proti načrtovani plinski termoelektrarni

Spet se prebuja “rumitarški duh” ...

foto dd

Vsaj tako močan naj bo odpor vaše skupnosti tudi danes, saj je res težko, da načrtovana elektrarna ne bi imela negativnih učinkov na okolje. V prvi vrsti gre seveda za zaščito okolja in zdravje ljudi. Med drugim je bilo povedano, da odgovorni še niso poskrbeli za vsa primerna tehnična in okoljska dovoljenja, da goriška občinska uprava doslej še ni uredila načrta za zvočno onesnaževanje, da bi tak tip obrata moral biti bolj oddaljen od naseljenih območij, da razsežnosti elektrarne presegajo predpisane vrednosti v prostorskem načrtu itd.

Marsikdo je jasno povedal, da nima več veliko upanja, saj so po stopke za gradnjo obrata že

sprožili in ga bo zelo težko zavrniti. Morda bi kazalo spremeniti regulacijski načrt, so dejali. Če bo gradnja te elektrarne neizogibna, bi v novih razmerah in z novim prostorskim načrtom v prihodnje lahko vsaj preprečili gradnjo drugih podobnih struktur...

Razpravo so spremljali tudi sedanjí goriški občinski svetniki Walter Bandelj, David Peterin, Andrea Picco in Nicol Turri ter sovojenjski kolega Julijan Čavdek; med nekdanjimi sta Nataša Paulin in Božidar Tabaj znala iz bogate izkušnje marsikaj povedati o bitkah za ohranitev vasi v preteklih desetletjih. Kljub vsemu je bilo večkrat poudarjeno, da bi ljudje želeli bolj “agresivne”

izvoljene upravitelje, ki da so preveč oddaljeni od navadnih ljudi; radi bi politike, ki so pripravljeni tudi tožiti predstavnike uprav, če je to potrebno; radi bi spet imeli več zaupanja v politiko in politike, saj so zanesljive in borbene predstavnike pripravljeni kon-

kretno in številčno podpreti. Na koncu so člani odbora (večkrat so poudarili, da je odbor transverzalen, da nima politične barve in da mu je pri srcu izključno dobro vaše skupnosti) sklenili, da ne nameravajo vreči puške v koruzo. “Združimo moči!” Najprej bodo zbirali podpise in peticijo nameravajo predstaviti občinskim mojem; ne izključujejo niti protestne manifestacije. Hkrati pozivajo politike in pričakujejo njihov odziv. Ljudi vabijo, naj se jim pridružijo, da bo ta skupnost vedno večja in močnejša. Prepričani so, da problem ni tehnične narave, temveč politične. “Več nas bo, več zanimanja bo politika pokazala za nas”. To je vendar bitka “za našo prihodnost, za naše otroke!” / DD

Center za pomoč življenju

Predavanje o vzgoji

Center za pomoč življenju vabi v soboto, 27. oktobra, ob 16. uri v dvorano palače Attems na Trgu De Amicis na srečanje s psihologom in psihoterapevtom Ginom Soldero o vzgoji in biti. Predavanje je namenjeno v prvi vrsti vzgojiteljem in staršem, ki imajo pogosto težave pri vzgoji otrok; ta je namreč danes resnično zapletena. V današnji družbi je zunanji svet zamenjal notranjega, imeti je pomembnejše kot biti, konformizem je zamenjal izvirnost, vzgoja izobraževanje.

Foto Bumbaca

Sv. birma v Pevmi

Deset mladih je prejelo zakrament sv. birme v nedeljo, 16. septembra, v cerkvi v Pevmi. Dve leti jih je pripravljval g. Marijan Markežič skupno z gospo Magdo Mačus, zakrament

je podelil nadškof msgr. Carlo Redaelli. Pri volitev so izrekli: Tom, David, Petra, Mitja, Lenart, Ana, Nicole, Aleksandra, Giorgio in Kea.

V nedeljo, 7. oktobra 2018, smo letniki 1948 praznovali 70 let. Praznovanje je bilo zelo preprosto. Najprej smo šli na pokopališče na Jazbinah in v Števerjanu ter položili na grob šopek rož vrstnikom, ki so prežgodaj odšli v večnost. Sledila sta si sv. maša v domači cerkvi, nato pa kosilo v go-

stilni Vogrič. Ob tej priložnosti je vsak od nas prejel v dar sliko s trgov v Števerjanu in Formentinijevim parkom iz daljnih časov. / Zvonko Simčič Na fotografiji: v prvi vrsti Silvana, Milena, Gianina in Zvonko, v drugi vrsti Ivan, Ciril, Lucijka, Mario in Klara.

Feiglova knjižnica

Prva pravljica urica v šolskem letu 2018/2019

Ko se poslovi poletje in se v naše kraje vrne jesen, ki obarva naravo v neštete odtenke toplih barv in nam darežljivo polaga v naročje veliko sadov, se v Feiglovo knjižnico v Gorici vračajo Pravljične urice. Te s svojimi čarobnimi vsebinami vodijo otroke v neizmerni svet domišljije, kjer vladajo pravica, dobrot in lepota in kjer se vselej vse dobro izteče za pridne pravljice junake. Ob pravljicnih vsebinah otroci

odkrivajo svet in čudovita bitja, ki prebivajo na njem. Vse to pa jim pomaga pri rasti in pri spoznavanju vrednot, ki bi morale zmeraj prevladovati nad vsem. Letošnje očarljivo pravljico popotovanje se je začelo v ponedeljek, 8. oktobra 2018, ko se je v Mladinski sobi, odlično založeni s krasnimi ilustriranimi knjigami, zbralo lepo število predšolskih otrok, pa tudi prvošolčkov, ki so radovedno čakali, kaj jim bo pripovedovala tokratna pra-

vličarka Vesna Tomsčič, ki si je v letih nabrala nešteto izkušenj v družbi otrok, tudi kot režiserka. Udobno sede na blazinicah so lahko poslušali pravljico *Kakšne*

barve je poljubček? Pravljico o deklici Moniki, ki so jo vsi imenovali Minimonika, je napisala katalonska slikarka Rocio Bonilla (Barcelona, 1970) in je v prevodu

Veronike Rot izšla lani pri Celjski Mohorjevi družbi. Minimonika je kot vsi otroci zelo radovedna, rada posluša pravljice, rada ima sladice, ljubi živali in naravo, rada dirja s kolesom. Najraje pa riše s svojimi barvicami živih barv vse, kar ji pade na misel. Nikdar pa ni še narisala poljubčka. Saj niti ne ve, kakšne barve bi bil lahko poljubček! V roke jemlje vsako barvo posebej, vsaka ji vzbuja drugačna čustva in občutke, a pri vsaki najde tudi kakšno napako. Nobena ji ne ustreza. Na koncu se pa vendarle odloči, da bo njej poljubček mavričnih barv, ker tako čuti, ko poljubčke sama ljubezljivo razdaja mamic, očku ... Pravljčarka Vesna je pri tem povabila prisotne otroke, naj še sami preverijo, kakšne občutke

imajo, ko dajo velik poljubček mamic. Vsakemu je nato izročila papirnato srčke, ki so ga mali cicibani po svojih vzgibih odeli v izbrane barve in ga nato prilepili na “tablico”, na katero je prej risala Vesna, saj se je ob pripovedovanju zgodbe igrivo vživela v malo zvedavo deklico. Ob koncu so si mali poslušalci pri prijaznih in postrežljivih knjižničarkah Bredi, ki je na začetku izrekla dobrodošlico najmlajšim obiskovalcem knjižnice, in Martini izposodili kakšno knjižico, da se bodo z njo tudi doma prepustili domišljiji. Namen *Pravljičnih uric* je tudi ta, da otroci že v najrosnejših letih vzljubijo knjige in branje in se navadijo zahajati v “knjižni hram”. JK

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA Predstavitev pesniške zbirke p. Vladimirja Kosa

“Pesem je kot sonca zlat zaton”

Kot sonca zlat zaton je naslov antologijske zbirke poezij p. Vladimirja Kosa, ki je pred nekaj tedni izšla pri Goriški Mohorjevi družbi in so jo 19. oktobra krstno predstavili v Galeriji Ars na Travniku v Gorici. Predsednik založbe msgr. Renato Podbersič je uvodoma spregovoril o poslanstvu pesnika, ki piše, da živi in obstaja; ki širi ljubezen, “kaj šele, če je tudi duhovnik”. Poslanstvo GMD ni samo izdajati za domači log, ampak “presegati meje”, je še dejal: nova knjiga je namreč posebna “povezava z daljino Japonsko”, je še dejal msgr. Podbersič zbranim, med katerimi je bila tudi senatorka Tatjana Rojc. Pater Kos, rojen leta 1924, je redovnik Družbe Jezusove, misijonar, pesnik, esejist, univerzitetni profesor filozofije, emigrant, ki je izkusil brezdomstvo, humanitarni delavec v zavodu za otroke in domu za ostarele, ki že več kot 60 let živi in ustvarja na Japonskem. Mnogi literarni

foto dd

kritiki ga imajo za največjega še živečega zdomskega pesnika in najvidnejšega predstavnika zdomske religiozne poezije. V pogovoru s prof. Marijo Češut je urednica zbirke dr. Maja Melinc Mlekuž občuteno prebrala nekaj poezij. Med drugim je povedala, da gre za izbor reprezentativnih pesmi, ki so bile objavljene v Koledarju GMD od leta 1995 dalje in nakazuje njegovo pesniško ustvarjanje. Kos je “človek mnogih znanj in spo-

sonosti, pa hkrati zelo ponižen in otroško čudeč se stvarstvu okoli sebe”. Na edinstven način je “znan združiti ljubezen do slovenske besede, matične domovine in hkrati svetovljanskost”. Med študijem na Irskem je v jezuitskih knjižnicah spoznal velike evropske pesnike tistega časa, ki so gotovo vplivali na njegovo ustvarjanje. V literarno-zgo-

pesniških zbirk. Prej je objavljaj v Argentini, prvo pesniško zbirko (Dober večer, Tokio) pa je v samozaložbi izdal leta 1960 na Japonskem: prav ta je mejnik, kjer se kaže modernistični slog pisanja. Na Japonskem je rad poslušal haikuje, bližja mu je bila petvrstična pesem tanka.

DD / str. 16

Ob prerani izgubi
dragega moža, očeta in nonota

SILVANA BENSE

izrekamo iskreno sožalje

ženi Mariji, sinovoma Aleksiju in Borutu
ter hčerki Eleni z družinami

ČLANI DRUŠTVA SABOTIN, PEVCI MOPZ ŠTMAVER
in VSI PRIJATELJI

KOROŠKI KULTURNI DNEVI NA PRIMORSKEM

Prireditve na Goriškem

Četrtek, 25. 10. 2018, ob 10. uri

Gorica, Katoliška knjigarna
NA KAVI S KNJIGO

Predstavitev publikacije *Tiha zemlja*
z avtorjem Nužejem Tolmaierjem se bo pogovarjal Damjan Paulin
Soprireditelj Katoliška knjigarna

Četrtek, 25. 10. 2018, ob 11.15

Gorica, avditorij višješolskega centra, ul. Puccini

Recital

France Prešeren – KRST PRI SAVICI

Nastopa Janko Krištof, glasba Tonč Feinig

Petek, 26. 10. 2018

Gorica, Otroški vrtec Ringaraja, ul. Brolo, ob 10. uri
Doberdob, Otroški vrtec Čriček, ob 14.30

Lutkovna predstava

RADOVEDNI SLONČEK

Nastopa Lutkovna skupina Mladi Celovčani SKD Celovec

Petek, 26. 10. 2018, ob 20.30

Števerjan, velika dvorana župnijskega doma
Mladinska gledališka predstava v okviru abonmaja niza
Gledališče na ocvrtem SKPD F.B. Sedej
V GARDEROBI

Nastopa gledališka skupina Štkgra KPD Šmihel

Nedelja, 28. 10. 2018, ob 17. uri

Štandrež, župnijska dvorana
Gledališka predstava v okviru abonmaja PD Štandrež
TOTALNO KATASTROFALNA VEČERJA

Nastopa Gledališka skupina KPD Planina – Sele

Krščanska kulturna zveza – Celovec

Slovenska prosveta – Trst

Zveza slovenske katoliške prosvete – Gorica

Slovensko kulturno središče Planika - Ukve

Združenje don Mario Černet - Ovčja vas
v sodelovanju s Svetom slovenskih organizacij

s podporo Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti

Kulturni center
Lojze Bratuž

**SPOMINI
MEMORIE**
1918 - 2018

Ne jokej, ljubica

**PREDSTAVITEV ZBIRKE SLOVENSkih
ZBOROVSKIH PRIREDB VOJAŠKIH
IN LJUBEZENSKIH PESMI
HILARIJA LAVRENČIČA**

Sodelujejo:
JANKO BAN in člani PD ŠTANDREŽ
Glasbeni poklon MePZ HRAST iz Doberdoba

Ponedeljek, 29. oktobra 2018, ob 20.30
Občinska dvorana - Ronke

REGIONE AUTONOMA
FRIULI VENEZIA GIULIA

Projekt finančno podpira Avtonomna dežela FJK na podlagi zakona 38/2001

Krožek
Anton Gregorčič

MIRKO
SPACAPAN
1953
2007
"Zastavimo skupne moči za skupne cilje"

ZREJLO JE ŽITO

koncert in predstavitev zgoščenke ob 10. obletnici zasedbe

Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel
zbiorovodja David Bandelj
gost večera Nina Kompare

Kulturni center Lojze Bratuž
sobota, 3. novembra, ob 20. uri

Koncert organizira Krožek Anton Gregorčič v sklopu projekta "Zastavimo skupne moči za skupne cilje", ki ga podpira Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina na podlagi zakona 38/2001

REGIONE AUTONOMA
FRIULI VENEZIA GIULIA

Obvestila

Mešani pevski zbor Društva Uniti Nova Gorica z zborovodjem Urošem Cejem vabi nove moške glasove: tenorje, baritone, base. Kontakt, pisarna društva na Erjavčevi ulici 4 od ponedeljka do četrтка od 10. do 13. ure.

Na Večstopenjski šoli v Gorici iščejo profesorja za kratko supleno italijanščine za osemnajst tedenskih ur. Suplenca bi se lahko spremenila v celoletno. Kandidati naj pokličejo tajništvo šole na telefonsko številko 0481/531824 interno 4.

Župniji Pevma in Jazbine ter Združeni pevski zbor vabijo v soboto, 27. oktobra, na Jazbine, kjer bo ob 17.45 sv. maša za vse padle v prvi svetovni vojni; v soboto, 27. oktobra, pa v Pevmo k sv. maši ob 19. uri. Po maši bo pevsko-orgelski koncert v čast Mariji Kraljici Miru. Pojejo združeni pevski zbor Jazbine-Pevma in solisti.

Na Jazbinah bo v nedeljo, 28. oktobra, na zahvalno nedeljo, ob 14.30 blagoslov traktorjev, blagoslov obnovitvenih del na koru in pevsko-orgelski koncert v čast Mariji Kraljici Miru. Pojejo združeni pevski zbor Jazbine-Pevma in solisti. **Občina Števerjan** obvešča, da bo polaganje vencev 1. novembra potekalo pred spomenikom na Trgu svobode po sv. maši, ki se bo začela ob 9. uri, ter pred spomenikom padlim na Jazbinah ob 11.15.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja v soboto, 10. novembra, tradicionalno martinovanje s prijateljskim druženjem v agriturizmu BAJTA-Fattoria carsica-Kraška domačija v Saležu pri Zgoniku. Vpisujejo do 31. oktobra do zasedbe razpoložljivih mest po tel. 0481-884156 (Faganel A.), 346-1206031 (Knez S.), 0481-882183 (Visintin D.), 0481-78138 (Stor S.). Avtobus bo odpeljal ob 16.30 iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu pevmškega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču, v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi, na Poljanah in v Doberdobu. **Svet slovenskih organizacij** sporoča, da je sklican 14. redni občni zbor,

ki bo v prvem sklicu v četrtek, 15. novembra 2018, ob 8. uri in v drugem sklicu v petek, 16. novembra 2018, ob 17. uri v občinski dvorani v Špetru, ulica Alpe Adria 56. **"Male oglaš"** najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za cerkev v Pevmi: ob smrti dragega svaka in strica Silvana Bensa darujejo namesto cvetja na grob Andrej, Mirjam, Aleksandra, Benedikt in Simon 200 evrov.

Zahvala

Zahvala naj gre g. župniku Marijanu Markežiču za tolažilne besede, vsem pevcem za mogočno in ganljivo petje, veliki množici ljudi, vaščanom in prijateljem, ki so pospremili na zadnjo pot našega dragega Silvana. Družina Bensa.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 26. 10. 2018 do 1. 11. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00.

Spored:
Petek, 26. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 27. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 28. oktobra: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 29. oktobra (v studiu Sanja Vogrič)

Torek, 30. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 31. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Trdoživi brinov grm - Izbor melodij.

Četrtek, 1. novembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PROGRAM PREDSTAV:

- Nedelja, 28. 10. 2018, ob 17. uri

KPD Planina Gledališka skupina - Sele (Avstrija)

Marc Camoletti
KATASTROFALNA
VEČERJA

komedija

- Nedelja, 18. 11. 2018, ob 17. uri

Amatersko gledališče Vrbje

Tone Partljič

ŠČUKE PA NI

komedija

- Nedelja, 9. 12. 2018, ob 17. uri

Gledališko društvo

Kontrada - Kanal

Josip Drobnič, Peter Harl
PRAVI SLOVENEČ

komedija

PD Štandrež - Gledališki odsek

Premiera

- Sobota, 26. 1. 2019, ob 20. uri

Abonmajska predstava

- Nedelja, 27. 1. 2019, ob 17. uri

Neil Simon

BOSA V PARKU

komedija

Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu.

Prodaja abonmajev, vstopnic in rezervacija sedeža:

pri blagajni 30. septembra in 7. oktobra 2018

od 11. do 12. ure in eno uro pred vsako predstavo.

Informacije: Vanja 347 9748704, Matej 349 2247961 (od 20. do 21. ure), Božo 328 6669048.

Abonma za 5 predstav 33 evrov, znižan 28 evrov *; vstopnica 8 evrov, znižana 6,50 evra *

*Študenti, starejši od 70 let, društvene in družinske skupine

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Pogovor / Walter Lazzarin, pisatelj na ulici

“Nisem ulični umetnik, ampak umetnik, ki je na ulici”

Walter Lazzarin je mlad italijanski avtor z zanimivo življenjsko zgodbo in pogledom na svet. Samosvoj je tudi v izbiri poklica, saj je menda edini *scrittore per strada*, pisatelj na ulici, na svetu. Kljub mladosti je izdal že vrsto knjig in bil večkrat nagrajen. Teme njegovih romanov so sodobne in pritegnejo številne mlade in manj mlade bralce. Poleg tega piše tudi tavgotrame. Več o njem preberite v intervjuju.

Walter, nam lahko poveš kaj o svojem življenju? Kje si rojen, kje si obiskoval osnovno šolo? Kakšni so tvoji spomini na otroštvo, šolo, sošolce?

Rojen sem v Padovi, a začetkov svojega življenja v Padovi se sploh ne spomnim. Ko sem bil star štiri leta, sva se z mamo preselila v Rovigo. Brez očeta, ki je odšel v Nemčijo, iskat srečo. Iz osnovne šole se spomnim velikega drevesa sredi dvorišča, prijateljev, s katerimi smo se igrali nogomet in skrivanje, in učiteljice, ki sem ji menda, kot pravi stara zgodba, zlomil mezinec.

Študiral si filozofijo in ekonomijo. Kako si se odločil za študij filozofije? In kje si študiral? Kaj ti je dal ta študij? Kako je nate vplivalo študentsko življenje? Kakšen vpliv so imeli nate vsakdanje življenje, kultura, politika ... v mestu, v katerem si študiral?

Ko sem v Bologni diplomiral iz ekonomije, sem se sam odpravil na potovanje po Irski, Angliji, Grčiji in Turčiji. Po devetih mesecih sem se vrnil v Rovigo. Name-raval sem si najti delo, ki bi mi omogočilo, da se še naprej učim. Rekel sem si, da bi bilo biti profesor prava stvar. Odločil sem se, da se v Padovi vpišem na študij filozofije, da bom lahko potem poučeval filozofijo in zgodovino na srednji šoli. Filozofija me je naučila razumevati, kako pomembna je natančnost in doslednost v mišljenju, kadar pišemo besedila.

Po diplomu si filozofijo tudi poučeval. Kako vidiš to izkušnjo zdaj, po nekaj letih?

Kot profesor sem se naučil govoriti pred publiko. Če sem se kasneje, na televiziji, počutil prijetno, to dolgujem šolskemu katedru.

Zakaj si se odločil pustiti službo profesorja? Ti poučevanje ni bilo več všeč? Ti ni bil všeč šolski sistem? Morda nisi imel dovolj prostega časa za ustvarjanje? Ali so bili krivi dijaki, ki jih filozofija ni zanimala?

Poučevati mi je bilo všeč in mi je še vedno. Ni slučaj, da vodim veliko delavnic in tečajev kreativnega pisanja, tudi po šolah. A moja strast je pisanje. Poučevanje in pisanje sta dejavnosti, ki ju lahko združujemo, a moje sanje so bile in so še živeti samo od pisanja.

Kako si se odločil postati pisatelj na ulici? Si morda srečal kakega drugega pisatelja na ulici in od njega dobil navdih ali je

to povsem tvoja zamisel? Kako si si na začetku te nove kariere zamišljal svoje življenje? In kaj lahko povedati zdaj, po nekaj letih izkušenj?

Leto 2014 je bilo hudo. Bil sem naveličan in potreboval sem kaj novega. Medtem sem dobil idejo za pisanje romana: glavni junak te zgodbe je bil mlad fant, ki je hotel postati znan kot pisatelj, zato je s svojo zadnjo knjigo potoval po Italiji. Začel sem pisati to zgodbo, a potem sem se ustavil. In leta 2015 sem se odločil, da bom sam junak te zgodbe. In sem odpotoval. Po treh letih ta projekt, biti pisatelj na ulici, še vedno živi. Preden sem začel, me je bilo strah, bal sem se, da se ljudje ne bodo ustavljali, da se mi ne bodo približali. Toda motil sem se. Ta izkušnja mi je omogočila spoznati veliko ljudi. In privedla me je do tega, da bolje poznam samega sebe.

Pripovedoval si, kako ti je nekoč podaril pisalni stroj Olivetti, ki te še vedno spremlja. Lahko o tem poveš kaj več?

Bil sem v Rimu, na Trgu della Madonna dei Monti. Neka gospa me je videla, vprašala me je, kaj počnem, in ko sem ji podaril tavgotram, me je pohvalila in mi rekla: “Če se lahko polpoldan srečava pri moji hiši, ti podarim lep rdeč pisalni stroj Olivetti”!

Ko si na ulici in pišeš, srečaš mnogo ljudi. So oni tisti, ki se ti približajo? In katera vprašanja ti najpogostejše postavljajo? Na ulici pišem in največ, kar rečem, je kak pozdrav. Ne želim vznemirjati ljudi, ki gredo mimo. Pustim, da se mi sami približajo. Navadno vprašajo: “Kaj delaš?” Ali: “Kaj pišeš?” Ali pa: “Kje najdeš trak za pisalni stroj Olivetti?”

Katera pa so najbolj izvirna vprašanja? Ali vprašanja, ki te

ki jih srečaš na ulici? Ali kaj počneš s temi besedili? Pišeš tudi, če te kdo prosi, da kaj napišeš, na primer ljubezensko pismo, pismo za mamo, prošnjo za delo ... in tako dalje?

Roman *Il drago non si droga* sem napisal namenoma, za neki projekt, preden sem postal pisatelj na ulici. Potreboval sem zgodbo, ki bi bila vseh bolj ali manj vsem bralcem. Tako sem si zamislil zgodbo, v kateri nastopajo osebe različnih starosti, in temo, ki bi lahko zanimala mlade in manj mlade. Na ulici pa pišem vedno samo tavgotrame. Zgodilo pa se mi je že, da so me kaki tuji pro-

Foto Špela Pahor

sili, naj jim napišem pismo v italijanščini. Nekdo je želel pisati svoji zaročenki, Italijanki, tako da sem mu napisal ljubezensko pismo zanjo.

Torej si si na ulici zamislil roman *Il drago non si droga*? Kako si prišel na idejo pisati o nekem narkomanu oziroma o narkomanih? Morda zato, ker jih je tudi v Italiji veliko? Si hotel s svojim romanom na ves glas povedati, da prav vsi potrebujemo spoštovanje in ljubezen?

Roman *Il drago non si droga* sem napisal doma, pozimi. Želel sem zgodbo, ki na neki način ubeseduje moje otroštvo, ko so se v javnih parkih našega mesta zbirali mnogi odvisniki. Takrat sem bil otrok in mislil sem, da so to slabi fantje, v resnici pa so bili samo izgubljene duše, ki so potrebovale pomoč.

Nam lahko v nekaj besedah poveš, o čem govori ta zgodba? V njej nastopajo mama, njen sin, oče, ki se drogira, njegovi prijatelji ... Giacomo ima skoraj osem let. Zelo je jezen na mamo in nekega večera se odloči pobegniti. S svojo najljubšo igralko, plišastim zmajem, ponoči zapusti

dom in skozi železno ograjo smukne v park. Tu sreča skupino odvisnikov in tatov. Odkrije, da je eden med njimi njegov oče, ki ga doslej ni še nikoli srečal. V tem trenutku se začne njegova pustolovščina. Noč preživi v parku, z očetom in Lukrecijo, njegovim dekletom. Ko se njegova mama zjutraj zbudi, najde prazno posteljo. Miličniki morajo odkriti, kam je odšel Giacomo. Ga bodo našli? Kdor bo prebral knjigo, bo izvedel, kako se zgodba nadaljuje.

Meni je bil ta deček všeč. Ni ga

bilo strah. Ali bolje, njegova vedoželjnost je bila tako velika, da je premagal strah.

Giacomo, glavni junak romana,

Foto Špela Pahor

se počuti kot pustolovec. Kot neki Indiana Jones. In tudi če ga je strah, se nikoli ne odreče raziskovanju. Nekaj podobnega kot Pisatelj na ulici. Si morda predstavil ta roman v šolah, kulturnih centrih, na TV ali radiu? Kaj o njem pravijo bralci? Na primer mlajši bralci?

Roman *Il drago non si droga* je imel to srečo, da ga je bralo veliko študentov, predstavljen je bil na TV, v različnih knjigarnah, društvih, barih. Odzivi bralcev so bili večinoma pozitivni: na spletni strani Goodreads, ki je med ljubiteljev knjig najbolj obiskana spletna stran, je roman dobil oceno 3,64 od najvišje možne 5, ali 7,28 od najvišje možne 10.

Meniš, da ti je uspelo nagovoriti bralce, jih spodbuditi k razmišljanju o tem problemu?

Mislil, da mnogi današnji mladi ne poznajo časov, ko je heroin uničeval našo deželo. Morda so videli filme, kot je na primer *Trainspotting*, a ne predstavljajo si, kakšna je bila Italija v osemdesetih letih 20. stoletja. Upam, da mi je uspelo komu pomagati, da si bolje predstavlja tedanjo Italijo.

Toda *Il drago non si droga* ni tvoja prva knjiga. Čeprav si mlad, si že objavil kar nekaj

knjig: *A volte un bacio, 21 lettere d'amore* ...

Objavil sem štiri knjige in v pre-dalu jih imam še najmanj šest. Čakam na kakega velikega založnika, da mu jih predlagam v objavo!

Bil si tudi že večkrat nagrajen! Od časa do časa se zgodi, da zmagam na kakem literarnem natečaju. Sreča? Tudi!

Pripovedoval si mi tudi o svojem založniku, RedFox ...

RedFox je založniška hiša iz Padova. Njen lastnik je moj prijatelj, s katerim tu in tam sodelujem v različnih projektih v zvezi s pisanjem, tudi s podjetji.

Pišeš tudi tavgotrame. Nam lahko razložiš, kaj so tavgotrami, in poveš, če seveda ni skrivnost, ali nameravaš objaviti tudi te?

Tavgotram je besedilo, v katerem se vse besede začnejo z isto črko. Izdal sem dve knjigi tavgotramov: leta 2012 knjigo *21 Lettere d'amore* in leta 2017 knjigo *Ventuno vicende vagamente vergognose*. Pred menoj so bili tavgotrami samo igra, ki je nihče nikoli ni jemal preveč resno. Razen Umberta Eca se pisanja tavgotramov ni lotil skoraj noben veliki pisatelj. Pa tudi Eco se jim ni resno posvečal. Njegov *Povero Pinocchio* je na dokaj nizkem nivoju.

Kaj ti pomeni pisanje? Je to notranja potreba po ustvarjanju, izražanju skozi besede, zgodbe? Biti pisatelj, izdajati in predstavljati knjige, biti pisatelj na ulici, vedno v stiku z ljudmi ... je tudi način življenja, ki ti, predvidevam, daje veliko svobode? Svoboda je tudi tema v knjigi *Il drago non si droga* ...

Svoboda je utvara. Svoboda je protisloven pojem. Meni je všeč samostojnost, da nimam ne šefov ne podrejenih. Pisati pomeni ravno to. Zjutraj se zbudiš, kadar hočeš, ponoči ostaneš pokonci, dokler hočeš. Če imaš možnost biti pisatelj po poklicu, ti to omogoči, da si gospodar svojega časa. Pisati pa ti, nasprotno, omogoči, da vedno rasteš: da se razvijaš sko-

zi zgodbe, da skozi zaplete in junake zgodbe odkrivaš svetove in odkrivaš sebe. In upaš, da se bo kdo od bralcev naučil kaj o tebi in osebnostno rasel, tudi zahvaljujoč se tebi.

Si pisatelj na ulici le v Italiji ali tudi kje drugje? Pripovedoval si že o svojih potovanjih ... Lahko poveš kaj o potovanju tudi za naše bralce? Si srečal še druge pisatelje na ulici? Mimogrede, ali ni neka pomenska razlika med besedno zvezo *scrittore di strada* (ulični pisatelj) in *scrittore per strada* (pisatelj na ulici)?

Pravilneje bi bilo *scrittore di strada*, toda moj projekt je bil potujoč. Da bi posredoval to zamisel o potovanju, sem izbral besedno zvezo *scrittore per strada*. Nisem ulični umetnik, ampak umetnik, ki je na ulici. To je bistvena razlika.

Ker pišem v italijanščini, me je projekt pisatelj na ulici povedel v vse pokrajine Italije, ne pa tudi na ulice drugih dežel. Vendar sem bil povabljen, da francoskim študentom, ki na univerzi v Bordeauxu študirajo italijanščino, pripovedujem o svojem projektu. Drugih pisateljev na ulici nisem nikoli srečal, mislim, da sem edini na svetu!

Če ni skrivnost, nam lahko poveš kaj o svojih projektih, željah?

Osvojiti svet.

Vprašal si, kakšna je politična situacija v Sloveniji. Ko sem ti omenila, da se zdi, kot da so ljudje obupani, brezvoljni, apatični ..., si odgovoril, da je v Italiji prav tako. Rekel si: “Zdi se mi, kot da govoriš o Italiji ...” Meniš, da je vloga pisatelja tudi izboljšati družbo, odstraniti nova obzorja, spremeniti mišljenje ...?

Pisatelj mora poskusiti izboljšati ljudi v svoji okolici. Mora poskusiti delovati na način, da bodo ljudje začeli razmišljati o stvareh, o katerih navadno ne razmišljajo. Zato je pomembno, da pisatelji obiskujejo šole. V Italiji večina ljudi po 25 letu starosti neha brati knjige. Od tistih, ki so starejši od 40 let, ne bere niti ena oseba od dveh. Rezultat pa je masa volivcev, ki ne zna misliti, sklepati, razumeti.

Intervju je pripravila in prevedla Špela Pahor

Našemu cenjenemu sodelavcu

PETRU KUJARJU

iskreno čestitamo ob visokem priznanju, ki ga je prejel v mestu Beroun na Češkem za tkanje vezi med slovensko in češko književnostjo ter medsebojno poznavanje kultur

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

Einspielerjeva nagrada 2018

Prejemnik koroške nagrade je univ. prof. dr. Heinrich Neisser

Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) in Krščanska kulturna zveza (KKZ) podeljujeta letošnjo Einspielerjevo nagrado pravniku in nekdanjemu drugemu predsedniku avstrijskega državnega zbora dr. Heinrichu Neisserju v zahvalo za njegovo dolgoletno prizadevno delovanje v prid koroškim Slovincem, predvsem za njegovo sodelovanje pri predlogih za avstrijski zakon o narodnih skupnostih, njegov doprinos k znanstvenim projektom za zaščito narodnih skupnosti ter za njegovo javno zavzemanje za

pravice narodnih skupnosti. Podelitev bo v ponedeljek, 19.

novembra 2018, ob 19. uri v Tischlerjevi dvorani Mohorjeve v Celovcu (10. -Oktoberstrasse 25/I). Slavnostni govornik bo dr. Valentin Inzko.

Narodni svet koroških Slovencev in Krščanska kulturna zveza od leta 1988 dalje podeljujeta Einspielerjevo nagrado, da počastita osebnosti javnega življenja, znanosti, umetnosti in kulture iz večinskega naroda na Koroškem in preko meja Koroške za njihovo razumevanje in njihov angažma za probleme slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Poslovil se je finski pisatelj Arto Paasilinna “Njegov način pisanja odlikujeta humor in ironija”

V kraju Espoo v bližini Helsinkov je umrl eden najbolj prepoznavnih finskih avtorjev Arto Paasilinna. Star je bil 76 let. Napisal je več kot 35 knjig, prevedene so v več kot 40 jezikov, tudi v slovenščino. Znan je po svojih

ja z *lepimi stopali* prevedel Brane Čop. Paasilinna je pisal o temah, s katerimi so se identificirali bralci po vsem svetu - o človeški odtujenosti, neprijetnosti, depresiji, samomoru in alkoholizmu. Leta 2005 je bil pisatelj udeleženec

jeve osebe ne želijo spreminjati sveta. Bolj kot junaštvo jih določa pasivna naivnost in avtentična prostodušnost, ki jim pomagata preživeti v negostoljubnem svetu. Kot je poudaril takrat Aleš Berger, je vodilo vseh literarnih junakov Paasilinne njihova svoboda - svoboda, ki je lahko vsem dosegljiva, ne da bi z njo ogrozili druge, nasprotno, s svojo nemara ne najbolj običajno izbiro bivanja v svetu soljudi le bogatijo. Paasilinna se je rodil 20. aprila 1942 na Laponskem. Najprej se je posvečal gozdarstvu in kasneje novinarstvu, dokler se ni naveličal rumenega pisanja ter se povsem posvetil literaturi. V petdesetletni karieri je prodal več kot osem milijonov izvodov svojih del, za katera je prejel tudi več finskih in mednarodnih literarnih nagrad. Pisatelj, ki je v svojih zgodbah portretiral finsko družbo, je za francosko tiskovno agencijo AFP nekoč dejal, da kot pisatelj vselej pretirava in da “je lažje bičati lasten narod kot druge”. Dodal je, da so vsi ljudje po svoje “malo nori”, Finci pa morda še nekoliko bolj kot drugi. Pri Mladinski knjigi in Cankarjevi založbi so izdali 12 njegovih, prej omenjenih del. Letos je izšel roman *Ladjar z lepimi stopali*, v letu 2019 izide njegov trinajsti prevod, *Najboljša vas na svetu*.

/ str. 14

duhovitih romanov, obarvanih s skandinavsko melanholijo. Med najbolj znanimi je roman *Zajčje leto* iz leta 1975. V slovenščini je po zaslugi prevajalke Jelke Ovaska Novak izšlo veliko njegovih del, poleg *Zajčjega leta* je prevedla še dela *Tuleči mlinar*, *Gozd obešenih lisic*, *Rešitelj Surunen*, *Očarljivi skupinski samomor*, *Dedu za petami*, *Župnikov zverinski služabnik*, *Srečni človek*, *Prikupna struparka* in *Na lovu za spomini*. Iz nemščine je *Deset pristrčnih trmoglavk* in nazadnje *Ladjar*

svetovnega kongresa mednarodnega PEN na Bledu. Urednik Mladinske knjige Aleš Berger je tedaj dejal, da velikega uspeha Paasilinne vendarle ne gre pripisati zgolj omenjenim temam, saj se jim posveča večina sodobnih avtorjev. Toda Paasilinna svoje zgodbe pripoveduje tako, je dejal Berger, da je lažje bičati lasten narod kot druge, in jih nadalje razreši na drugačen, njemu lasten način, ki ga odlikujeta humor in ironija. V nasprotju s tradicionalnimi romanesknimi junaki pisatel-

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

49

Ex tempore ali ekstempore

Tokrat sem v naslov Jezikovnice postavila precej tuje zvanečo besedno zvezo ex tempore. Čeprav zveni zelo učeno, je redna gostja naših medijev, še zlasti v t. i. obdobju kislih kumaric, ko manjka novic in se v dnevnem časopisju najdejo številna poročila o ljubiteljski (in seveda tudi profesionalni) ustvarjalnosti. Spomini na poletne dogodke nam za trenutek lahko še pričarajo poletje, kajne? Priznajmo si, da se vsem pogosto zgodi, da je pred nami beseda, katere pomena ne poznamo, se pa kljub temu pogosto z njo srečujemo. Tudi izraz ex tempore je nekaj takega, kajne? Kaj sploh pomeni? Izhaja iz latinščine in pomeni *takoj, na mestu*. Na različnih področjih rabe pa pomeni različno. Veliki slovar tujk pravi, da je oznaka ex tempore na zdravniškem receptu navodilo, da je treba zdravilo pripraviti takoj, torej sveže, v medicini pa je to takojšnja histološka diagnoza med operacijo. V publicističnih besedilih se s tem pojmom največkrat srečamo v bolj umetniškem pomeni, in sicer da se na enem mestu zberejo likovniki, ki na kraju samem v določenem času ustvarjajo na skupno zadano temo oz. improvizirajo. Tudi gledališčniki s to besedo zaznamujejo improvizacijo. Zdaj, ko vemo, kaj sploh pomeni, pa se lahko posvetimo drugima dvema vprašanjem: zvezi s tem. Prvo vprašanje je že zapis. Izvirno latinsko je ex tempore, podomačeno pa ekstempore. V podomačeni obliki se je ta beseda znašla tudi v *Slovenskem pravopisu 2001*, kjer ji je pripisan tudi spol. Gre namreč za to, da je ekstempore samostalni, in

sicer moškega spola, ki ga sklanjamo kot katerikoli drugi samostalni, ki sodi v prvo moško sklanjatev: ekstempore, ekstempora, ekstemporu, ekstempore, pri ekstemporu, z ekstemporom. Naj vas pri tem ne moti, da se beseda v imenovalniku zaključuje na e. Take besede moškega (in ne ženskega!) spola so še druge prevzete besede: tisti finale, tisti faksimile, tisti konklave, cercle, foaje, pledoaje, konferansje itd. Narobe je tudi pisati z vezajem ex-tempore, in to zato, ker ni razloga, da bi rabili vezaj, saj tudi druge besede z latinskim predlogom ex pišemo narazen: ex cathedra, ex abrupto, ex libris, po drugi strani pa jih podomačene pišemo skupaj (ne pa z vezajem): ekslibris, ekspres, ekspedit, ekshumacija, eksil, ek-

sport. Te iz latinščine prevzete besede po *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* pomenijo gibanje navzven ali stanje zunaj česa. Lahko pa tudi nekdanjost (npr. ekskralj). Kot so zapisali v spletni Jezikovni svetovalnici, se take prevzete besede, ki jih

rabimo pogosto, zelo hitro podomačijo. Namesto zveze ex tempore in napačno zapisane zveze ex-tempore rabimo rajši podomačeno obliko ekstempore, ki jo lahko tudi povsem preprosto sklanjamo. Nikar pa pred končnice na zapisujete vezaja, ker tam nima česa iskati. Narobe je torej: ekstempore-a ali ekstempore-ja ali, prav pa tako, kot sem zapisala maloprej (ekstempora).

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (37)

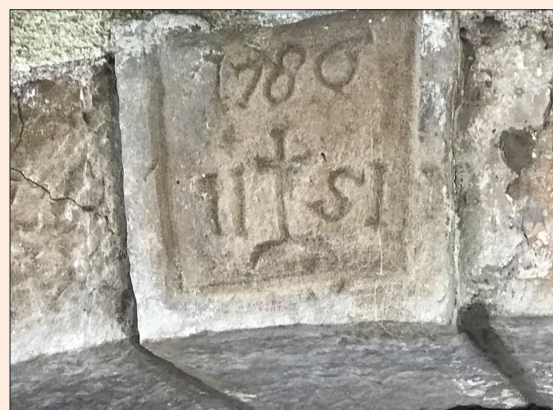
Dimitri Tabaj

Črni Kal (2)

V nadaljevanju svojega opisa črnokalskega tabora baron Valvasor izpostavlja predvsem vojaški in strateški pomen objekta: “*Ta trdni in čudni tabor stoji na visoki skalnati in kamnitni gori nad morjem; prav na vrhu je velikanska skala kakor hrib in v njej velika luknja. V tej luknji je zgrajen tabor, ki nima strehe, pa je le izvrstno krit, ker mu je trda skala dala tako pokrivalo in kamnitno oglavnico, da strehe prav nič ne potrebuje. Človek se mora čuditi, da so tabor gori tako čudno sezidali*”. Širše območje je bilo naseljeno že v paleolitiku (paleolitske stanovaljske postaje nad vasjo, jamska najdišča v kamnolomu, kamnita konica in kurišče), v bližnji vasi Loka so našli 6400 let staro človeško čeljust (tako imenovani in svetovno znani “človek iz Loke”), ki nosi zob z zalivko iz čebeljega voska, kar po mnenju nekaterih velja za eno najstarejših oblik “zobozdravstva” ter uporabe čebeljih proizvodov. Pod Črnim Kalom so našli ostanke stare rimske ceste iz obdelanih klesancev in več kamni-

tih nagrobnikov (Ivan Sedej - Črni Kal - Analiza urbanističnih in arhitekturnih značilnosti - Slovenski etnograf, 1970). Družbeno in gospodarsko sliko tega kraja skozi stoletja dopolnjujeta morfologija terena in podnebje. V eni od prepadnih sten - proti severu - na primer najdemo kamnolom, medtem, kjer prevladujejo flišne plasti, najdemo sadovnjake in vinograde. Samo ime Črni Kal naj bi izviralo iz besede “černivec”, tj. črni hrast oz. črničevje, vrsta hrasta, ki uspeva v sredozemskem podnebju. Ravno zaradi milega podnebja v Črnem Kalu uspevajo tudi oljke, mandljevci in fige. O črnokalskih vinogradih in o črnokalskem vinu, imenovanem “črnikalec”, je poročal tudi že omenjeni baron Valvasor v svoji Slavi Vojvodine Kranjske: “*Črnikalski vinogradi, ki jih je silno mnogo, leže nad morjem in dajejo izvrstno vino, ki se imenuje črnikalec ... Črni Kal, prav visoka in razsežna gora v Čičariji nad Jadranskim morjem, rodi izvrstno vino, črnikalca, katerega daleč znana slava povzroča, da v daljnih deželah poprašujejo po njem*”. Ta sorta vina je omenjena tudi v dru-

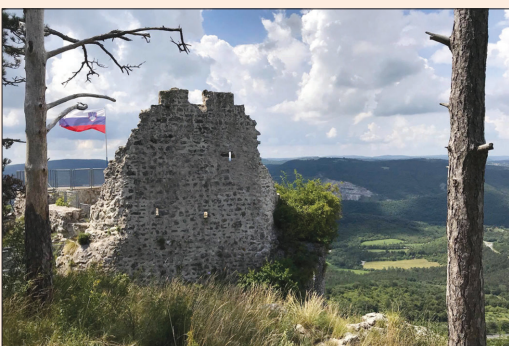
gih poročilih. Na primer leta 1582 je mestni magistrat ljubljanski podaril palatinskemu grofu Gašperju Žitniku, stricu in mentorju poznejšega ljubljanskega škofa Tomaža Hrena, tovar “črnikalca”. O slabi letini “črnikalca” poroča kronika iz leta 1629 (Edinost, 20. 10. 1896). To vino so prodajali tudi na Dunaju in v Trstu. Pomen kamna v vaški arhitekturi je povsem razviden, prav tako sredozemski vplivi in bližina Trsta in Benetk ter potreba po obrambi pred roparji in zavojevalci. Predvsem je pomembna domača, kraško-istrska, obrt obdelave kamna. Kot v drugih istrskih vaseh pod kraškim robom je vpliv kraške arhitekture bolj markanten kot v notranjosti Istre. Veliko stavb v vasi izvira iz 14. - 15. stoletja, a zasnova nekaterih je najbrž starejša. Prevladujejo arhitekturni detajli iz 14. - 15. - 16. - 17. stoletja - takrat je vas doživela največji gospodarski razcvet -, kar daje zaselku starodavni videz, saj v naslednjih stoletjih je nastalo malo bogatejših ob-

Pogled na Črni Kal in na cerkev sv. Valentina iz utrdb. Na desni strani avtocestni viadukt, najdaljši v Sloveniji.

jektov. Značilen za kmečke sklenjeno pozidane vasi je tudi sistem ulic, s precejšnjim številom slepih poti, ki peljejo do skupnih borjačev. Sistem omogoča najmanjšo uporabo kmetijskih površin in zaščito stavb pred vetrom.

Sklenjena pozidava hiš po zunanem robu deluje kot neko obzidje. Prevladuje seveda kmečko stavbarstvo, kateremu moramo dodati že omenjeno utrdbo, podružnično cerkev iz 17. stoletja in tako imenovano “Benkovo hišo”, ki zaradi same konstrukcije, pa tudi zaradi starosti in zanimivih napisov, predstavlja verjetno najzanimivejšo poslopje v tej vasi.

Razvaline črnokalske utrdb. Nahajajo se na strmih skalnih robovih, pravzaprav na strmih skalnih robovih, ki je visoka kakih 30 metrov in je ločena od ostalega kraškega roba. Utrdbo je zgradil v 11. stoletju istrski mejni grof Ulrik I. (?-1070). Namen je bil vojaško obvarovati prometno in trgovsko (ter tihotapsko) pot, ki je iz Rižanske doline vodila na Kranjsko. Delovala je tudi kot obrambni tabor v času turških in drugih roparskih pohodov in kot pomembna obrambna in napadalna točka v avstro-beneških vojnah.

Razvaline črnokalske utrdb.

Črni Kal. Veliko stavb v vasi izvira iz 14. - 15. stoletja, a zasnova nekaterih je najbrž starejša. Prevladujejo arhitekturni detajli iz 14. - 15. - 16. - 17. stoletja, ko je vas doživela največji gospodarski razcvet; to daje zaselku starodavni videz, saj v naslednjih stoletjih je nastalo malo bogatejših objektov.

Črnokalska Benkova hiša je zelo prepoznaven in reprezentativen spomenik ruralnega stavbarstva v vasi, v kateri je veljal kot neki “vaški vzorec” za kasnejše gradnje, a tudi najstarejši signiran in datiran primer podeželskega stavbarstva v slovenski Istri.

In memoriam Magda Riolino por. Škerlj

Vsredo, 17. oktobra 2018, smo iz farne cerkve sv. Mihaela nadangela v Zgoniku pospremili na zadnjo pot Magdo Riolino por. Škerlj. Rodila se je leta 1951 v Zgoniku. Oče Mario je v povojnem času kljuboval ekonomskim težavam z iznajdljivo podjetniško žilico. Najprej je odprl trgovino jestvin v Zgoniku, ki je imela svoj sedež v župnišču, nato pa v lastni hiši v vasi, nekaj let kasneje pa tudi v Repniču, kjer je Magda, kot mlado dekle, začela svojo poslovno pot. V Zgoniku je potem vodila trgovino jestvin do leta 1994.

Kot dekle je bila aktivno angažirana v župnijskem mladinskem krožku, kjer je g. Bogomil Breclj zbiral lepo število mladih in jih vzgajal v krščanskem duhu, in to, za tiste čase, z novimi prijem, ki so pustili lepe spomine. Sama je rada povedala, da je prav g. Breclj s svojim delom vidno zaznamoval njeno življenjsko pot. Odlikovala se je po ljubezni do petja v cerkvenem zboru in poskusila se je tudi v vodenju otroškega zborčka v domači vasi in z njim nastopila tu-

di na Mali Cecilijanki v Gorici. Prav v krogu župnijskega mladinskega krožka se je zblížala s Slavkom Škerljem iz Saleža, leta 1977 sta se poročila in ustvarila družino. Zgledno sta vzgojila svoja dva otroka, in ko sta se odločila za nov podjetniški podvig na zahtevni poti vinogradništva in kmečkega turizma pri Bajti, se je krasno vživela v kuhinjsko dejavnost. Z iznajdljivostjo kraške žene je začela ponujati tipične kraške jedi, ki so izvirale iz bogate družinske

tradicije. Moža in oba sina je spodbujala z vedno novimi idejami, od razstave jaslic do tematsko zaokroženih gostinskih večerov. Žal ji je zahrbtna bolezen več let odvzemala moči. Pogrebno mašo je daroval domači župnik g. Jože Markuža, v slovo in spomin pa so ji zapeli njene najljubše cerkvene pesmi. Naj ji bo lahka domača zemlja. Možu Slavkotu, sinovoma Andreju in Nevotu naj gre naše iskreno sožalje.

D. Ž.

P. S.: Iskreno sožalje izrekata možu in sinovoma tudi uprava in uredništvo Novega glasa.

Ponedeljkov večer DSI / Spomin na Andreja Capudra, "Dantologa"

Gojil je veliko vrlino: prijateljstvo

Pisatelja, pesnika, esejista, prevajalca Danteja, politika, kulturnega ministra v prvi demokratični vladi RS in veleposlanika v Parizu in Rimu Andreja Capudra, ki se je s tega sveta poslovil 22. avgusta letos, je na njegov posvečenem večeru Društva slovenskih izobražencev počastil p. Edi Kovač. Uvodno se ga je Sergij Pahor spomnil kot človeka, ki je ljubil Trst in primorski naglas ter je v sedemdesetih letih na Dragi z blestečimi nastopi dal dragocen prispevek k poznavanju te prireditve.

Lučka Susič je prebrala Capudrove *Rimske sonete*, Edi Kovač pa je spregovoril o njem, ki je bil po duši pesnik in ustvarjalec – samostojen in pronicljiv, a je moral biti najprej in najraje bralec. Bil je človek s hrbtnico, a zelo ponižen, ko se je loteval knjige. Odlično je pisal eseje o Kierkegaardu, Danteju in Abelardu, ker se je pustil navdihniti. Capuder je iskal misel pri poetu oz. filozofu in je bil prepričan, da je njegova slovenska beseda zmožna do pretopiti v melodičen jezik. Znana je misel, da je prevod kakor dekle: če je zvesta,

ni lepa, in če je lepa, ni zvesta. Capuder pa je po mnenju Kovača imel dve sreči, da je srečal lepo dekle in iskal ustrezne izraze, saj ima

Foto damj@n

slovenščina zelo bogat besedni zalog. Kot "Dantolog" je pretočil Dantejevega duha v slovenski jezik.

Filozof in teolog Kovač je predstavil delo Andreja Capudra preko treh glavnih poglavij: pekla, vic in nebes, saj je bil mislec, ki je sledil Danteju in je sam zaživel Božansko komedijo. Pekel nakazuje poglobitev. Spreobrnili se je v novega

Orfeja, ki so ga poimenovali kot Kristus. Stopil je v globino srca, v trpljenje in najbolj grozne bolečine do metamorfoze. Kot pe-

snik je čutil poslanstvo, da mu nič ne sme biti tuje. Bralca bi rad povlekel iz teme. Preko mistične literature se je srečeval z vero, obupom in nevero. Njegova skušnjava je bila se posvetiti knjigi. Želel si je iti po poteh brata Aleša v Kartuzijo, kjer bi z ustvarjanjem prišel do najglobljega brezna človeške duše. Zmagala pa je ponižnost, saj je vedel, da te poti ne bo zmogel,

veliko italijanskih spomenikov postavili v obdobju med obema vojnama, nekatere celo po drugi svetovni vojni. Raziskovalec spomenikov Prinčič pravi, da takih spominskih obeležij ni vzel v poštev, kajti niso nastali iz pietete do padlih, ampak za potrebe in poveljevanje fašističnega režima. Vili Prinčič je zelo pozitivno ocenil delo in poslanstvo Avstrijskega črnega križa, ki skrbi za vzdrževanje avstrijskih pokopališč po vsem svetu; med drugim so restavrirali pokopališče padlih v prvi svetovni vojni na Proseku. V knjigi se omenjata tudi spomenik slovenskim vojakom v Doberdolu in spomenik vrhovnemu poveljniku 5. soške armade, gen. Svetozarju Borojeviču, na Prevalu na pobojnih Svetih Gore. Med jutranjim srečanjem ob kavi je Prinčič postregel tudi s projekcijo fotografskih posnetkov odkritih lokacij.

Metka Šinigoj

TKS / Kava s knjigo - Gost Vili Prinčič

Neme priče vojnih grozot

Minulo srečanje na kavi s knjigo, v sredo, 17. oktobra, je potekalo ob spominu na vojake prve sve-

točne vojne. Založba Mladika je predstavila zgodovinsko delo Vilija Prinčiča, ki nosi naslov *Neme priče vojnih grozot*. Avtor

Foto damj@n

prepričljivo "oživljala". Z njo so otroci ugotavljali, kateri je tisti ključ, ki odpira pravilčno škatlo. Na mizici je namreč imela škatlo, na straneh katere so bile narisane različne scene za posamezne prizore. Pravilčni junaki so se skrivali prav v tej "posebni škatli", ki je bila po potrebi hišica ali mogočen grad, njiva ali gozd. Glavni protagonist je bil Mezinček, otrok, ki sta si ga oče in mamica tako želela, a ga nista mogla imeti. Pa so ga jima pomagali pričarati mali gledalci, ki jih je bilo tudi tokrat okrog dvajset. Mezinček je odrasčal, a ostal je majhen. Bil pa je priden, bister in iznajdljiv, celo konja je znal voditi po njivi. Kar v njegovo grivo se je skril in mu ukaze dajal v uho. Ko je kralj izvedel zanj, ga je hotel kupiti za svojo razvajeno hčerko kraljično. Starši so Mezinčka z otrokovim privoljenjem prodali, da bi lahko popravili streho na domači hiši. Mezinček je res vedril kraljično lice, pa še kraljestvo je rešil pred nevarnim roparjem. Tako si je tudi zaslužil

vrniti se k očetu in mamici, ki sta ga bila neizmerno vesela. Jelena Sitar je kot vselej z živo igro animirala lutke in vseskozi "izzivala" gledalce, da so se vključevali v dogajanje. Ti so se kar prepustili pravilčnemu toku in najprej malce plašno, potem pa vse pogumneje pomagali Mezinčku iz zadreg. Ker so pripomogli tudi k razkrinkanju roparjevih naklepov, jih je kralj po višal v viteze "kurjega krempeljca", tako so res tudi oni v pravljici odigrali pomembno vlogo. Za zelo prikupno izvedeno pravilčno zgodbo so se Jelene Sitar otroci in njihovi odrasli spremljevalci oddolžili s pristrčnim ploskanjem. Tudi tokrat so obiskovalci *Lutkovnega gledališča Pristanišče* pred samo predstavo spoznali nove besede, ki so jih nato slišali

v pravljici: Petra in Lara sta jim razložili, kaj pomenijo besede *kraljevanje, gate, drhteti in mezinček*. Lucija Tavčar pa je po predstavi otrokom dala navodilo, naj naslednjič ribico okrasijo

z različnimi naravnimi snovmi, ki jih najdejo na domačem vrtu, v gozdu, ob morju. Povabila jih je tudi na naslednjo, **zadnjo**

abonmajske lutkovno predstavo, ki bo v soboto, 27. oktobra 2018, ob 10. uri. Igrico *Radovedni slonček* bodo odigrali člani Lutkovne skupine Mladi Celovčani SKD Celovec. Gostovanje spada v vrsto prireditev *Koroški kulturni dnevi na Primorskem*. Pravilji bo sledila ustvarjalna delavnica. Isti dan bo nagrajena najlepša risbica. Bralce naj spomnim, da *Lutkovno gledališče Pristanišče* prireja Devinski mladinski krožek, katerega predsednica je Martina Bearzi, v sodelovanju z MoPZ Fantje izpod Grmade, Slovensko prosveto, Za-

MAN

družno kraško banko, Občino Devin-Nabrežina in podjetjem PrimoAroma.

IK

Odmiranje

Listje barvito veter odnaša, na grobove širom sveta.

Prišel spomina dan na bitja pozabljena, ki v zemlji trohniijo.

Življenje jim vzelo je pohlepno sovraštvo oblasti željnih ljudi.

Spušča se mrak, lučke grobove krasijo, senca ob grobu sklenjenih rok stoji. Kje si dragi, da te ni!

Se k Njemu dviga molitev, ki ljubi ta svet - Sina na križu je dal, da rešil bi zla ta svet.

Skrivnost neizrekljiva, upanju luč prižiga.

Pavel Vidau

DEVIN Lutkovno gledališče Pristanišče

Pogumni Mezinček

Zdi se, da tudi sonce nadvse rado zvedavo pokuka, kaj se dogaja v *Lutkovnem gledališču Pristanišče* v Devinu, saj je tudi v soboto, 20. oktobra 2018, s svojimi še toplimi žarki veselo obžarjalo Devinski zaliv. Tako so mali abonenti abonmaja *Čoln* lahko pred predstavo in po njej risali kar zunaj pred dvorano devinskih zborov. V nadvse prikupno, posebno devinsko pristanišče je tokrat priplulo Lutkovno gledališče Zapik, katerega ustanovitelj sta zelo znana mojstra lutkarstva - zdaj pa še kamišibaj gledališča na Slovenskem - Jelena Sitar, univ. dipl. dramaturginja, režiserka, gledališka pedagoginja in lutkarica, ter mag. Igor Cvetko, profesor muzikologije, etnomuzikolog, ilustrator in lutkar. O umetniškem delu Jelene Sitar na spletu piše, da je v njem vedno prisoten temeljit teore-

tični razmislek, v središču vsega pa je lutka. "Jelena Sitar verjame v njene brezmejne možnosti, zato je lutkarstvo več kot le njen poklic. V njenih teoretičnih člankih je čutiti živo odrsko izkušnjo, v njenem umetniškem delu pa je vedno prisoten temeljit teoretični razmislek". Da je Lutkovno gledališče Zapik res nekaj posebnega, saj so njegove predstave take, da spodbujajo gledalce k sooblikovanju uprizoritve, so se lahko prepričali vsi, ki so si ogledali lutkovno predstavo *Pravljica o Mezinčku*. V celoti jo je izvajala Jelena Sitar. Otroke je vpletla v dogajanje že v uvodu v zgodbo, ki jo je domiselno in zelo živahno razvijala ob dobrem poznavanju otroškega sveta in otrokovih pričakovanj. Poskrbela je tudi za dramaturgijo in tehnologijo privlačnih namiznih lutk, ki jih je tudi sama izdelala in jih zelo

S 1. STRANI TKS / Pomembna tiskovna konferenca SSO in SKGZ

Predstavitev službe za jezikovne pravice Zajezik

Za uveljavljanje naših pravic potrebuje posameznik prav gotovo pomoč naših ustanov", je dejal predsednik SKGZ-ja Rudi Pavšič. Projekt *Zajezik* je privedel do tega, da je zdaj vsem Slovincem v Italiji na razpolago profesionalna služba, ki bo nudila pomoč pri uveljavljanju jezikovnih pravic. Vse prisotne je pozdravil tudi predsednik SSO-ja Walter Bandelj, ki je izrazil veliko zadovoljstvo zaradi skupno doseženega cilja. "Načrtovanje projekta *Zajezik* se je začelo že pred nekaj leti. Menim, da je bil skrajni čas za to, in si predstavljam, da to ne bo enostavna naloga za naše funkcionarje. Imeli bomo na razpolago tudi odvetniško službo. Projekt je nastal iz želje po udeležanju zaščite na podlagi zakonov, ki nam dajejo zaščito", je povedal Bandelj. Za svetovalnico, ki deluje na podlagi zaščitnega zakona št. 38 iz leta 2001, bosta skrbela dva izkušena funkcionarja, Julijan Čavdek in Livio Semolič. Odgovorni za projekt so prisotnim

pojasnili, da je na voljo tudi nova spletna stran www.zajezik.eu in elektronski naslov info@zajezik.eu. Urnike poslovanja svetovalnice bodo sporočili naknadno. Funkcionar SKGZ-ja Livio Semolič je podobno kot ostali zadovoljen z

prvih ciljev, ki so si jih zadali: "Služba se bo začela prav s promocijo že obstoječih zakonov, ki so namenjeni pripadnikom naše skupnosti. S pomočjo medijev in plakatov bomo v vseh območjih, na katerih je prisotna naša narodna skupnost, obveščali ljudi".

uresničitvijo projekta: "Čutim osebno zadoščenje, da je prišlo do tega rezultata. Končno imamo skupen urad, ki je na ravni profesionalne službe. Med prioritetai imamo skrb za pripadnike naše narodne skupnosti. Zakoni so na razpolago, zdaj si moramo prizadevati, da bi jih čim več izkoristili", je dejal. Julijan Čavdek pa je posegel z digitalno predstavitevijo projekta in pojasnil še nekaj

Prisotni so poudarili, da je svetovalnica namenjena posameznikom, medtem ko je skrb Deželnega urada za Slovence uveljavljanje slovenskega jezika v javnih upravah. Svetovalnica bo na primer sledila postopkom posameznikov, ki bodo javno upravo zaprosili za dvojezične osebne izkaznice, dokumente ali pri pravnem zapisu osebnega imena in priimka v slovenskem jeziku.

Predsednika krovnih organizacij spodbujata tudi podjetnike, naj v podjetjih uporabljajo tudi slovenski jezik. Služba *Zajezik* se ne bo ukvarjala na primer z volilno problematiko, s slovensko sekcijo na glasbenem konservatoriju Tartini in podobno. Na dogodku je navzoče pozdravil tudi generalni konzul RS Vojko Volk, ki je zelo pozitivno ocenil to pridobitev: "Gre za prelomnico v zgodovini slovenske narodne skupnosti. Prizadevati si moramo še za olajšano izvolitev predstavnika Slovencev v Rimu in tudi glede vidne dvojezičnosti. Od nas je odvisno, koliko se bo to izpolnilo; vidim, da volja za to obstaja", je zatrdil. Konzul Volk je izpostavil tudi vprašanje izobešanja slovenske zastave v javnih prostorih: "Zastava je stara le 27 let, a je vendarle pomembna točka, kjer se v Slovinci lahko skupaj srečamo. S tem bi lahko pomagali pri večji identifikaciji". Tudi ta projekt je dokazal, da je v slogi moč. O tem sta prepričana tudi oba predsednika, kajti le na tak način se bodo s skupnimi sredstvi lahko lotili še drugih pomembnih vprašanj.

MAN

Gabrovec / Predstavitev zadnjega romana Marija Čuka Prah Metafora neke skupnosti, ki izgublja stik z jezikom, pripadnostjo

Prah, zadnji roman pesnika, pisatelja, dramatika, gledališkega kritika in novinarja Marija Čuka, sklepa tako imenovano "Zamejsko trilogijo", ki se je začela z romanom *Pena majskega vala* in pred dvema letoma izdanim romanom *Molk koloradskih hroščev*. Izvirno romaneskno delo, ki je izšlo pri tržaški založbi Mladika, pripoveduje zgodbe Ivana Čuka, ki izgublja stik z lastnim jezikom, kulturo in pripadnostjo. Sedanjost je v romanu brez preteklosti in prihodnosti, partikularizem nadoomešča skrb za skupno dobro, medčloveški odnosi pa izgubljajo simbolični pomen. Avtor je zgodbo postavil v pojojni čas, v neko vas na Tržaškem. Pripoved se začne prvega maja leta 1945 in se v sklopu desetletij postopoma razvija do leta 2005, ki predstavlja sklepno poglavje te zgodbe. Vsako poglavje predstavlja eno desetletje. Marij Čuk s *Praham* širi svoje razglede še v raziskovanje človekove psihe in duše ter postavlja posameznika

pred težke odgovornosti, ki mu jih pomaga razreševati prav s svojim pisanjem. Roman že s prvim stavkom vzbuja radovednost in bralca zvabi k branju.

Foto Danilo Pahor

Predstavitev novega umetniškega dela je potekala v torek, 16. oktobra 2018, v dvorani Društvene gostilne v Gabrovcu. Čukov roman sta predstavila zgodovinar Borut Klabjan in deželni svetnik Igor Gabrovec. Borut Klabjan, raziskovalec na inštitutu za zgodovinske študije znansvetnoraziskovalnega središča v Kopru, je med posegom predvsem razčlenil vprašanje meje in življenja ob meji ter obravnaval ne samo geopolitične meje, temveč tudi staro-

stne meje, ki omejujejo naša življenjska obdobja. Igor Gabrovec je analitično predstavil knjigo in poudaril zmožnost jezikovnega in slogovnega prehajanja iz bolj lirskih odlomkov v bolj tehnične dele, ki nekako drezajo v majšinsko družbeno-kulturno življenje. Poudaril je tudi, da z razliko od prejšnjega romana *Molk koloradskih hroščev*, v katerem je avtor dodal precej sarhastičnih delov, je ta roman bolj tog in stvaren ter neizprosno do realnih dogodkov naše skupnosti. Usoda glavnega protagonista Ivana Čuka se prepleta z usodo celotne manjšinske skupnosti. Čeprav je roman uokvirjen kronološko in tudi geografsko v naše kraje, po drugi strani presega te okvire in postane neka metafora neke skupnosti, nekih ljudi, ki so izrinjeni na rob. Predstavitev se je udeležilo veliko povabljenih gostov, med temi predsednika Društva slovenskih pisateljev Aksinja Kermanner, generalni konzul Vojko Volk, predsednik SSO Walter

Bandelj, predstavnik Urada za Slovence po svetu Irena Vadjal, predstavnik ekonomskega urada RS v Milanu konzul Zorko Pelikan in dolinski župan Sandy Klun. Na večeru, ki ga je uvedla urednica založbe Mladika Nadia Roncelli, je prostor imela tudi glasba. Nastopil je Dekliški pevski zbor Igo Gruden iz Nabržine pod vodstvom Mirka Ferlana, ki je publiki postregel z izborom slovenskih in angleških komornih priredb.

Obvestila

Lutkovno gledališče Pristanišče vabi na predstavo Radovedni slonček v priredbi Lutkovne skupine Mladi Celovčani, ki bo v soboto, 27. 10. 2018, ob 10. uri na sedežu zborov v Devinu. Sledi lutkovna delavnica. **Slovensko pastoralno središče** vabi slovenske vernike k spominski sv. maši ob dnevu spomina na rajne, ki bo v nedeljo, 28.

oktobra, ob 15.30 na mestnem pokopališču pri Sv. Ani. Maševal bo g. Klemen Zalar, pel druženi zbor ZCPZ. **Svet slovenskih organizacij** sporoča, da je sklican 14. redni občni zbor, ki bo v prvem sklicu v četrtek, 15. novembra 2018, ob 8. uri in v drugem sklicu v petek, 16. novembra 2018, ob 17. uri v občinski dvorani v Špetru, ulica Alpe Adria 56.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV in SLOVENSKA PROSVETA

vabita na

7. ČEZMEJNO SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV

v petek, 26. oktobra, ob 20. uri
v župnijski cerkvi sv. Ivana v Trstu

nastopili bodo Vokalno-instrumentalna skupina Sanje (AUT),
Dekliški zbor Vesela pomlad (TS) in Mladinski zbor Emil Komel (GO)

Ob 70-letnici ustanovitve

Natečaj Slovenskega dobredelnega društva

Slovensko dobrodelno društvo (SDD), ki je 14. aprila obhajalo 70-letnico ustanovitve v Trstu, ob svojem jubileju razpisuje nagradni natečaj za učence in dijake slovenskih in dvojezičnih šol v Italiji z naslovom Kaj je dobrodelnost? Na nagradnem natečaju lahko sodelujejo učenci osnovne šole in dijaki srednje ter višje srednje šole, in sicer kot posamezniki ali pa povezani kot razred. Predvidene so štiri kategorije.

Za osnovne šole je predvideno likovno tekmovanje. Učenci iz 1. in 2. razreda osnovne šole naj narišejo risbo pod naslovom: Kako pomagam drugim?

Tudi učenci 3., 4. in 5. razreda osnovne šole naj narišejo risbo pod naslovom Kako pomagam drugim?, vendar naj pripišejo dva stavka kot razlago.

Za srednjo in višjo srednjo šolo je predviden literarni natečaj. Dijaki srednje šole naj napišejo največ 25 besed dolgo geslo o dobrodelnosti pod naslovom Kaj je dobrodelnost?

Tudi dijaki vseh razredov višje srednje šole naj napišejo največ 25 besed dolgo geslo o dobrodelnosti pod naslovom Kaj je dobrodelnost?

Rok za oddajo izdelkov je 15. december 2018. Tekmovalci jih lahko oddajo v zaprti kuverti z naslovom Kaj je dobrodelnost? na sedežu SDD v Trstu (ul. Mazzini 46) ob četrtkih od 16. do 18. ure, v Tržaškem knjižnem središču (Trg Oberdan 7, Trst) ali v Katoliški knjigarni (Travnik - Piazza della Vittoria 25, Gorica). Dijaki srednje in višje srednje šole lahko pošljejo svoje besedilo na elektronski naslov SDD (urad@dobrodelno.it). Tekmovalci naj seveda pošiljki priložijo svoje ime, priimek, naslov, telefon, letnico rojstva, razred in šolo. V primeru, da se prijavi razred, je treba poslati imena vseh učencev razreda, mentorjevo ime in podatke o šoli. Posebna komisija pri SDD bo ocenila ustreznost izdelkov glede na kriterije natečaja in na njihovo kreativnost ter bo podelila zanimive in privlačne nagrade za najboljše izdelek v vsaki kategoriji.

SDD si tudi pridržuje pravico do brezplačne objave izdelkov na svoji spletni strani (www.dobrodelno.it) ter v zamejskem tisku. Avtorji nagrajenih izdelkov bodo povabljeni na zaključni dogodek v mesecu januarju 2019. Izidi natečaja bodo po 20. januarju 2019 objavljeni na spletni strani SDD.

G. nadškof Crepaldi je v nedeljo, 2. septembra 2018, ob podelitvi sv. birme v Bazovici birmancem govoril o tem, kako naj radi prisluhnejo Svetemu Duhu, temu prijaznemu Božjemu Duhu in ne duhovom tega sveta. Vseh birmancev je bilo 14, in sicer: Jan, Saša, Luka, Karin, Sara, Kristina, Jasmina, Letizia, Filip, Martina, Katrin, Lan, Janez in Robert.

39. Kogojevi dnevi Godalni kvartet NOVA je nastopil v Bardu

V sklopu 39. mednarodnega festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi se je sredi oktobra v cerkvi sv. Jurija v Bardu predstavil Godalni kvartet NOVA, ki ga sestavljajo violinistki Mojca Batič in Ana Cotič, violistka Barbara Grahor in čelistka Polona Soban. Mlade primorske akademske glasbenice so pripravile raznolik in dramaturško premišljen oblikovan program. Najprej so se predstavile z dvo-stavnim delom mladega primorskega jazz pianista, skladatelja in aranžerja Anžeta Vrabca. Skladbi *Uada* (*Acqua*) in *Uoginj* (*Fuoco*) sta nastali v letošnjem letu na pobudo Glasbenega društva NOVA, pri katerem sodelujejo in so v okviru društva sku-

paj tudi že izvedli projekt *Guširanje glasbe in poezije*. Vrabec se je odlično znašel v pisanju za godalni kvartet, ki zagotovo velja za eno najtežjih glasbenih oblik, in je z jazzovsko obarvanimi harmonijami ter s poudarkom na ritmu pripravil sveži in zanimivi skladbi, ki sta dostopni tudi poslušalcem. *Uada* izraža različna stanja ali lastnosti vode kot na primer mirno jezero ali razburkan ocean. Skozi celotno skladbo se prepletata ta dva motiva, ki se nato pojavljata v raznih variacijah. *Uoginj* je ognjevit skladba, igrana 'con fuoco', obarvana z jazzovskimi harmonijami in ritmi.

Glasbenice muzicirajo skupaj že od leta 2013, njihovo uigranost

Skladatelj Anže Vrabec z Godalnim kvartetom NOVA

pa smo lahko slišali v nadaljevanju s skladbo *Quartettsatz* Franza Schuberta, ki je 1. stavek njegovega nedokončanega *Godalnega kvarteta v c-molu*. Z veliko mero preciznosti, občutka za oblikovanje zvoka in komorno igro so se glasbenice dobro spoprijele s to tehnično zahtevno skladbo, ki sodi v železni repertoar za godalni kvartet. V drugi polovici koncerta so z dovršeno in poglobljeno interpretacijo izvedla *Kvartet v g-molu* Edvarda Griega. V tej

harmonsko bogati stvaritvi, kjer lahko na trenutke zaradi obsežnega razpona med glasovi zaslišimo zven orkestra, so se izka-

zale tudi kot solistke. S tehnično in muzikalno spretnostjo so poustvarile to zahtevno in raznoliko štiristavno delo, v katerem so v vsakem izpostaviteli določen značaj - vihrav prvi stavek, romantični drugi, plesni tretji in virtuozen četrti stavek. Publika je mlade ustvarjalke toplo sprejela in nagradila z bučnim aplavzom. Koncert so zaokrožile z dodatkom. Zaigrale so dansko ljudsko pesem, ki je dekletom zelo blizu. Koncert na festivalu, kot so Kogojevi dnevi, mladim glasbenicam pomeni potrditev, da dobro opravljajo svoje delo in jim daje zagon ter navdih za njihovo nadaljnje ustvarjanje. Dve članici

kvarteta trenutno študirata v tujini, kar jih ne ustavi pri njihovem ustvarjanju. Tovrstna izobraževanja jim predstavljajo nove izzive in nudijo rast pri delu, kar znajo združiti s svojim svežim glasbenim pristopom, mladostno energijo in čutom za komorno igro. Zato pa primorska zasedba, Godalni kvartet NOVA, obeta mnogo odličnih koncertov. Tovrstni dogodki tudi spodbujajo nastajanje nove glasbe in gredo v koraku s časom ter prinašajo Slovencem, živčim zunaj svoje dežele, in drugim ljubiteljem glasbe vrhunske koncerte klasične glasbe.

Metka Sulič

PRIMORSKI PRIIMKI (80)

SABOTIČ

Priimek Sabotič izvira iz Breginjskega kota in je precej zagoneten. Več možnih razlag je. Koren besede je sicer jasen: sobota.

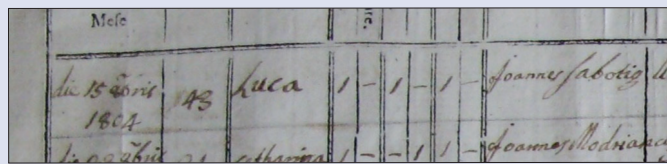
Priimkov s tem korenem je več. V Sloveniji sta to štajerski Sabotič in primorski Sabotič. Večinoma gre za priimke iz drugih južnoslovanskih dežel: Sabotič, Šabotič, Sabetič, Subotič, Subotičan, Subotičanec, Šabović, Sabolič. V prekomorskih deželah najdemo ta priimek spremenjen v Sabotič, Sabotig, Sabotich. V Sloveniji živi 34 Sabotičev: večinoma so Primorci, saj je zibelka njihovega porekla Breginjski kot. Priimek počasi izumira. Povsem drugače je s priimkom Šabotič – nosilcev tega priimka je v Sloveniji že 142. Gre za

(običajno ob 17. uri) zazvonili, se je začel tako imenovani delopust. Začela se je nedelja: delati se ni smelo več. Zato še danes v mnogih deželah večerna sobotna maša velja za nedeljsko. Nedeljski počitek ni bil samo versko pravilo, ampak tudi del svetne zakonodaje. Zaradi dela v nedeljo si lahko bil tudi kaznovan. Kaznovanje je bilo odvisno predvsem od posameznega vladarja in zemljiškega gospoda. Oblast zemljiškega gospoda so izvajali njegovi zaupniki, denimo birci ali mitničarji. Iz poklica gospodovega zaupnika, ki je skrbel, da se ob nedeljah ni delalo, je

Tino Mamić

tako lahko nastal priimek Sabotič. Duhovnik Marko Sabotič pravi, da se spominja, kako je to razlagal dolgoletni kobariški župnik msgr. Franc Rupnik (1924-2004), ki se je zelo poglobil v zgodovino Kobarida z okolico. Rupnik je trdil, da se je tem ljudem reklo sabotarji ali po domače soboti. V tamkajšnjem narečju se soboti reče sabota. Župnik na Planini pri Ajdovščini Sabotič omenja tudi prikazovanje Device Marije deklici Tereziji Duš v bližnjem Porčnju (Porzus), ko ji je leta 1855 naročila v domači govorici: "Na murte klet n ne dilat ob nedejah". To je po njegovem mnenju dodaten

V kstni knjigi župnije Sedlo je leta 1804 priimek zapisan kot SABOTIG. Knjigo hrani škofijski arhiv Koper.

črnogorski priimek – v deželi pod Lovčonom živi 750 Sabotičev, v Srbiji pa še 150, na Kosovu 110, v Bosni 90, in Makedoniji 60.

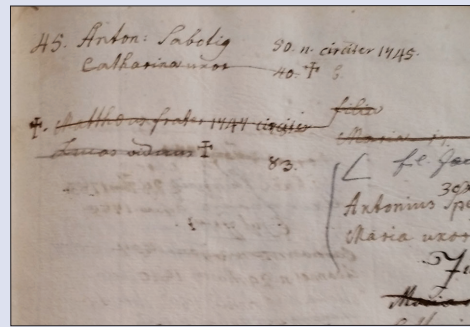
Beseda je hebrejskega izvora. Judovski ŠABAT je sedmi dan tedna, posvečen Bogu in počitku. V zahodni krščanski tradiciji smo šabat prenesli na nedeljo. Nekateri protestanti tudi nedeljo imenujejo kar šabat. O pomenu tega dneva govori celo ena od desetih zapovedi, ki je zelo jasna, veliko bolj natančno razložena kot mnoge druge zapovedi. Sveto pismo pravi: "Ne opravljaj nobenega dela, ne ti ne tvoj sin ne hči ne hlapec ne dekla ne tvoj vol ne osel ne katero tvoje živinče ne tujec, ki biva znotraj tvojih vrat". Tudi Kristus te zapovedi ni zrelativiziral, ampak le povedal, da je izjema, kadar vol pade v vodnjak.

Besedo sobota sicer najdemo v mnogih imenih, priimkih in toponimih. Subotica v Vojvodini je dobila ime iz madžarske besede SZABADKA, kar pomeni malo ali svobodno mesto. Murska Sobota pa je bil kraj onkraj Mure, kjer je bil ob sobotah velik semenj. Ne gre torej morebiti za židovsko mesto, kar bi morebiti kdo pomislil zaradi murskosoboške sinagoge, pa tudi zaradi bližnjih krajev tostran Mure: Velika in Mala Nedelja.

Kako pa je nastal priimek Sabotič? Najprej pomislimo, da so dojenčka, ki je bil rojen v soboto, poimenovali "Sabotič". Verjetno sicer ne gre za navadno soboto, saj dan v tednu, za razliko od nedelje (ime Nedeljko), ni nič posebnega, da bi otroka tako poimenovali. Če pa je bilo dete rojeno na veliko soboto, pa je to vsekakor nekaj posebnega. Predstavljajmo si, da se na velike sobote dan pred kakimi sedmimi stoletji rodi Janez. Ker je bilo v vasi ogromno Janezov, priimkov pa uradno še ni bilo, so Janeze med seboj ločili z vzdevki, imeni njihovih očetov ali s hišnimi imeni. Eden je bil Janez Petrič, drugi Janez Kovačev, tretji Janez Sabotič. Poglejmo drugo možno razlago, ki se zdi najverjetnejša. V srednjem veku so svetost nedelje zelo spoštovali. Ko so zvonovi v soboto proti večeru

argument, da so v okolici Kobarida še posebej pazili na tretjo božjo zapoved. Na pomen dogodka opozarja tudi Bogdan Vidmar, duhovnik v pomočnik v Bovcu: "To je sporočilo Slovincem in vsemu svetu. V oči padeta predvsem dve naročili: ne delati ob nedeljah in ne preklinjati". Mimogrede, Marko Sabotič je doma iz Borjane, njegov rod izhaja iz Stanovišča oziroma, če se izrazimo v domačem narečju, iz Stanovišč. Ker pa pred letom 1836 v vasi Stanovišče ni bilo nobenega Sabotiča, so verjetno to priseljenci iz Sedla.

Tretja razlaga pa je, da je priimek dobil neki žid. Ker je praznoval soboto in se s tem razlikoval od večine, je dobil nadimek oziroma priimek Sabotič. Še bolj verjetno je to za druge dežele jugovzhodne Evrope, kjer imajo priimek Šabotič, saj je ta še bližje hebrejskemu šabatu. Posoški Sabotiči so slovenskega porekla, saj najdemo v Sedlu kotu že pred četrto stoletje pet družin. V Sedlu je ta priimek prisoten že najmanj od konca 17. stoletja. Več podatkov o rodbini bo dala šele zgodovinska raziskava v matičnih knjigah za predjožefinsko obdobje župnije Kobarid. Seveda ne moremo pa izključiti, da je bil daljni prednik Sabotičev morebiti Uskok, ki je pred pol tisočletja zaradi Turkov pribežal na Primorsko. Tako kot kak Turk, Hrvatini, Lasič, Horvat, Bizjak itd.

V družinski knjigi za Sedlo najdemo med petimi poglavarji družin Antona Sabotiča, rojenega leta 1745. Knjigo hrani škofijski arhiv Koper.

Katja Ferletič

TAKI SMO (56)

Gilda ali Rita - "femme fatale" ali diva

Doba, ki jo pogosto imenujemo *Golden Age ali zlata doba Hollywooda*, se nanaša na obdobje, ki se začne z začetkom zvočnega filma in traja do poznih 40. let 20. stoletja. To je doba, ko je ameriška filmska industrija dosegla vrhunec učinkovito proizvedenega glamurja ter svoje senzualne privlačnosti. O najboljših igralcih in še posebno igralkah te dobe danes pogosto govorimo kot o klasičnih filmskih zvezdah, čudovitih, brezhibno urejenih damah, ki so se zapišale v zgodovino. V tem času se je razvila in izpopolnila vrsta kinematografskih pravil, ki so še vedno temelj sodobnega filmskega jezika. V bistvu gre za ustvarjanje filmov, v katerih je gledalec "v središču sveta": zgodba je prilagojena tako, da je prijetna, daje gledalcu občutek zadovoljstva, zelo malo je poetičnih kršenj ali drugih motečih dejavnikov, ki bi nas oddaljevali od glavne zgodbe in upočasnilo pripoved.

Ena izmed najpomembnejših filmskih zvezd iz obdobja *Golden Age* je bila prav gotovo Rita Hayworth. Rita - Margarita Cansino se je rodila pred sto leti, 17. oktobra 1918, njena mama je bila igralka in plesalka, oče pa plesalec flamenka španskega rodu. Rita je večkrat nastopala z očetom, dokler je ni spoznal iskalec talentov družbe 20th Century Fox, ki jo je uvedel v svet filma. Kljub nasprotovanju staršev se je poročila s svojim agentom, leta 1935 pa spoznala producenta Harryja Cohna, ki je v njej prepoznal filmsko zvezdo. Cohn se ni zadovoljil z Ritino bujno mediteransko lepoto, ki ni sovpadala s takratnimi hollywoodskimi standardi, prisilil jo je, da je spremenila svoje ime (Hayworth je bil priimek njene mame) in svoj zunanji videz: črne lase je morala pobarvati v ognjeno rdeče, poleg tega so ji z bolečim postopkom odstranjevali lase in spremenili obliko čela. Da bi se še bolj približala ženskemu idealu tistega obdobja, ki je bil zelo oddaljen od teles današnjih anoreksičnih manekenk, je morala Rita pridobiti še 8 kilogramov in tako je prišlo do končne metamorfoze: nastal je lik senzualne pin up, simbol skritih želja milijonov moških. Leta 1946 je igrala vlogo izzivalne Gildy v filmu Charlesa Vidora in si končno zaslužila naziv filmske zvezde - Rita Hayworth je bila Gilda le nekaj ur na zaslonu, toda lik "femme fatale" je ni nikoli več zapustil. V eni najbolj znanih scen filma je igralka zapela pesem "Put The Blame On Mame" in medtem improvizirala kratak "striptiz": čeprav si je Rita v resnici med plesom snela le rokavico, na koncu točke pa še drugo, se prav gotovo še ni nikjer videla odstranitve rokavice na tako sen-

zualen in obenem eleganten način. Igralka je bila oblečena v krasno obleko iz črne satena, ki jo je ustvaril znani kostumograf Jean Louis. Obleka je imela ravni izrez, ki je pustil popolnoma gola ramena, dolga je bila do tal in z globoko stransko režo in v omenjeni sceni filma Gilda je bila kombinirana z do ramen dolgimi rokavicami. Da bi oprijeta obleka še bolj zapeljivo poudarila žensko silhueto, je bila Rita Hayworth prisiljena nositi steznik, saj je le nekaj mesecev prej rodila hčerko Rebecca in se še ni popolnoma vrnila v svojo formo. Obleka je morala ostati na svojem mestu med celotno koreografijo, zato je Jean Louis izumil sistem vrvi in mehke plastike; to je morala Rita obleči pod obleko - to ni bil le kostum, bil je visoko tehnološki izum. Krasna črna obleka gotovo ni bila udobna,

a pripomogla je k utrditvi podobe strastne ženske, ki jo je Rita imela v kolektivni domišljiji, postala je ikona mode in kinematografije. Revija Life je poročala, da je bila vrednost celotne njene garderobe, ki jo je Jean Louis ustvaril za film Gilda, vredna približno 60.000 dolarjev, kar je bil za tiste čase osupljivo visok znesek. Louis velja za bistveno sestavino v izgradnji "formule", ki je ustvarila podobo Rite Hayworth. Kostumograf je skrbel za njeno garderobo še za naslednjih petnajst let njene kariere, med tem časom pa je sodeloval tudi z drugimi vrhunskimi zvezdami, kot sta bili Joan Crawford in Marlene Dietrich.

Rita Hayworth je povzdignila model hollywoodske dive do viška, izzivala, zapeljevala, zabavala je ameriško ljudstvo, ki je hrepenelo po miru in si je tudi s pomočjo filmov želelo hitro pozabiti grozote vojne in se vrniti v obdobje ekonomske rasti. Igralka je imela dvojno življenje: pin up na filmskem platnu, v realnem življenju pa diva. Bila je simbol svojega časa in ikona natančno orisanega ženskega stereotipa. Po značaju je bila po eni strani samozavestna, neodvisna in predrzna, po drugi pa nežna, negotova, krhka ženska, ki je stalno iskala moško zaščito. Poročila se je petkrat, še posebno dve poroki pa sta bili pod drobnogledom svetovnih medijev - tista z režiserjem Orsonom Wellesom in tista s princem Alyjem Khanom. Imela je tudi več izvenzakonskih zvez in hude težave z odvisnostjo od alkohola, ki so se poslabšale v 70. letih, ko se je njena lepota popolnoma spremenila, usahnila in ni več ustrezala hollywoodskim standardom. Med drugim so se v teh letih pokazali prvi znaki Alzheimerjeve bolezni, čeprav so ji jo zdravniki diagnosticirali šele leta 1980. Umrla je 14. maja 1987.

Rite Hayworth že dolgo ni več med nami, Gilda pa bo za vedno ostala v spominu vseh ljubiteljev filma in mode in v skritih sanjah večine gledalcev moškega spola.

Blížajo se lokalne volitve

Okrog tisoč kandidatk in kandidatov za nove županje ali župane!

V slovenskih občinah, teh je kar 212, poteka kampanja za lokalne volitve, ki bodo v nedeljo, 18. novembra 2018. Imele bodo nekaj značilnosti iz prejšnjih obdobij razvoja slovenske države in njene lokalne ureditve in tistih, ki upoštevajo spremenjene družbene in politične razmere in potrebe. Pričakujemo, da so grožnje in zle napovedi, ki se pojavljajo med političnimi strankami in delno tudi med civilno-družbenimi gibanji, bolj dokaz ustvarjanja predvolilnih potreb in kampanje kot pa dejanskih namer politike. Kaže tudi, da so stranke nekdanje politične pomladi, kot so se poimenovala v obdobju ustanavljanja države, začele obnavljati sodelovanje zato, da bi dosegle izvolitev skupnih kandidatk ali kandidatov za nove županje oziroma župane in druge občinske upravitelje. Skupno predvolilno strategijo Slovenske demokratske stranke, stranke Nova Slovenija, Krščanski demokrati, in Slovenske ljudske stranke, ki se pod vodstvom novega predsednika, Marjana Podobnika, aktivno vrača v slovensko politiko, izvajajo zlasti v Ljubljani in Mariboru. V Ljubljani dr. Anže Logar, skupni kandidat pomladnih strank za novega župana, tudi zagotavlja, da bo v primeru izvolitve dal izobesiti slo-

vensko zastavo na Ljubljanski grad. To dejanje sedanji župan Zoran Janković, ki se morda ne počuti dovolj Slovenca, vztrajno zavrača. Kandidatk za županje, kandidatov za župane pa za občinske svet-

nice in svetnike je tudi za letošnje lokalne volitve zelo veliko. Po večini gre za znane funkcionarje, ki so se že preizkusili v politiki, kjer so nekateri uspeli, mnogi pa so se zaradi različnih razlogov morali umakniti iz javnega prizorišča. V Sloveniji je nastala nekakšna politična moda, da stranke govorijo o tako imenovanih novih obrazih, to je o mladih in še neizkušenih ljudeh, ki prihajajo v politiko. Dejansko pa je resničnih novih obrazov zelo malo. Zanimanje za županovanje nima izhaja iz posebnega ugleda, ki ga lahko imajo občinski funkcionarji. Uspeh županje ali župana lahko volivci vsak dan vidijo in

ugotavljajo na ulicah. Županom tudi ni treba zastopati neke ideološke smeri, ker morajo le reševati vsakdanje težave prebivalcev. Ti lahko na določene afere županij in županov tudi pozabijo, jih prezrejo v zavesti ter jih ponovno izvolijo. Takih primerov je v Sloveniji veliko. Letos si v enajstih slovenskih mestnih občinah 87 kandidatk in kandidatov trudi, da bi bili izbrani za županje oziroma župana. Največ jih je v Mariboru, in sicer 18, v Ljubljani jih je 10, v Kopru 13, v Novi Gorici pa je šest kandidatk oziroma kandidatov za najvišjo lokalno funkcijo v mestni občini.

Lokalne volitve pa predstavljajo samo nekakšen politični in psihološki vrh vsega, kar se sicer aktualnega dogaja v politiki in državi. Zanimiva, a tudi skrb vzbujajoča sta pogleda na stanje v Sloveniji, ki ga imata dve osebnosti, teolog visoke časti in ugleda in laični politik. Upokojeni ljubljanski nadškof Anton Stres je na celi prvi strani časnika Slovenski čas, ki je časnik za družbo in kulturo, izhaja pa kot priloga tednika Družina, objavil komentar z naslovom *Revolucije še ni konec*. Po njegovem se nova levičarska ideologija - razlaga in jo širi pretežno stranka Levica -, ne bi ustavila pred nobenim nasiljem. Ponuja

namreč doktrino družbene in svetovne ureditve, glede katere se s kakimi koalicijskimi strankami ni pripravljena pogajati in še manj iskati kompromise. Pač pa bije "kulturni boj" ne samo z idejami, ampak z administrativnimi ukrepi, če je to le mogoče. Za svojo ideologijo si je že izborila vodilno mesto v šolstvu in medijih, celo na nacionalni RTV Slovenija, ki bi morala biti pluralna in enako odprta za vse nazore, ker jo tudi vsi plačujejo. Levica hoče že v kali zadušiti vsako možno idejno konkurenco, ki bi se lahko pojavila v kakih zasebnih šolah. Načrtuje, da bo Cerkev kot svojo najbolj osovraženo idejno nasprotnico izločila iz javnosti, z davki finančno onemogočila in stisnila v čim bolj obrobni kot. Zato Levica namerava napisati

nov zakon o verski svobodi, ne glede na to, da je obstoječ povsem skladen z ustavo, kar je ugotovilo tudi Ustavno sodišče. Seveda pa sedanji zakon ni v skladu z revolucionarno ideologijo nove levice, zato bo pisala novega.

Jože Biščak, glavni in odgovorni urednik tednika Demokracija, je v uvodniku na prvi strani tednika obravnaval kulturo t. i. multikulturalizma. "Ta nas skuša prepričati, da so vse kulture enakovredne. Po njihovi logiki je kultura, kjer je zatiranje in posiljevanje žensk nekaj običajnega, enako dobra kot kultura, kjer imajo ženske vse pravice in svoboščine. Vsi, ki opozarjamo, da zahodna civilizacija ne more preživeti, če se ne spoštujejo vrednote, ki so to civilizacijo naredile za najbolj veličastno v zgodovini človeštva, smo rasisti, ksenofobi, fašisti, nacisti. Toda ne bomo se več umikali, niti za milimeter ne bomo več odstopili. Lahko nas bodo ovadili, nas obtožili, nam sodili, nas obsodili in zaprli. Lahko nas bodo tudi ubili".

V slovenski Cerkvi se že vse leto spominjajo svetniškega škofa Friderika Barage ob 150-letnici nje-

gove smrti. Bil je slovenski misijonski genij, vzornik mnogih velikih slovenskih misijonarjev. Matjaž Križnar je v komentarju o misijonski nedelji, ki je bila 21. oktobra, objavljenem v slovenskem katoliškem tedniku Družina, zapisal, "da se zgodbe Friderika Barage zdaj dogajajo v petindvajsetih državah po svetu, kjer delujejo slovenski misijonarji. To so območja od Zambije in Ugande, prek Amazonije in Arktike pa do otočja Samoa. Naši misijonarji so pred 50 leti začeli pri-
našati razvoj v škofijo Farafangana na Madagaskarju, kjer so domorodci do tedaj živeli v najbolj primitivnih oblikah kulture in civilizacije. Po zaslugi darov iz Slovenije in vztrajnih naporov naših misijonarjev imajo zdaj v omenjeni škofiji svojo cerkev, šolo, ambulanto, prostore za pastoralo. Domačini te pridobitve in naše ljudi, ki so jih ustvarili, neizmer-no cenijo.

Na Madagaskarju že dolgo zelo uspešno deluje sloviti misijonar Pedro Opeka, ki pa uresničuje svoj program pomoči potrebnim z imenom Akamasoa.

Marijan Drobež

Izidi tekmovanja Moja dežela - lepa in gostoljubna Najlepše urejena mesta so Celje, Nova Gorica in Slovenske Konjice

V Portorožu so pred nedavnim podelili nagrade v okviru tekmovanja *Moja dežela - lepa in gostoljubna*. Najbolje ocenjeni so Celje med večjimi mesti, Nova Gorica med srednjimi in Slovenske Konjice med manjšimi mesti. Najboljši kamp je Kamp Danica iz Bohinjske Bistrice, glamping pa Herbal glamping resort Ljubno. Med turističnimi kraji je po izboru komisije slavila Kranjska Gora, med zdraviliškimi kraji Podčetrtek, med izletniškimi pa Predjama. Najlepše urejeno mestno jedro je letos postalo Gallusovo nabrežje v starem delu Ljubljane, naj vaško jedro ima Zagorje, naj trško jedro pa Sveta Ana.

V kategoriji mladinskih prenočišč je slavil MC Hostel Brežice, med Petrolovimi bencinskimi servisi pa tisti iz Cerknega. Za najboljšo tematsko pot so razglasili Kneippovo bosonogo pot v Termah Snovik.

Potekalo je tudi spletno glasovanje za najlepše in najgostoljubnejše večje mesto, zdraviliški in turistični kraj. Spletno občinstvo so najbolj prepričali Kranj, Podčetrtek ter Bovec.

Moja dežela - lepa in gostoljubna je tekmovanje krajev in drugih sodelujočih pod okriljem Turistične zveze Slovenije. Osrednje poslanstvo tekmovanja je urejanje in ohranjanje okolja, častni pokrovitelj projekta pa je bil tudi letos predsednik države Borut Pahor. Turistična zveza tekmovanje organizira za izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev Slovenije in

turistov, prispevek k trajnostnemu razvoju v urejenem in zdravem okolju, večjo turistično privlačnost mest in vasi, učinkovitejšo promocijo države in turizma ter prispevek k razvoju turistične in ekološke zavesti posameznikov. Projekt spodbuja sodelovanje in povezovanje prebivalstva pri varovanju, ohranjanju in urejanju naravnih vrednot in kulturne dediščine s turizmom. Na tekmovalnem situ so turistična ponudba in urejenost kraja (kot celote, pa tudi posameznih okolij in objektov), kakovost turistične ponudbe, kakovost življenja v kraju za prebivalce in goste, varovanje naravne in kulturne dediščine, varovanje okolja in go-

stoljubnost. Ocenjujejo se ulice in trgi, objekti različnih dejavnosti, hortikultura, skrb za dediščino, komunalna in turistična infrastruktura in podobno. Med najpomembnejšimi prizadevanji za kakovost v zdravem in čistem okolju je skrb za pravilno zbiranje, odstranjevanje in depoziranje odpadkov ter skrb za ohranjanje in varovanje čiste vode in zraka, še poudarjajo na Turistični zvezi Slovenije. Najbolje ocenjeni kraji dobijo pravico, da predstavljajo Slovenijo na mednarodnem tekmovanju Entente Florale. Nagrade so podelili v Portorožu v okviru Dnevnov slovenskega turizma.

MePZ Obala Koper v Novi Gorici

Zveza kulturnih društev Nova Gorica v sodelovanju z Javnim skladom za kulturne dejavnosti Republike Slovenije – območna izpostava Nova Gorica v okviru zborovskega niza Goriška zborovska srečanja napoveduje četrto zborovsko srečanje v tem letu, ki bo **v soboto, 27. oktobra 2018, ob 19. uri** v veliki dvorani Mestne občine Nova Gorica. Nastopil bo Mešani pevski zbor Obala Koper pod vodstvom Andreja Makorja. Goriška zborovska srečanja že sedem let zapored nadaljujejo svoje poslanstvo, ki z vrhunskimi zborovskimi koncerti s tematsko zaokroženimi programi in z visokimi referenčnimi ocenami doma in v tujini, v Goriškem prostoru dopolnjujejo ponudbo kakovostne vokalne glasbe. MePZ Obala Koper se želi s koncertom "Sredi moj'ga srca" ob 100-letnici konca 1. svetovne vojne, ki se je spominjamo v letu 2018 po vsej Evropi, pokloniti primorskim skladateljem. Obudil bo redkeje izvajana zborovska dela glasbenih ustvarjalcev različnih generacij, med katerimi so Zorko Prelovec, Ivan Grbec, Marij Kogoj, Karol Pahor, Vilko Ukmar, Ubald Vrabec, Pavle Merku', Alojz Srebotnjak, Walter Lo Nigro, Stojan Kuret, Hilarij Lavrenčič, Ambrož Čopi. Vstopnice bodo na voljo eno uro pred pričetkom koncerta na samem prizorišču. Vse informacije so na voljo v pisarni Zveze kulturnih društev Nova Gorica.

Tino Mamić

DALMATINO

4

Smetiščna civilizacija

Kupili smo nov sušilni stroj. Sedanjega nismo imeli niti pet let. Bojim se, da tega novega tudi ne bomo imeli kaj bistveno dlje. Kaj sem hotel s tem povedati, mlajše generacije (če to sploh berejo) niti ne razumejo dobro. Navadili so se namreč na hitro menjevanje kateregakoli aparata. Novejši avtomobili postajajo podobni beli tehniki, narejeni so samo še za pet let. Telefonček je pri dveh letih že prava starina. Če po nekaj mesecih vržeš hlače proč, te ne bo nihče niti vprašal, zakaj. Živimo od danes do jutri. Nič čudnega, da se v zakonodaje bogatih držav, in še bolj v naše glave, vse globlje vriva misel na - evtanazijo. Vse v tej spreženi logiki civilizacije, ki bi ji lahko namesto zahodna rekli smetiščna.

Ne bom pozabil na stare čase

Včasih ni bilo tako, bo zdaj vsakdo pomislil. In se potopil v spomine.

Celo v rajni Jugoslaviji, revni diktaturi, v kateri

ni bilo kave, kavbojk in banan, je bil nakup pralnega stroja enkratni dogodek generacije. Gospodinja je v življenju zamenjala dva pralna stroja. V moji mladosti, v prvih 25 letih življenja, se spominjam, da smo pralni stroj zamenjali enkrat. Enkrat (1x). Danes živimo v eni od najbogatejših držav sveta. Nakup pralnega stroja ni več dogodek generacije. V 20 letih sva s soprogo zamenjala tri ali štiri pralne stroje. Niti ne vem več. Pet let po nakupu pralnega stroja namreč nastopi trenutek, ko serviser že po telefonu reče tisto znano frazo, ne-splača-se-več-popravlja, -saj-je-ceneje-kupiti-novega.

Prvi sušilec sva kupila, ko sva živela v Luksemburgu. Takrat jih pri nas skorajda še ni bilo, v megleni in deževni državi na dnu Beneluksa pa brez sušilca ni šlo. Vedoč, da se bova vrnila v domovino čim prej, takoj ko se bo naložila tudi sedem let star sušilec. In dobro sva se odločila. Škoda, da takrat nisva vzela s seboj tudi pet let starega, iz druge roke kupljenega pralnega stroja. Bil je neke čunga-lunga znamke in sva rekla: pa saj je naš stari stroj dober. In se ušela, saj sva kmalu po prihodu domov morala poklicati serviserja in zaslislala tisti znani ne-splača-se-več-popravlja, -saj-je-ceneje-kupiti-novega.

Nasprotno pa je sušilec delal brezhibno še nadaljnjih nekaj let. Hiter. Cev za izpušni vlažni zrak

je bila speljana skozi zid, zato v kopalnici ni bilo nobene vlage. Res sva bila zadovoljna. Ko je vendarle prišel trenutek, da je serviser izrekel besede ne-splača-se-več-popravlja, -saj-je-ceneje-kupiti-novega, sva bila prav obožna. Stroj je imel več kot ducat let, nadomestni del pa je bil 300 evrov.

Duosti soudou ...

Pa sva dala "malo več". Številke ne bom povedal, ker mi je nerodno priznati, kakšen tepec sem bil. Kupila sva najboljši, nov aeg. Brez cevi za izpuh. A prodajalec naju je navdušil: kopalnica se ne bo več ohlajala, pa še vodo za likalnik bomo imeli brezplačno. Da varčevanja z elektriko in minimalnega hrupa niti ne omenjam. Nisva mu najboljši verjela, a strojev s cevjo v trgovini sploh niso imeli. Teh že leta "ne držimo" več, je v prodajal-skem slengu zažgolel trgovec.

... malu muske

Slišalo se je dobro. In sva nasedla. Kako mi je žal, da nisva raje kupila rezervnega dela za najinega starčka! Hrupnost ni bila nič manjša. Sušenje pa

je postalo precej daljše kot po starem. Kopalnica pa se je tako segrela in navlažila, da so se na ploščicah nabirale kaplje. Tako smo med sušenjem morali vedno imeti odprto okno. Kako se je pozimi "tuširati" v taki kopalnici, verjetno ni treba razlagati.

In smo ga tako drgnili štiri leta. In ga vmes

dvakrat popravljali. Garancija enkrat sploh ni veljala. Tri sekunde po izteku garancije se je spet pokvaril in spet je serviser, kar po telefonu napovedal: ne-splača-se-več-popravlja, -saj-je-ceneje-kupiti-novega.

Stari pravijo: malo denarja, malo muzike. Mi pa: veliko denarja, malo muzike. Duosti soudou, malu muske.

Stari prijatelj, stara rešitev

Obrnila sva se na starega prijatelja, serviserja Gorenja, ki pa našega aegeja ne popravlja. Potrdil je moje sklepanje, da so stroji brez cevi (kondenzacijski ali tako nekako) tehnološko bolj zapleteni, z več elektronike, ki ji vlaga in vročina vse prej kot koristi. In da je poraba energije večja. In da je tak "sušilko" počasnejši.

Povedal mi je tudi, da še vedno obstaja sušilni stroj, narejen po starem. Nekaj let ga sploh niso več izdelovali, potem pa so ga ponovno začeli. Prodaja se poceni, saj nima uglea. Energetske da je zelo potraten, razred C. He, he. Kar na smeh mi gre, ko mi kdo omeni energetske razrede. Izračunal sem, koliko privarčujem, če kupim energetske varčen stroj. Kakih pet (5) evrov letno. V petih letih je to 25 evrov. Stroj pa je dražji za 100 evrov. Investicija bi se torej povrnila v dvajsetih (20) letih.

Takoj smo ga poiskali in naročili. Zmaga je bila popolna. Trojna. Stroj je odličen. Stroj je poceni. Stroj bo lahko servisiral odlični mojster.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (13)

Svetovni dan varčevanja, ki ga obeležujemo 31. oktobra, so razglasili v Milanu leta 1924, kjer so se zbrali na prvem mednarodnem kongresu hranilnic predstavniki 700 hranilnic iz 27 držav, med drugim z ozemlja današnje Slovenije. Njihov namen je bil poudariti pomembnost varčevanja za posameznika in za družbo kot celoto, spodbuditi prebivalstvo k varčevanju in vlaganju prihrankov v banke in hranilnice. V ta namen so ustanovili mednarodni inštitut za varčevanje. Države so se resno lotile tega, saj so določile, da bodo morale biti na ta dan vse banke odprte. Če je bil v kateri od držav takrat praznik, so dan varčevanja prestavili na drug dan. Predlagali so pojem varčevanja kot osnovo za gospodarsko ozavešanje družbe in temelj celotnega življenja skupnosti, za boljšo individualno in socialno porazdelitev bogastva. Glavni namen je bilo izobraževanje, zato so nekoč tudi po naših osnovnih šolah učencem delili "šparovčke", tako da so se naučili pridno varčevati. Sicer so gotovo imeli že doma dober zgled, saj so poznale nekoč družine, ki so živele zelo skromno, najrazličnejše načine varčevanja. Ljudje so bili zelo iznajdljivi, varčevali niso samo z denarjem, ki ga je bilo zelo malo, pač pa z vsem tistim, kar so imeli. Starejše

gospo še vedno pravijo: "Nuja je mati iznajdljivosti. Je več dni ku klobas! Čez sedem let vse prav pride! Dobra žena ne vrže proč nič!" In res so bile prav gospodinje najbolj spretni pri varčevanju. Varčevali so s hrano, oblačili, kurjavo, torej z lesom in petrolejem, elektriko in tudi vodo, saj je bilo varčevanje za večino ljudi zelo pomembno za preživetje. Kmetje, ki so živeli v naših vaseh, pa največkrat niso trpeli lakote, saj so si sami pridelovali hrano. Čim več pridelkov so skušali tudi prodati - jajca, mleko in meso, če so doma zaklali prašiča; v primeru, da so potrebovali večjo vsoto denarja, so prodali živino. Večkrat je npr. nevesta za doto dobila vola, tako da ga je lahko prodala in si nato kupila vse potrebno za hišo. Za izdelovanje oblačil so gospo kupovale metrsko blago in si same vse pridno zašile, dobile so ga tudi v zameno za jajca, meso ali svinjsko mast. Nona mojega moža si je svoj prvi plašč izdelala celo iz stare vojaške odeje, moji noni pa so sorodniki iz Kanade poslali staro poročno obleko, iz katere je naredila dve čudoviti oblekici za prvo obhajilo: to je bila reciklaža! Sovodenske ženske so hodile v predilnico v Podgoro, kjer so izdelovali sukanec in blago. Nekoč so "peče", ostanke blaga, lahko kupovali samo delavci, kasneje pa so odprli trgovino in ženske so si tam kupovale blago. Naša sosedka se še gane ob spominu na čudovit kos svetlomodrega blaga, podobnega brokatu, ki ga je dobila v dar in iz katerega ji je mama sešila obleko. Oblačila so otroci vedno "povirbali" od starejših bratov in sester, nosili so

jih čim več časa, čeprav so bila že zakrpana. Včasih jih je mama odšila in iz blaga zašila kaj drugega. Tudi volno so večkrat predelale in ponovno uporabile: stare volnene majice in čepice so razdrle in pri tem nit vrtele okrog nog manjše stoličke, nato so jo oprale in zmotale v klopček. Če je bila volna poškodovana ali pa je je bilo premalo, so združile nitko stare in nove volne in tako spletle kaj novega. V primeru, da so bila volnena oblačila že preveč obrabljena, pa so iz njih pridobile material za "kovtre". Nekateri možje so delali v tovarni usnja in majhne odrezke prinašali domov, iz njih so gospodinje sešile copate, iz starih gum so naredili podplate in tako pridobili čevlje. Shranjevali so prav vse: vrečke, trakce, papir, vsak kosček blaga. Stare časopise so močili v vodi in iz njih izdelovali krogle, jih na soncu posušili in se z njimi pozimi gredli. Možje so celo hodili v Gorico iskat v tovarno žagovino, s katero so zakurili v "špargetu", kjer je bil vedno lonec z vročo vodo za umivanje, kuhanje in pranje perila - v isti vodi so najprej oprali belo, nato barvano, končno še temno perilo in delavske obleke. Denarja je bilo vedno premalo, večkrat so si ga morali izposoditi tudi za pogreb sorodnika. V manjših vaških trgovinah so imeli trgovci navado si zapisovati račune v knjižice, kupci pa so dolgove poravnali, ko so mogli. Ljudje so varčevali prav z vsem, še posebno z električno energijo, čim manj so prižigali luč, celo za likanje so gospe hitele: zlikale so najvažnejše, nato likalnik izklopile in hitro polikale še kaj, dokler je bila kovina še topla. Življenje se je

zelo izboljšalo, ko se je razvila industrija in so tudi ženske šle v službo. None so jih učile: "Takoj, ko dobiš plačo, spravi vsaj 1 liro stran, tako skušaj kaj pršparat zase in za otroke. Ni treba, da za kupit par brgšin vprašaš dedca, ni nujno, da on vse zna, samo župniku se moraš spovesti!" - začela se je ženska emancipacija!

Kar se tiče pripravljanja obrokov, so gospo kuhale zelo premišljeno, primerno količino jedi za število oseb v hiši, ničesar niso zavrgle. Kuhale so na masti (svinjski in kokošji), kasneje so uporabljale mešanico masti in olja. Po cvrtju so počakale, da se je olje ohladilo in da so se usedline polegale, nato so ga precedile in čim večkrat ponovno uporabile. Polenta je bila na mizi skoraj vsak dan; če je je kaj ostalo pri večerji, so jo zjutraj popekli in pojedli z mlekom. Zvečer so radi jedli jajca, ki so bila lahko cvrta s čebulo, s porjavelim maslom ali kisla jajca: "Če so ble tri jajce za šterih, je bilo dobro, če so bile dve, je bilo dobro vseh!"

"KISELE JAJCE"

Sestavine:

3 jajca, sol, poper, kis, olje in voda

Priprava:

Jajca skuhamo in, ko se ohladijo, ločimo beljake od rumenjakov. Beljake zrežemo na rezine, rumenjake pa v skledi zmečkamo z vilicami in jim dodamo sol, poper, kis, olje in vodo. Nato v skledo stresemo še rezine beljakov in dobro premešamo. Jajca damo na krožnike in serviramo s toplo polento. Bog žegnaj!

Pravljica v Katoliški knjigarni ob državni pobudi za spodbujanje branja

Kupite knjige za naše vrtce in šole!

Letos se je otroški vrtec Črčček drugič udeležil državnega projekta *Io leggo perche'*. Gre za veliko zbiranje knjig, ki podpira šolske knjižnice in je največja državna pobuda za promocijo branja, ki jo prireja italijansko založniško združenje. V knjigah je zbran večji zaklad kot v piratski votlini na Otoku zakladov. (Walt Disney) V soboto, 20. oktobra 2018, je bila v Katoliški knjigarni pravljčna urica, vključena v projekt. Sanja Vogrič in Karin Vižintin sta nastopali in očarali otroke in odrasle s pravljico *Sitnobe sitne* avtorice Ciare Floyd. Zgodba pripove-

duje o medvedku in zajčku in njunem prijateljstvu. Do 28. oktobra kdorkoli lahko

sodeluje pri projektu zbiranja knjig in podari knjigo, da obogati knjižnico našega vrtca.

Z 9. strani

"Njegov način ..."

Arto Paasilinna se je rodil 20. aprila 1942 v Kittiläju na Finskem, v arktični Lapponiji, in postal eden najuspešnejših finskih pisateljev. Za svoja dela je prejel več finskih in mednarodnih literarnih nagrad, veliko njegovih romanov je bilo predelanih v filme in gledališke igre.

Paasilinna je bil dolga leta novinar. A ker se mu je zdelo njegovo delo vse bolj plitvo in brez pomena, kot je dejal sam, je pri triinidesetih letih novinarski poklic obesil na klin, da bi lahko napisal knjigo. Nastal je roman *Zajčje leto*, očarljiva zgodba o novinarju in fotografu, ki sta se lepega poletnega večera vozila

mer sploh nista opazila, kako bedno je takšno potovanje". Vtem je nedaleč na nizki vzpetini poskakoval zajčji mladič in prevzet nad poletjem postal sredi ceste. Fotografovi otopeli možgani se niso odzvali dovolj hitro. Top udarec - in zajček je z zlomljeno nogo obležal v travi. Naključni dogodek se je izkazal za usodno srečanje, ki je časopisnega urednika preusmerilo na novo pot. Pustil je delo pri časopisu. Z zajčkom je potoval po deželi, se preživljal s priložnostnimi deli, spoznal novo čedno žensko, užival v naravo. Roman *Zajčje leto* je postal čez noč velika mednarodna uspešnica, preveden je bil v vrsto tu-

malodušna in "trmasto zatopljen" v svoje drobnjarske misli, pri čemer sploh nista opazila, kako

jih jezikov, bil nagrajen na Finskem in v tujini, po njem so posneli tudi film. Zajčje leto so v slovenščini natisnili petkrat, nazadnje letos in je tudi na Slovenskem njegovo najbolj priljubljeno delo.

Paasilinnove knjige so hitro našle pot do bralcev. Romani se dobro berejo, polni so domislic in humornih vložkov. Vendar avtor kot natančen opazovalec skozi pripoved z užitek ošvrkne človeško pritlehnost, očarljivo in hkrati obešenjaško razkroji temačni naboj tabu tem, kot je recimo samomor, in je kritičen do družbenih kalupov. Rdeča nit romanov je izstop junaka iz sveta, ki ubija njegovo posebnost in čustvenost. A ker zna avtor vse obrniti na svetlejšo plat, delujejo romani na bralca spodbudno, celo terapevtsko.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (217)

Kostanj

Kostanj, *Castanea sativa*, je tipičen jesenski plod. Krepi ledvice in greje telo. Ravno prav nam ga v tem letnem času daje narava, ko prihaja hlad v našo deželo. Kostanj je po večini ogljikov hidrat z veliko vlakninami, ki nižajo holesterol, in ima veliko hranil, kot npr. kalij, železo, kalcij, fosfor itd. Ker ima kostanj srednje visok glikemični indeks, svetujem, da ga uživamo do kosila in ne po kosilu ali zvečer, to velja predvsem za tiste osebe, ki imajo težave s presnovo sladkorjev (diabetes). Ker ima kostanj polno vlaknin, koristi tudi črevesju, saj vlaknine urejajo pH črevesja; deluje pa tudi kot prebiotik. V srednjem veku so verjeli, da je kostanj tudi afrodiziak. Kasneje so ga poimenovali drevo, ki daje kruh, ker je bil plod tako hranljiv in dragocen kot vsakdanji kruh. Tako so ga tudi častili in spoštovali.

Po prehladu je kostanj zelo dobro živilo, da se telo regenerira. Če je vaš otrok ali dedek prebolel gripo ali prehlad, naj 2 tedna po bolezni uživa kostanj vsak dan; tako bo hitreje okreval. V srednjem veku so uporabljali kostanj proti protinu in glavobolu. Kostanj so tudi pekli in kuhali ter dajali, komur je imel težavo z vranico, jetri in želodcem. Kostanj so dajali tudi dekletom, ki so trpele zaradi močnih menstruacij. Spomnim se, da si je moja nona delala kostanjevo tinkturo, s katero si je mazala noge, ki naj bi delovala proti krčem, ki jih je imela vsako noč. In res ji je pomagalo. Poglejmo pobliže ta izredno bogati plod, saj vsebuje veliko magnezija, ki je ključen za pravilno delovanje živčnega sistema, obnavljanje kosti,

presnovo maščob, kalija, ki deluje proti krčem v mišicah in ureja krvni pritisk, fosforja, ki ureja pH organizma in je sestavni del kosti in zob, cinka, saj se veže s progesteronom in testosteronom, zato krepi tudi prostato in imunski sistem. Če kdo nenadoma izgubi voh, je to večinoma povezano s pomanjkanjem cinka, ker se določeni encimi ne aktivirajo.

Kostanj vsebuje tudi veliko mangana, minerala, ki je ključen za rast kosti, sklepov, za sintezo kolagena, veliko ima železa, ki je potreben za prenos kisika po telesu. B2 je potreben za več energije v telesu, B6 je ključen za živčni sistem, sploh pri nosečnicah. Če noseča ženska ima več kot 40 let, naj jemlje prve 3 mesece nosečnosti, ko se formira živčni sistem otroka, velike količine B6, da se živčni sistem otroka pravilno razvije. B6 je tudi ključen za sintezo serotonin, hormona

sreče.

Kostanj vsebuje veliko folne kisline, ki je tudi pomembna v nosečnosti, a pomaga tudi proti utrujenosti, fizični in mentalni. Vsebuje še veliko vitamina E, ki je močan antioksidant, za zdravje kože in las.

Poleg tega, da je kostanj izjemno zdrav, prinaša tudi srečo.

Njegova mogočna krošnja je nekoč dajala vtis zaščite in njegovi plodovi so bili Božji blagoslov, ker so tako hranljivi in zdravi. Zato je veljalo pravilo, da, če si našel na tleh tega "malega rjavega gospoda", si ga moral nemudoma pospraviti v žep, saj ti je prinašal srečo in odganjal bolezen! Iščimo zdravje.

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč, e-mail palj@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 23. oktobra 2018, ob 13. uri

Dolina Idrije in njen krvaveči spomin na čase med prvo svetovno vojno

Črta, ki mori in ubija (3)

Še vedno dežuje kot za stavo. Ko že nekoliko utrujeni, predvsem pa premraženi in premočeni zapuščamo cerkvico sv. Nikolaja, da se počasi, po grebenski stezi, podamo naprej proti Tarbiju, je poletna pripeka le še spomin. Steza se zdaj zaja v pobočje, ozka je in nekateri starejši, manj izkušeni pohodniki se pritožujejo, češ da je teren zaradi dežja izredno spolzek in nevaren. Pogledam dol proti Idrski dolini in si priznam, da bi imel lahko vsak nepremišljen korak hude posledice. A gora sem vajena in poti v Nediških dolinah mi ne povzročajo težav. Čeprav tudi med včasih pesti vrtoglavic. Kljub vlagi in gosti megli so gozdovi, po katerih peščimo, pravljico lepi. Bolj kot se namreč približujemo cilju, več je kostanjev in mogočnejši je gozd. Na obrobju se ponosno razkazujejo vitke breze, ki so simbol Benečije, predvsem pa pobočij nad Idrsko dolino. Lepe so s svojimi belimi, elegantnimi postavami, skrivnostno zavite v megleno tančico, kot bi pripovedovale pravljico o skratih in krivpetah, pravljico o tej prelepi beneški zemlji, prepojeni s čarobnimi utrinki preteklosti, tišino in lepoto, ki ima že okus po večnosti in otožnosti. Občina Srednje, v katero spadata Dolenji in Gorenji Tarbij, je občina kostanja ali, kot mu pravijo Benečani, "burja". Iz besede "burja" izvira tudi ime, ki se tu uporablja za praznik kostanja, "burnjak". Ponekod rastejo mogočni velikani na pokosenih travnikih in senožetih, kjer je teren lahko dostopen in zato domačini še vedno nabirajo kostanj. Table opozarjajo mimoidoče, da so gozdovi zasebni, kot so zasebni seveda tudi sladki plodovi, ki jih je prepovedano nabirati. Že pred petdesetimi in več leti je bila namreč navada meščanov, Tržčanov, Goricanov in Videmčanov, v zadnjih časih pa tudi Ljubljancev, da so prihajali v

Benečijo in nabirali, pravzaprav kradli kostanj. Pred štiridesetimi leti so mladi fantje, ki so se kot oporečniki odločili, da ne bodo služili vojaškega roka, celo opravljali civilno službo v teh gozdovih in čuvali dragocen pridelek pred tatovi iz mest. V Nediških dolinah poznajo več sort kostanja in trdijo, da debeli, sladki maroni sploh niso najboljši za peko. Starejši Benečani znajo povedati, da je pečena najbolj okusna ravno najmanjša sorta kostanja, in sicer purčinke, vendar so v Idrski dolini, nad katero se vije naša planska pot, gojili po večini marone. Sort je veliko, nekatere so najbolj slastne, če jih olupimo in skuhamo, ali v marmeladi, ene se lažje lupijo, pri drugih se spodnja kožica zaja globoko v meso. Najbolj poznane sorte tu v Benečiji so poleg maronov in purčink še objaki, čufe in bagatice. Rastlina ima najraje kislata z malo apnenca in milo podnebje na nadmorski višini od 200 do 700 metrov. Kljub številnim boleznim in zajedalcem, ravno v minulih letih je kazalo, da bodo kostanji v Benečiji popolnoma izumrli, je to trdoživo drevo, ki lahko doseže starost od 300 celo do 500 let. Takih spomeniško za-varovanih rastlin je v dolinah ob Nediži kar nekaj, do njih vodijo označene steze, tako da si jih lahko ogledamo kot naravne spomenike in jih občudujemo v vsej njihovi veličini. Po zadnji bolezni, ki je močno prizadela vse sorte kostanja v Nediških dolinah, pa tudi drugod po Italiji in Sloveniji, so se v zadnjih dveh, treh letih drevesa spet opomogla, tako da letos beležimo izredno dobro, zdravo in bogato letino. Dež in pohod se nadaljujeta. Zaradi spol-

zkega terena kmalu zapustimo stezo in gozdove ter se odločimo, da bomo končni cilj dosegli kar po glavni cesti.

Ustavimo se samo še enkrat, in sicer pri cerkvici, posvečeni sv. Janezu Krstniku, ki leži na razgledni vzpetini nad vasjo Dolenji Tarbij (Tribil Inferiore). Cerkvica je bila zgrajena med 15. in 16. stoletjem, večkrat so jo prenovili, tako da je edino,

kar je ostalo od prvotnega gotskega stila, le okvir vrat, ki krasi vhod zvonika. Ta ima le tri kamnite stene, četrto nadomešča cerkveni zid, zgrajen pa je bil veliko pozneje kot cerkev, v 19. stoletju. Kot pove že samo ime, je hram posvečen sv. Janezu Krstniku, za oltarjem lahko vidimo prizor krsta, kot pri vseh cerkvah Nediških dolin pa je tudi za cerkvico nad Tarbijem značilno, da je imel prvotni tloris romansko, okroglo apsidno, pozne-

je v obdobju zgodnje gotike, v 14. stoletju, pa je ta postala šesterkotne oblike. V 15. stoletju je cerkev sv. Janeza Krstnika doživela pomembno prenovo, pri kateri so sodelovali mojstri iz škofjeloške šole. Značilne za to šolo so bile živobarvne freske v ljudskem stilu, ki so imele nalogo, da preprostim vernikom nazorno predstavijo vsebino Nove in Stare zaveze z enostavno, vsem razumljivo simboliko in figurami. Božji hram je, podobno kot ostale votivne cerkvice v Benečiji, imel prvotno lesen oltar, ki so ga v 17. stoletju izdelali kobariški rezbarji. Takih oltarjev je bilo prvotno 44, imele so ga namreč čisto vse votivne cerkvice, zaradi mode in lažjega vzdrževanja pa so pod Beneško republiko večino oltarjev zamenjali z marmornatimi, ki niso zahtevali posebne nege in pozornosti. Nekatere, ki so se kljub težnji po prenovi ohranili, je pozneje načel zob časa in do današnjih dni se jih je žal ohranilo le devet, med njimi znamenita oltarja v Kleniji in Barnasu.

Tudi cerkev sv. Janeza Krstnika je zgrajena visoko na vzpetini in je približno četrte ure oddaljena od Dolenjega Tarbija. Kot vse ostale votivne cerkvice je služila tudi kot obrambna točka in razgledni stolp, med prvo svetovno vojno pa kot bolnišnica za ranjence in vojaško zavežišče. V času miru so v njej iskali zavetja pred ujмами romarji in popotniki. Cerkvena vrata so bila namreč vedno odprta, vanjo pa so se ljudje lahko zatekli pred dežjem in mrazom, nekateri romarji na poti na Staro Goro so v njej prenočevali. Že v obdobju Oglejskega patriarhata so cerkev, ki ima odlično lego in iz katere so vidne ostale cerkvice v Benečiji in Idrski dolini, uporabljali za komunikacijo in pošiljanje sporočil: v takih primerih so prižigali ognje ali močno pozvali. Božji hram nad Tarbijem je, tako kot vse ostale, upravljala čedajska župnija, vendar pa so za vsa vzdrževalna dela skrbeli verniki sami, se pravi vaščani. Pomisli-

mo le, da je bilo v 14. stoletju v Nediških dolinah 44 cerkev, ljudi pa je bilo malo, od 1500 do 1900 prebivalcev, ki so morali z lastnimi sredstvi in delom skrbeti za vzdrževanje teh pomembnih središč verskega in socialnega življenja.

Razgled iz cerkvice sv. Janeza Krstnika proti Matajurju in Rečanski dolini ter na vzhodu proti Koradi, Kanalskemu Kolovratu in Idrski dolini je enostavno krasen. Predvsem tisti, ki te kraje malo poznajo ali so bili morda celo prvič tu, so presenečeno strmeli v raznoliko zeleno pokrajino, v griče in doline, ki se počasi zlivajo z gorami in obzorji. Prelepo, tudi v dežju. Ko sem tako zrla na vasice pod Kanalskim Kolovratom, sem se spomnila na zapis našega Franca Jerončiča, ki v svoji knjigi *Bratje Slovani* pripoveduje o žganjekuhi v času fašizma. Tedaj je bilo, tako pač kot danes, strogo prepovedano kuhati žganje, na obeh straneh Idrije pa so ljudje kljub temu našli skrališča, kjer so si lahko pripravili priljubljeno žlahtno pijačo. Kuhali so v gozdovih, pod skalami, na desnem bregu Idrije pa so za to radi uporabljali kaverne iz prve svetovne vojne. Pripovedujejo, da so Benečani imeli tako skrališče ravno pod cerkvico sv. Janeza Krstnika ali, kot so jo nekateri imenovali, sv. Ivana. Kuhali so seveda ponoči in s pobočij Kanalskega Kolovrata je bilo tik ob cerkvici videti lučko, ki je svetila do jutranjih ur. Otroci so rado vedno gledali luč in se spraševali, kaj je to, matere pa so jim po navadi razložile, da so to "vidamacji", hudobne nočne prikazni, ki so strašile po teh pobočjih in preganjale neubogljivo mladež. Jerončič v svoji knjigi dodaja, da je bilo med Benečani veliko več solidarnosti kot na Kolovratu. Vsi so namreč vedeli, da se pod sv. Ivanom kuha žganje, nihče pa tega nikoli ni izdal finančnim stražnikom. Na levem bregu Idrije je bilo izdajalcev veliko več in žandarji so kmalu izvedeli za žganjekuho. Kazni so bile izredno visoke, nekateri so zaradi nekaj kozarčkov žgane pijače izgubili celotno premoženje.

/konec
Suzi Pertot

Svetovno prvenstvo v ženski odbojki na Japonskem Prvič Srbija, Italija navdušila

V nedeljo se je na Japonskem končalo svetovno prvenstvo v ženski odbojki, ki je prvič v zgodovini z zlatim odličjem nagradilo srbsko izbrano vrsto. Izbranke selektorja Zorana Terzića so v finalu v Jokohami po naravnost dramatičnem boju po petih nizih premagale Italijo, ki je v setih že vodila z 2 proti 1. Do obračuna za naslov sta se po izjemno kakovostnem turnirju prebili res najboljši reprezentanci, ki sta izčrpavajoče tekmovanje sklenili s po 11 zmagami in komaj dvema porazoma. Azzurre selektorja Davideja Mazzantija so celo izgubile samo (dvakrat) proti Srbkinjam. Te v vsakem primeru ne predstavljajo presenečenja na svetovnem prestolu, saj so s sijajno mlado garnituro tudi aktualne evropske prvakine. Tretje mesto so zasedle olimpijske prvakine Kitajke, ki so v malem finalu s 3 proti 0 premagale Nizozemsko, pete pa so bile branilke naslova Američanke pred Japonkami. Bilo je to svetovno prvenstvo mladosti, izjemnih posameznic, pa tudi modernega pristopa do igre pod mrežo. V finalu sta se za Srbijo izkazali zlasti korektorica Tijana Bošković, ki je bila proglašena tudi za najkoristnejšo igralko tekmovanja, in Branka Mihajlović, dosegli sta 26 oziroma 19 točk. V idealni šestarki SP pa je tudi centralna blokerka Mi-

lena Rašić.

Italija je v najboljšo postavu prvenstva uvrstila kar štiri odbojkarice, to so najboljša podajalka Ofelia Malinov, najboljši libero Monica De Gennaro in izjemni temnopolti športnici: prva napadalka turnirja Miryam Sylla ter še ne 20-letno dekle, ki je ogrelo srca vse države, se pravi Paola Egonu, najboljša korektorica tekmovanja. Selekcija trenerja Mazzantija je napisala res lepo zgodbo o uspehu s prebojem do finala in srebrno medaljo v bistvu korak od zmago-slavlja. Najzaslužnejša za to je nedvomno odlična Egonujeva, 190 centimetrov visoka mladica, ki je odigrala "monstre" prvenstvo, včasih malodane sama popeljala soigral-

ke do zmage in tudi v finalu dosegla 33 točk. Ob izstopajočih rezultatih je italijanska javnost nekoliko nepričakovano vzela za svojo pisano odbojgarsko reprezentanco in prav Paola Egonu, članica Novare, rojena v Cittadelli staršem nigerijskega rodu, je poudarila, ko so jo vsi naenkrat začeli kovati v zvezde, kako lahko predstavlja, z učinkom na igrišču, prešernim nasmehom in najstniško neobremenjenostjo najprimernejši odgovor ponavljajočim se rasističnim izpadom, ki se množijo po Italiji. Tudi to je šport.

HC

Dramska družina SKPD F. B. Sedej / Gledališče na ocvrtem Ko padejo maske ...

Dolgotrajno ploskanje je spremljalo konec predstave *Bog masakra*, s katero se je v petek, 19. oktobra 2018, v veliki dvorani župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu začel letošnji abonmajski niz *Gledališče na ocvrtem*, ki ga prireja Dramska družina SKPD F. B. Sedej pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete in ob sodelovanju Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, novoustanovljene Zlate gledališke mreže, Sveta slovenskih organizacij ter Vinoteke Števerjanski griči. Uverturo v vrsto gledaliških predstav, ki bodo oledšale oktobrske in novembrske dni, je odigralo zelo dobrodošlo Šentjakobsko gledališče Ljubljana, ki ga v zadnjem času umetniško vodi dobro poznani režiser in igralec Boris Kobal. Prav v njegovi dognani, razgibani režiji, ki upravičeno postavlja dogajanje na nekakšen "boksarski ring" (igralci so odigrali predstavo v sredini velike dvorane župnijskega doma F. B. Sedej, ob treh straneh privzdignjenega prizorišča pa so bili nameščeni gledalci), je nastala zelo dobra uprizoritev "trpke" komedije *Bog masakra*, najbolj znanega dela sodobne francoske komediografije Yasmine Reza. Dialog med protagonisti se je vil v čistem, jasnem slovenskem prevodu Aleša Bergerja, natančnega prevajalskega peresa. Literarni kritiki Yasmine Reza večkrat primerjajo z velikim Molierom, saj so nekatera njena komedijska dela spisana izredno spretno in navadno vzbujajo kar nekaj smeha. Le-ta pa ni prav nič cenen. V njem je grenak priokus, saj se vsebine, ki razpirajo različne tematike, izkažejo

večkrat kot zelo ostre, resne kritike na račun našega sveta in naše izprijene, sebične družbe. Vsi si polnijo usta, kako sta potrebna dialog in strpnost, a nihče tega ni zmožen uveljaviti. Ljudje si natikajo raznovrstne maske in tako za varnimi "kulisami" hlinijo prijaznost, vljudnost, potrpežljivost, spravljivost. A ta krinka se ob najmanjšem trku začne krhati in razpadati, tako da se naenkrat pokaže njihov pravi obraz. Tedaj pa kot strela z jasnega začnejo leteti žaljivke, napadalne besede, psovke... razdražljivi-

vost se stopnjuje in jo je težko zadrževati. Hlinjeno vljudno obnašanje se sprevrže v grobost, nasilnost. Prav to se dogaja med pogovorom dveh zakonskih parov, protagonistov dela *Bog masakra*. Enajstletni Ferinand je med prerakanjem v šoli mahniti sošolca Bruna s palico po ustih in mu pri tem preklal ustnice ter zlomil dva zoba. Brunovi starši povabijo na pogovor Ferinandove, da bi razjasnili, zakaj je prišlo do nasilja in kaj je treba ukreniti, da se kaj takega ne ponovi več. "Nasilje je namreč stvar vseh"

in ga je treba preganjati, s pravilno vzgojo, seveda. Navidezno vljuden pogovor ob kavi in slaščici se kaj kmalu izpridi in vsi štirje, prej "uglajene" osebe z različnih družbenih in socialnih položajev, izkažejo svojo težko brzdanost agresivnost in popolno pomanjkanje posluha za potrebe drugega. Nihče od štirih protagonistov ni trezno razmišljujoča oseba, ki bi se želela resno pogovoriti o nastalih težavah med otrokoma. Na koncu se vse obrne na glavo: ni več žrtve in storilca dejanja. Vsi so v isti godlji. O vzkipljivosti in celostnem obnašanju nastopajočih likov pa tudi mi gledalci ne moremo soditi, saj smo še sami včasih ali pogosto taki.

V imenitno stskani komediji, ki postavlja pod drobnogled raznovrstne napake sodobnega človeka, obsedenega s telefončki, preračunljivega, brezčutnega do potrebe drugih, so igralci Anja Glušič (Veronique Houille'), Gregor Usenik (Alain Reille), Mirjam Sedmak (Annette Reille) in Žiga Sedmak (Michel Houille'), ki jih je v sodobne kostume oblekel kostumograf Bojan Vister, ustvarili tako ozračje, v katerem samo čakamo, kdaj

bo počilo, in prepričljivo orisali značaje in podajali misli nastopajočih likov. Sodobno opremljeno sprejemnico, v kateri se vije "pogovor", si je zamislila scenografka Ana Rahela Klopčič. S predstavo vidno zadovoljni gledalci so se rade volje ustavili zunaj na lepi razgledni točki poleg dvorane, kjer so jim prireditelji *Gledališča na ocvrtem* postregli z ocvrtimi poslasticami in dobro domačo kapljico, ob kateri vsaj za trenutek pozabimo na skrb.

Iva Koršič

Kaj se dogaja v občini Devin - Nabrežina? (1)

Odnosi med občinsko upravo in upravitelji Sosljanskega zaliva

Desnosredinska devinsko-nabrežinska občinska uprava je preteklega 6. avgusta sprejela sklepa št. 86 in št. 87. S prvim je pooblastila odvetnika Luca De Paulija, da vložijo tožbo, s katero naj bi se ugotovila ničnost dogovora med prejšnjo levosredinsko upravo župana Kukanje in zadrugo Rete sociale tributi iz kraja Rovato (Brescia) za opravljanje davčne ter katastrske službe. Z drugim je preklcala pooblastilo za zastopanje občine omenjeni zadrugi in zlasti odvet-

niku Robertu Maggiolu, ki deluje v njenem okviru, v obravnavah v zvezi s sporom zaradi plačevanja nepremičninskih davkov ICI-IMU v Sosljanskem zalivu s Portopiccolom vred med samo občino in zavezancem Serenissima – Società' di gestione del risparmio (SGR). Namesto odvetnika Maggiola bo občino v tem sporu zastopal dr. Pietro Desse-nibus. Oba sklepa sta nekam nenavada-na. Za kaj gre? Devinsko-na-brežinska občina je bila pod

upravo župana Kukanja poleti 2014 v težavah pri zaračunavanju nepremičninskih davkov, ker se je med drugim znašla brez ustrezne podatkovne baze, tudi zaradi ravnanja dotedanjega pooblaščenca za upravljanje davčne službe. Tega je podedovala od prejšnje desnosredinske uprave, ki je vodila občino od 2002 do 2012. Zato je dodelila skrb za davčno in tudi katastrsko službo zadrugi iz Brescie. Občina je 13. julija 2010, torej pod desnosredinsko upravo,

sklenila ob prisotnosti predstavnikov Equitalie, državne družbe za izterjevanje davkov, sporazum s takratnimi upravitelji-lastniki Sosljanskega zaliva, tj. družbami SGP Sisti-ana Resort, IGM Sisti-ana Mare in Servizio Turistico Sisti-ana (STS), s katerim je bila vrednost gradbenih površin v

Zalivu določena na skoraj 40 milijonov evrov. Plačilo nepremičninskih davkov ICI-IMU od 2010 dalje naj bi se ravnalo po tej vrednosti, sicer njenim letnim povišanjem za 3,5 odstotka. Za doplačilo davka ICI v letih 2003 do 2010 pa je bila določena vsota 1.159.579,06 evrov. Pogoji so bili zelo ugodni, saj je bila izračunana vrednost omenjenih gradbenih površin manjša od njihove resnične tržne vrednosti. Na to kaže tudi dejstvo, da je sama družba STS dodelila 21. aprila 2010 iste nepremičnine skladu Rilke – Fondo comune di investimento immobiliare di tipo chiuso, ki ga je ustanovila in vodila družba Serenissima SGR. Ta prenos je zabeležil urad zemljiškot-njižnega sodnika v Trstu 11. junija 2010 in tu je bilo moč opaziti, da so omenjene družbe ocenile vrednost tistih nepremičnin na več kot 82 milijonov evrov (!), to je še enkrat več od tega, kar so se dogovorili z občinsko upravo. Podatke o tem prenosu lastništva je našla zadruga iz Brescie.

Da se je v Sosljanskem zalivu s Portopiccolom vred nekaj dogajalo, dokazuje dejstvo, da je tedanji občinski tajnik dr. Giam-paolo Giunta hotel imeti v zvezi s tem jasno sliko, saj je 18. oktobra 2010 naslovil na revizorja dr. Francesca Russa vprašanje o nepremičninskem dogajanju v Sosljanskem zalivu. Kaže, da je odgovor prejel, a tega nije ni najti v občinskem arhivu. V zvezi s istim dogajanjem je 15. septembra 2011 opozicijski svetnik Adriano Ferfolja iz vrst SKP vložil

Foto A. Breclj

interpelacijo tedanji občinski upravi, a ni prejel povsem prepričljivega odgovora. Kasneje je uprava župana Kukanje tudi ugotovila, da je bila cenitev stanovanj v Portopiccolu neustrezna (prenizka), in je zato dvakrat pisala na davčno upravo. Odgovor le-te menda ni bil vzpodbuden, vsekakor pa so potem cenitev teh stanovanj opravili, upoštevajoč njihovo realno vrednost. V zvezi z vsem tem sem podpisani letos naslovil tri pisne vloge na župana-j Daniela Pallotta, in sicer 22. februarja, 16. marca in 31. maja. V vlogah sem prosil, da bi si na podlagi načela o preglednosti javnih uprav in na podlagi sklepov seje občinske komisije za preglednost (transparentnost) z dne 1. decembra 2017 lahko ogledal odgovor revizorja Russa tajniku Giunty ter obe pismi uprave župana Kukanje davčni upravi z odgovorom ali odgovori le-te. Do danes, smo že krepko v oktobru, nisem z občine prejel prav nobenega obvestila, res niti črke v zvezi z zgoraj omenjenimi pisnimi prošnjami.

Na podlagi ugotovitev zadruge iz Brescie je uprava župana Kukanje poslala odmerne odločbe družbi Serenissima SGR, tedaj upravitelji Sosljanskega zaliva, npr. v zvezi s prenizkim plačilom davka IMU za leti 2012 in 2013 na zazi-

dljva zemljišča v istem zalivu. Uprava Kukanja je poslala od-merno odločbo tudi družbi Rilke SRL, ki je leta 2014 prevzela sklad Fondo immobiliare Rilke (upravljala ga je, kot rečeno, ista Serenissima), in to glede na nezado-stno plačilo davka IMU prav v le-tu 2014. Davek se je nanašal na neprodane nepremičnine v na-selju Portopiccolo. Na omenjene odmerne odločbe sta obe družbi Serenissima SGR in Rilke SRL vložili priziv na pokrajinsko davčno komisijo. Tožbe so bile doslej tri: v prvih dveh (na rekurz Serenissime) je občina izšla kot zmagovalka (prvostopenjski raz-sodbi pokrajinske davčne komi-sije št. 360 in št. 361 z dne 4. ok-tobra 2016); v tretji (na rekurz Rilke SRL) se je ponovilo isto: spet je slavila občina (prvosto-penjska razsodba pokrajinske davčne komisije št. 159 z dne 17. aprila letos). V zvezi s to pa se se-danji desnosredinski upravi ni mudilo, da bi s tem seznanila jav-nost. Do tega je prišlo šele na seji občinskega sveta preteklega 26. septembra na zadevno vprašanje Igorja Gabrovca, svetnika SSK – liste Skupaj, in tudi Vladimirja Mervica, novoimenovanega svetnika iz vrst liste Občani za Zaliv.

/ dalje
Aleš Breclj

Načrt Portopiccola. Turistično naselje v Sosljanskem zalivu šteje kakih 450 stanovanj, nekaj trgovin in restavracij, luksuzen hotel, parkirišča (tudi pokrita) za 1200 vozil in marino. Na ulicah in uličicah, trgih (oširkih), hišnih številkah ni sledu o kalslovenski besedi.

18. Koroški kulturni dnevi na Goriškem

Glasba je združila mlade s treh glasbenih šol

Koroški kulturni dnevi na Primorskem, ki jih vsako drugo leto prirejajo Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenska prosveta iz Trsta, Krščanska kulturna zveza iz Celovca, v zadnjem času pa tudi Slovensko kulturno središče Planika iz Ukev in Združenje Don Mario Černet iz Ovcje vasi, da bi spodbujali in utrjevali kulturne vezi med Slovenci, ki živimo v Italiji, in rojaki na avstrijskem Koroškem, so se v Gorici začeli v mladostno svežem vzdušju v petek, 19. oktobra 2018. V komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je bilo namreč na sporedu srečanje glasbenih šol iz Goriške, Tržaške in Koroške. Kot vsakič je bil gostitelj Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel. Mladi nastopajoči glasbeniki pa so učenci SCGV Emil Komel iz Gorice, Slovenske glasbene šole dežele Koroške in Glasbene matice iz Trsta in Gorice. Nastopajočim in občinstvu so pozdravne besede namenili ravnateljica SCGV Emil Komel Alessandra Schettino, ki je pozdravila tudi v imenu Zveze slovenske katoliške prosvete (njena predsednica Franca Padovan je bila sicer prisotna v dvorani, kot tudi predsednik SSO Walter Bandelj), Bogdan Kralj, ravnatelj Glasbene matice in Roman Verdel,

ravnatelj Slovenske glasbene šole dežele Koroške. Skupna misel je bila, da so taka srečanja dobrodošla in koristna, da se mladi spoznajo med sabo, primerjajo znanje in morda stkejo prijateljske vezi. Na prijetnem glasbenem večeru se je zvrstilo okrog trideset mladih glasbenikov, ki so na glasbilih, ki

perle. Živahno in z dobrim ritmičnim poudarkom je zaigral skladbe Blue stone (D. Furlano), Funky town (S. Greenberg) in Watermelon man (arž. Y. Edmondson). Na kljunasto ali prečno flauto so zaigrali David Žikovič (SCGV Emil Komel), Eva Magdalena Angerer (SGŠ dež. Koroške), Jasna Breclj (GM) ob klavirski spremljavi Hanne Nazarenka; na violino Iris Pompe, Lea Skočaj (GM), Sara Gorkič (na klavir jo je spremljala Eva Dolinšek), Mija Rejec (SCGV Emil Komel); na harfo Asja Zavadlav (SCGV Emil Komel), Filippo Craglietto (GM); na kitaro Katarina Sima, Lara Kurasch, Zala Moschitz (SGŠ

Sooblikovalci srečanja treh glasbenih šol

so si jih izbrali za študij, pokazali, kaj so se že naučili ali kako že znajo v skladbe vnesti tudi svojo interpretacijo. Zazvene so violine, oglasile so se flaute, kitare, kljunaste in prečne flaute, harfi, klavir. Še posebno suveren je bil klavirski nastop talentirane Michele Sbuelz, ki je pod mentorstvom Sijavuša Gadjeva podoživeto zaigrala *Un sospiro* F. Liszta. Občinstvo pa je še posebno vžgalo dinamično izvajanje Pihalnega orkestra Emil Komel (SCGV Emil Komel), ki ga vodi Tomaž Škam-

dež. Koroške), Luka Pahor, Mateja Martini (GM), Jure Ipavec (SCGV Emil Komel); na klavir pa, poleg že omenjene Michele Sbuelz, Tilén Tomšič, Sophia Koching (GM), Samo Schön (SGŠ dež. Koroške). Učence so pripravili na nastop mentorji Tomaž Škamperle, Ambra Cossutta, Janez Gregorič, Tatiana Donis, Franko Reja, Christian Filipič, Janja Hinteregger Mojca Križnič, Iris Riegar, Martina Gereon, Manuel Figheli, Špela Filipič in Janoš Jurinčič.

IK

S 7. strani

“Pesem je ...”

Vedno je ohranjal stik s slovensko besedo, v nekem obdobju izključno prek časopisov in revij. Domoljubne pesmi piše v tradicionalni pesniški obliki, “v tem se kaže navezanost na dom”. Leta 2014 je prejel nagrado Prešernovega sklada, odtlej je v slovenskem kulturnem prostoru malo bolje poznan. Kljub vsemu - bil je dvakrat v taborišču, zamočan in brezdomec, živel je kot delavec na obrobju Tokia - je ohranil vedrino življenja, njegove pesmi niso melanholične in pesimistične, ampak polne upanja in ljubezni, otroškega čudenja nad stvarstvom, cveticami, naravo. Je vendarle religiozni avtor, toda ne tipičen, “na trenutke šaljiv in igriv, na trenutke malce ciničen”. Novo zbirko lahko uvrščamo v nje-

govo t. i. pozno obdobje, v bistvu pa gre za prerez njegovega ustvarjanja. To je “zbirka, ki združuje vse njegove zvrsti in vrste ustvarjanja”, je še povedala dr. Maja Melinc Mlekuž.

Oblikovalka zbirke in fotografinja Jasna Košuta je na predstavitvi povedala, da je ob prebiranju pesmi opazila, da je tudi p. Kos po svoje fotograf, ki odslakava pokrajine in življenjske trenutke. Oblikovanje knjige in naslovnice v črni, beli in rdeči barvi ji je zato bilo poseben izziv. Ker je knjigo izdala GMD v sodelovanju z župnijskim zavodom Ljubljana Dravljje, sta se kulturnega srečanja udeležila tudi dva jezuita. P. Franc Kejžar, ki ga je spremljal goriški rojak p. David Bresciani, je pohvalil “odlično knjigo”. To je knjiga, v kateri se lahko največ izve o p. Kosu, je dejal. Na živ in živahen način je spregovoril o svojem obisku v Tokiu pred štirimi leti, o pogovori in druženju s sobratom, človekom “odprtega, širokega duha”.

Luka Dončić začel avanturo čez lužo

Slovenski košarkar Luka Dončić je imel v sredo, 17. oktobra, krstni nastop v severnoameriški ligi NBA v dresu ekipe Dallas Mavericks. V 31. minutah je proti Phoenixu prispeval 10 točk, 8 skokov in 4 podaje, to pa ni bilo dovolj za zmago proti nekdanjemu selektorju slovenske reprezentance Igorju Kokoškovi, ki je prav tako prvič uradno vodil ekipo v NBA ligi. Nekoliko slabe statistike zaradi napetosti prve tekme je čudežni

deček takoj izboljšal v soboto proti Minnesoti, saj je s 26 točkami, 6 skoki ter 3 podajami Teličke vodil do zmage.

Na vzходу nadaljuje odlične rezultate prejšnje sezone Ljubljčan Goran Dragič, ki je v prvih treh tekmah prvenstva s svojim moštvom Miami Heat prispeval kar 54 točk, 19 podaj in 14 skokov.

Slovenca se bosta težko prebila v končnico prvenstva, saj so nasprotniki na višji ravni, toda z veseljem lahko spremljamo dobre osebne rezultate in upamo, da bosta uspešno nadaljevala. / MČ

